

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Brussel, 08.09.1995

COM(95)362 def

**VERSLAG OVER DE COÖRDINATIE
VAN DE ACTIVITEITEN TEN BEHOEVE
VAN HET MKB EN DE
AMBACHTELIJKE SECTOR**

SAMENVATTING

Dit verslag over de coördinatie van de activiteiten ten behoeve van het MKB en de ambachtelijke sector, dat is opgesteld overeenkomstig artikel 5 van Besluit 93/379/EEG van de Raad van 14 juni 1993¹, heeft ten doel te voldoen aan het verzoek van de Raad, waarbij tevens rekening wordt gehouden met het door de Commissie in haar geïntegreerde programma ten behoeve van het MKB en de ambachtelijke sector² voorgestelde kader. Sinds de goedkeuring van het geïntegreerde programma heeft de Commissie de bijdrage van het midden- en kleinbedrijf (MKB) tot de ontwikkeling van de werkgelegenheid opnieuw bevestigd in haar Witboek over het Europees sociaal beleid³, alsmede in het kader van de werkzaamheden betreffende de nieuwe bronnen van werkgelegenheid en de lokale ontwikkelingsinitiatieven⁴. Bovendien heeft zij met nadruk gewezen op de rol van het MKB bij de ontwikkeling van de informatiemaatschappij⁵ en het beleid inzake het concurrentievermogen van Europa op industriegebied⁶.

De coördinatie tussen de verschillende communautaire programma's heeft ten doel er enerzijds voor te zorgen dat bij het bepalen en het ten uitvoer leggen van de communautaire beleidsvormen ruimte wordt gecreëerd voor de MKB-dimensie ten einde beter rekening te houden met de specificiteit van het MKB, en anderzijds de deelneming van het MKB aan de communautaire programma's te versterken.

Zo verschaft het verslag een overzicht van de genomen maatregelen, zowel in het kader van het ondernemingenbeleid als in het kader van de overige beleidsvormen van de Unie, om het ondernemingsklimaat te verbeteren (hoofdstuk I) en om de ontwikkeling van het MKB te ondersteunen (hoofdstuk II). De eerste twee hoofdstukken hebben hoofdzakelijk betrekking op de coördinatie tussen de diensten van de Commissie, terwijl hoofdstuk III gewijd is aan de coördinatie met de partners van de Commissie, namelijk de Lid-Staten, de beroepsorganisaties en de andere Europese Instellingen.

HET GEÏNTEGREERDE PROGRAMMA TEN BEHOEVE VAN HET MKB EN DE AMBACHTELIJKE SECTOR

In het kader van de doelstellingen van het Witboek over groei, concurrentievermogen en werkgelegenheid heeft het geïntegreerde programma ten behoeve van het MKB en de ambachtelijke sector ten doel de coördinatie van de communautaire, nationale en regionale steunmaatregelen ten behoeve van het MKB te versterken. Het programma voorziet in twee actietypes: de gecoördineerde acties en de bijdragen die de Unie met haar beleidsvormen tot de ontwikkeling van het MKB wil leveren.

¹ Besluit van de Raad van 14 juni 1993, PB nr. L 161 van 2.7.1993, blz. 71.

² COM(94) 207 van 3.6.1994 en Resolutie van de Raad van 10.10.1994, PB nr. C 294 van 22.10.1994, blz. 6 tot 8.

³ Europees Sociaal Beleid - Toekomstige acties voor de Unie, COM(94) 333 van 27.7.1994.

⁴ Inventaris van de communautaire acties ter bevordering van de lokale ontwikkeling en de werkgelegenheid, SEC(94) 2199 van 19.12.1994, en Local development and employment initiatives (enquête in de Europese Unie), SEC(95) 564 van 4.4.1995.

⁵ Europa op weg naar de informatiemaatschappij: een actieplan. COM(94) 347 van 19.7.1994.

⁶ Het beleid inzake het concurrentievermogen van de Europese Unie op industriegebied, COM(94) 319 van 14.9.1994.

De gecoördineerde acties

De gecoördineerde acties hebben ten doel het onderlinge overleg tussen de Lid-Staten en de onderlinge coördinatie voor zover nodig te bevorderen. Zij hebben in de eerste plaats betrekking op de verbetering en vereenvoudiging van het ondernemingsklimaat met het doel de lasten voor de ondernemingen te verlichten en hun werkgelegenheidsscheppend potentieel te benutten. Daarom heeft een Comité ter verbetering en vereenvoudiging van het ondernemingsklimaat, dat in december 1994 is opgericht, de opdracht gekregen de beste praktijken voor het vereenvoudigen van de formaliteiten voor de ondernemingen aan te wijzen en het wetgevingskader waarin zij opereren te verbeteren. In dit verband werd in juni 1995 in Parijs een forum georganiseerd over de bestudering van de wetgevingen en de belemmeringen waarmee ondernemingen bij de oprichting en tijdens de eerste jaren van hun bestaan worden geconfronteerd. Voorts hebben de gecoördineerde acties betrekking op de steunmaatregelen voor ondernemingen die op nationaal of regionaal niveau bestaan. De Commissie heeft ten eerste voorgesteld overlegforums op te richten waar de Lid-Staten hun beste praktijken op het gebied van steun aan het MKB kunnen presenteren, en ten tweede een gecoördineerde actie in samenwerking met de intermediairs van het MKB op te zetten ten einde de van het MKB uitgaande vraag naar informatie, opleiding en advies te stimuleren.

Een tweede forum, dat voor oktober 1995 in Madrid is gepland, heeft als thema de steunmechanismen voor de oprichting van ondernemingen en voor de begeleiding van ondernemingen tijdens de eerste jaren van hun bestaan (zie Inleiding).

De bijdragen van de Europese Unie

De bijdragen die de Unie zelf tot de ontwikkeling van het MKB wil leveren, hebben betrekking op de acties die op specifieke wijze in het kader van het ondernemingenbeleid worden uitgevoerd, en op de acties die op de andere beleidsterreinen van de Unie worden ondernomen. De coördinatie van al deze maatregelen geschiedt via de interdepartementale werkzaamheden van de Commissiediensten.

Het geïntegreerde programma ten behoeve van het MKB bevat geen nieuwe uitgaven, maar maakt één geheel van al de acties in het kader van de andere beleidsvormen die tot de ontwikkeling van het MKB kunnen bijdragen, zoals de structuurfondsen, onderzoek en technologische ontwikkeling, en beroepsopleiding. Voor de financiering van de voorgestelde nieuwe acties wordt dus hoofdzakelijk van de bestaande instrumenten gebruik gemaakt. Door middel van deze instrumenten draagt de Unie bij tot de ontwikkeling van het MKB.

DE VERBETERING VAN HET ONDERNEMINGSKLIMAAT

Op het gebied van de verbetering van het ondernemingsklimaat heeft de Commissie diverse voorstellen voor acties gedaan die een gunstige invloed op het MKB zouden moeten hebben.

Wat de definitie van kleine en middelgrote ondernemingen betreft, wordt met een ontwerp-document beoogd de tenuitvoerlegging van de communautaire beleidsvormen coherenter te maken door de vaststelling van een definitie van een KMO. Dat document bevat een aanbeveling aan de Lid-Staten overeenkomstig het in het geïntegreerde programma aanbevolen partnerschap, alsmede een ontwerp-besluit van de Commissie betreffende de als communautaire bijdrage door haar beheerde programma's.

Drie aanbevelingen die respectievelijk betrekking hebben op de belastingheffing bij kleine en middelgrote ondernemingen, de overdracht van ondernemingen, en de betalingstermijnen bij handelstransacties passen in het kader van het verruimde partnerschap met de Lid-Staten. Op deze wijze spoort de Commissie de in de Unie bestaande beste praktijken op en verzoekt zij de Lid-Staten die nog geen vergelijkbare bepalingen hebben vastgesteld, zich daarop te baseren en geschikte maatregelen te nemen (zie de punten I.1.1.4. en 5. en I.1.2.2.).

De beoordeling van het effect van de wetgevingsvoorstellen op het MKB heeft het mogelijk gemaakt om met de behoeften van het MKB rekening te houden tijdens het wetgevingsproces, zoals het geval was bij de richtlijnen betreffende de milieuaudit en de milieukeur. Bovendien kon door middel van het voorstel voor een verordening betreffende Gemeenschapsmodellen een evenwicht worden bereikt tussen de uiteenlopende belangen van de fabrikanten van onderdelen enerzijds en de autoconstructeurs anderzijds. Een ander toepasselijk voorbeeld betreft het voorstel voor een richtlijn betreffende grensoverschrijdende betalingen (zie punt I.2.1.2.1.).

Op het gebied van concurrentie heeft de traditioneel positieve houding van de Commissie ten aanzien van overheidssteun voor het MKB geleid tot het vaststellen van een specifieke kaderregeling waardoor de Lid-Staten in staat worden gesteld steun toe te kennen om de investeringen van het MKB te stimuleren en hen aan te moedigen hun bekwaamheden door middel van advies en opleiding te vergroten. Om de administratieve procedures te vereenvoudigen, heeft de kaderregeling bovendien voorzien in een "de minimis"-regel, waardoor de Lid-Staten ervan worden vrijgesteld steun voor beperkte bedragen bij de Commissie aan te melden. Ten slotte worden, ten einde rekening te houden met de bijzondere situatie van het MKB, hogere steunplafonds toegestaan (in het algemeen tien procentpunten boven het toegestane plafond). Deze houding is ook terug te vinden in de nieuwe communautaire kaderregeling inzake staatssteun ten behoeve van het milieu (zie punt I.2.2.2.).

PROGRAMMA'S EN MAATREGELEN TER ONDERSTEUNING VAN HET MKB

Op het gebied van steunmaatregelen voor het MKB heeft de Unie nieuwe instrumenten en programma's ingevoerd die direct op het MKB zijn gericht.

In het kader van het ondernemingenbeleid begeleidt de Commissie de ontwikkeling van het MKB met name door middel van het informatienetwerk voor ondernemingen (de EURO INFO CENTRES), de netwerken en programma's voor transnationale samenwerking (de BC-NET- en BSO-netwerken, de programma's EUROPARTENARIAT en INTERPRISE, en de acties ter bevordering van de toelevering), en de proefacties (EUROMANAGEMENT, Startkapitaal, Commerce 2000) die ten doel hebben het beheer, de financiering en de know-how van kleine en middelgrote ondernemingen te verbeteren.

De meeste van deze acties worden in nauwe samenwerking met andere diensten van de Commissie uitgevoerd (zie punt II.1.).

In het kader van de andere beleidsvormen verloopt de steun aan het MKB hoofdzakelijk via de structuurfondsen en de programma's voor onderzoek en technologische ontwikkeling, beroepsopleiding en internationale samenwerking maar ook in andere communautaire programma's zoals het Vijfde actieprogramma inzake het milieu; wordt specifiek aandacht besteed aan het MKB.

In de eerste plaats is er het communautair MKB-initiatief, dat aansluit bij het Witboek "Groei, concurrentievermogen, werkgelegenheid" en is afgestemd op de acties van het geïntegreerde programma, evenwel volgens de methoden en procedures van de structuurfondsen. Het MKB-initiatief, waarvoor een bedrag van een miljard ecu is uitgetrokken, hoofdzakelijk voor de regio's van de doelstellingen 1, 2 en 5b, zou er in aanzienlijke mate toe moeten bijdragen om de concurrentiekracht van de kleine en middelgrote ondernemingen te vergroten door hun know-how te verbeteren en hun internationalisering te bevorderen. Doordat drie vroegere communautaire initiatieven worden overgenomen, draagt het communautaire MKB-initiatief bij tot een eenvoudiger presentatie van de communautaire programma's ten behoeve van het MKB. Het communautaire initiatief ADAPT, dat gericht is op de aanpassing aan de veranderingen in het bedrijfsleven en op de vergroting van het concurrentievermogen van de ondernemingen (1,4 miljard ecu), voorziet in tal van maatregelen ten behoeve van het MKB. Het zal worden gecoördineerd met het MKB-initiatief ten einde elk overbodig gebruik van middelen te voorkomen en de complementariteit van beide initiatieven te vergroten (zie de punten II.2.1.2.2. en 2.1.3.2.).

De structuurfondsen in het algemeen zullen het MKB ten goede komen in het kader van de voor 1994-1999 goedgekeurde operationele programma's. De Commissie zal bijzonder belang hechten aan het toezicht op de programma's zodat de kleine en middelgrote ondernemingen daadwerkelijk de bedragen ontvangen die voor hen zijn bestemd (zie punt II.2.1).

De nieuwe financiële instrumenten die na de bijeenkomsten van de Europese Raad in Edinburgh en Kopenhagen zijn ingevoerd - de leningen met rentesubsidie van de EIB ten behoeve van werkgelegenheidsscheppende kleine en middelgrote ondernemingen en de garanties van het Europees Investeringsfonds voor kleine en middelgrote ondernemingen - zijn operationeel (zie punt II.2.1.1.).

Door de tenuitvoerlegging van het vierde kaderprogramma voor onderzoek en technologische ontwikkeling zou de deelneming van het MKB sterk moeten kunnen worden uitgebreid, met name door de invoering in 10 programma's van technologiestimulerende maatregelen voor het MKB en de vaststelling van een begroting van 700 miljoen ecu voor het MKB. Naast deze maatregelen kan het MKB ook deelnemen aan de andere acties die in de programma's niet specifiek voor hen zijn gereserveerd (zie punt II.2.2.3.). Er werden nieuwe vereenvoudigde procedures voor de indiening en de beoordeling van voorstellen van het MKB ingevoerd.

Op het gebied van beroepsopleiding voorziet het nieuwe programma LEONARDO, waarvoor een bedrag van 620 miljoen ecu voor 1995-1999 is uitgetrokken, in acties die op het MKB zijn gericht, met name om hen in staat te stellen de nodige kwalificaties en bekwaamheden te verwerven om zich aan te passen aan de veranderingen in het bedrijfsleven, de ontwikkeling van de produktiesystemen en de verspreiding van nieuwe technologieën. Het programma heeft tevens betrekking op de opleiding van managers van kleine en middelgrote ondernemingen, de verwezenlijking van taalaudits en de invoering van nieuwe opleidingsmethoden in het MKB (zie punt II.2.3.4.). Doordat diverse vroegere opleidingsprogramma's in één enkel programma worden bijeengebracht, draagt LEONARDO bij tot een eenvoudiger presentatie van de acties die voor het MKB van nut kunnen zijn.

Met betrekking tot de internationale samenwerking heeft de coördinatie tussen het ondernemingenbeleid en de programma's voor samenwerking met derde landen zoals PHARE, TACIS of MEDINVEST, deze landen in staat gesteld te profiteren van de ervaring die met het ondernemingenbeleid werd opgedaan alsmede van de bestaande netwerken van intermediairs, en de Europese kleine en middelgrote ondernemingen in de gelegenheid gesteld zich een duidelijker beeld te vormen van de kansen die hun in derde landen worden geboden dank zij de communautaire programma's (zie punt II.2.4.4.).

COÖRDINATIE MET DE PARTNERS

In het kader van de sociale dialoog worden momenteel talrijke organisaties die het MKB vertegenwoordigen, geraadpleegd en nemen deze deel aan het Permanent Comité voor Arbeidsmarktvraagstukken. De vertegenwoordiging van de belangen van het MKB wordt dus geleidelijk werkelijkheid, mede dank zij de samenwerkingsovereenkomsten die enkele van deze organisaties hebben gesloten.

De andere Instellingen van de Unie hebben een significante bijdrage tot de ontwikkeling van het MKB geleverd: het Europees Parlement, het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de regio's, alsmede de EIB en het EIF. De Commissie wil deze goede samenwerking voortzetten.

Ten slotte had de coördinatie met de verschillende partners niet alleen betrekking op de programma's die een invloed op de begroting hebben (zoals de structuurfondsen, onderzoek of beroepsopleiding), maar ook op de beleidsterreinen die een invloed op het klimaat voor het MKB kunnen hebben (zoals de interne markt, fiscaliteit of concurrentie).

Op grond echter van het subsidiariteitsbeginsel en rekening houdend met het feit dat het MKB-beleid hoofdzakelijk onder de nationale en regionale autoriteiten ressorteert, beperkt de rol van de Commissie op het gebied van coördinatie van de beleidsvormen zich tot het stimuleren of het op gang brengen van overleg en samenwerking onderling en met de Commissie, ten einde te komen tot een grotere doeltreffendheid en zichtbaarheid van de acties.

In de toekomst zal de Commissie verder streven naar coördinatie, zowel intern als met al haar partners, de Lid-Staten, de Europese Instellingen en de beroepsorganisaties, opdat de inspanningen van de Unie ten behoeve van het MKB resulteren in groei, concurrentiekracht en werkgelegenheid.

DE FINANCIËLE INSTRUMENTEN, DE COMMUNAUTAIRE PROGRAMMA'S EN HET MKB				
Communautaire bijstand	Aan het MKB toegekend bedrag in ecu	Aantal KMO's	Deelnemingspercentage van het MKB voor alle projecten samen	Deelnemingspercentage van het MKB over de totale begroting
<u>Financiële instrumenten</u>				
EIB - Globale leningen 90-94	9,4 MM	36000	---	45% van de aan de industrie en de dienstensector toegekende financieringen
MKB-faciliteit - Globale leningen met rentesubsidie 1994	1 MM	2100 (eind april 1995)	100%	100%
EIF (garanties)	165 M	---	---	---
<u>Structuurfondsen (94-99)</u>				
EFRO (94-99) *	---	---	---	10% gemiddeld
ESF (94-99) *	6 MM	---	---	14%
EOGFL 5a (91-93)	705 M	---	65%	58%
<u>Communautaire initiatieven (94-99)</u>				
MKB	1 MM	---	100%	100%
ADAPT: 1,4 MM	---	---	---	---
<u>IIIe kaderprogramma OTO (91-94)</u>				
Alle programma's samen:	1,035 MM	6368	---	22%
waarvan Brite Euram II	219 M	3427	56%	30%
en ESPRIT	459 M	1250	27%	31%
SPRINT (89-94)	---	162500	---	---
THERMIE (90-94)	---	---	60%	---
<u>IVe kaderprogramma OTO (94-98)</u>				
Specifieke maatregelen in 12 programma's	700 M	---	---	9%
<u>Beroepsopleiding</u>				
EUROTECNET (90-94)	---	46 projecten	18%	---
COMETT (90-94)	---	10000 (direct) 40000 (indirect)	75%	---
FORCE (91-94)	---	2250	73%	---
<u>Internationale samenwerking</u>				
PHARE - MKB (90-93)	320 M	---	---	---
TACIS - MKB (92-94)	51 M	---	---	---
MED-INVEST (93-95)	12,2 M	---	100%	100%
AL-INVEST (93-95)	18,5 M	---	100%	100%
ECIP (1994)	---	---	84%	---
<u>Milieu</u>				
Financieel instrument LIFE	17 M	43	---	38%

MM = 1000 miljoen

Nota Bene : In deze tabel zijn verschillende vormen van communautaire bijstand (subsidies, leningen, garanties) opgenomen die op verschillende perioden betrekking hebben, zodat de bedragen niet mogen worden samengeteld.

* Raming van de verwachte deelneming van het MKB.

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING

HOOFDSTUK I. VERBETERING VAN HET KLIMAAT VOOR HET MKB

1. Verbetering van het klimaat voor het MKB in het kader van het ondernemingenbeleid

- 1.1. Administratief, juridisch en fiscaal klimaat
 - 1.1.1. Overleg tussen de diensten over de wetgevingsvoorstellen
 - 1.1.2. Beoordeling van het effect van de wetgevingsvoorstellen op het MKB
 - 1.1.3. Richtsnoeren betreffende het regelgevingsbeleid
 - 1.1.4. Aanbeveling over de belastingheffing bij kleine en middelgrote ondernemingen
 - 1.1.5. Aanbeveling betreffende de overdracht van kleine en middelgrote ondernemingen
- 1.2. Financieel klimaat
 - 1.2.1. Partnerschap banken-MKB
 - 1.2.2. Aanbeveling over de betalingstermijnen bij handelstransacties
 - 1.2.3. Onderlinge waarborg
 - 1.2.4. Europese kapitaalmarkt
 - 1.2.5. Andere initiatieven die een invloed op het financiële klimaat voor het MKB hebben
 - 1.2.6. Nieuwe financiële instrumenten voor het MKB

2. Verbetering van het klimaat voor het MKB in het kader van de andere beleidsvormen van de Unie

- 2.1. Programma voor de interne markt
 - 2.1.1. Effect op het juridische klimaat voor het MKB
 - 2.1.1.1. Resultaten van studies
 - 2.1.1.2. Regels inzake boekhouding
 - 2.1.1.3. Bescherming van het intellectuele en industriële eigendom
 - 2.1.2. Effect op het financiële klimaat voor het MKB
 - 2.1.2.1. Grensoverschrijdende betalingen
 - 2.1.2.2. Verzekeringssector
 - 2.1.2.3. Effectenbeurzen
- 2.2. Concurrentiebeleid
 - 2.2.1. Effect op het juridische klimaat: op de ondernemingen toepasselijke mededingingsregels
 - 2.2.2. Effect op het financiële klimaat: overheidssteun
- 2.3. Energiebeleid
- 2.4. Milieubeleid

HOOFDSTUK II. PROGRAMMA'S EN MAATREGELEN TER ONDERSTEUNING VAN HET MKB

1. Programma's en maatregelen ter ondersteuning van het MKB in het kader van het ondernemingenbeleid

- 1.1. Het netwerk van Euro Info Centres
 - 1.1.1. De EIC's als verspreiders van nuttige en gerichte informatie naar de ondernemingen
 - 1.1.2. De EIC's als organisatoren van feed-back
 - 1.1.3. De EIC's als partners op lokaal niveau
- 1.2. De netwerken en de programma's voor samenwerking
- 1.3. Proefacties
 - 1.3.1. Ambacht en kleine ondernemingen
 - 1.3.2. Euromanagement
 - 1.3.3. Proefactie inzake startkapitaal
 - 1.3.4. Handel en distributie: actie COMMERCE 2000
 - 1.3.5. Coöperaties, verenigingen en onderlinge maatschappijen
 - 1.3.6. Statistieken

2. Programma's en maatregelen ter ondersteuning van het MKB in het kader van de andere beleidsvormen van de Unie

- 2.1. De financiële instrumenten van de Unie (EIB en structuurfondsen) en het MKB
 - 2.1.1. De EIB, het EIF en het MKB
 - 2.1.1.1. De globale leningen van de EIB
 - 2.1.1.2. De MKB-faciliteit
 - 2.1.1.3. Het Europees Investeringsfonds
 - 2.1.2. De specifieke acties van het regionale beleid ten behoeve van het MKB
 - 2.1.2.1. De communautaire bestekken
 - 2.1.2.2. De communautaire initiatieven
 - 2.1.2.3. De innoverende vormen van bijstandsverlening
 - 2.1.3. Het Europees Sociaal Fonds en het MKB
 - 2.1.3.1. De communautaire bestekken
 - 2.1.3.2. Het communautaire initiatief ADAPT
 - 2.1.3.3. Lokale ontwikkeling en werkgelegenheid
 - 2.1.4. Het EOGFL-Oriëntatie en het MKB
 - 2.1.5. Het gemeenschappelijke visserijbeleid en het MKB
 - 2.1.6. Coördinatie tussen het ondernemingenbeleid en de financiële instrumenten van de Unie
- 2.2. Het beleid inzake onderzoek en technologische ontwikkeling en het MKB
 - 2.2.1. Definitie van kleine en middelgrote ondernemingen
 - 2.2.2. Overzicht van de deelneming van het MKB onder het derde kaderprogramma
 - 2.2.2.1. Statistiek
 - 2.2.2.2. BRITE-EURAM

- 2.2.2.3. Onderzoekactiviteiten op het gebied van informatie- en telecommunicatietechnologie (ESPRIT)
- 2.2.2.4. Programma voor de exploitatie van onderzoekresultaten (VALUE)
- 2.2.3. MKB-specifieke acties onder het vierde kaderprogramma (KP IV)
- 2.2.4. Programma inzake innovatie en overdracht van technologie (SPRINT)
 - 2.2.4.1. Europese infrastructuur voor innovatiediensten
 - 2.2.4.2. Intracommunautaire verspreiding van technologische hulpbronnen
 - 2.2.4.3. Betere kennis omtrent innovatie en nauwer overleg Lid-Staten/Commissie
- 2.2.5. Actie EUROTCH CAPITAL
- 2.2.6. Het programma THERMIE
 - 2.2.6.1. Het programma THERMIE 1990-1994
 - 2.2.6.2. Het programma THERMIE 1995-1998
- 2.2.7. Onderzoekactiviteiten op vervoergebied
- 2.3. Beroepsopleidingsprogramma's
 - 2.3.1. Het programma EUROTECNET
 - 2.3.2. Het programma COMETT
 - 2.3.3. Het programma FORCE
 - 2.3.4. Het nieuwe programma LEONARDO
- 2.4. De overige communautaire programma's
 - 2.4.1. Het milieubeleid
 - 2.4.1.1. Het financieel instrument LIFE
 - 2.4.1.2. Milieuaudit
 - 2.4.2. Hygiëne, gezondheid en veiligheid op het werk
 - 2.4.3. De informatiemarkt
 - 2.4.3.1. Het IMPACT-programma
 - 2.4.3.2. Het TEDIS-programma
 - 2.4.4. Internationale samenwerking
 - 2.4.4.1. Samenwerking met de landen van de Europese Economische Ruimte (EER)
 - 2.4.4.2. Samenwerking met de landen in Midden- en Oost-Europa (LMOE's)
 - 2.4.4.3. Samenwerking met het GOS en Mongolië
 - 2.4.4.4. Samenwerking met de ontwikkelingslanden in Azië, Latijns Amerika en het Middellandse-Zeegebied
 - 2.4.4.5. Samenwerking met China
 - 2.4.4.6. Bevordering van de communautaire uitvoer naar Japan
 - 2.4.4.7. Conclusie
 - 2.4.5. Het ontwikkelingsbeleid ten aanzien van de ACS-landen

HOOFDSTUK III. COÖRDINATIE MET DE PARTNERS

1. Overleg met de beroepsorganisaties
2. Sociale dialoog
3. Samenwerking met de Lid-Staten
4. Samenwerking met de overige Instellingen

CONCLUSIE

INLEIDING

Artikel 5 van Besluit 93/379/EEG van de Raad van 14 juni 1993⁷ betreffende het meerjarenprogramma 1993-1996 ten behoeve van het midden- en kleinbedrijf (MKB) bepaalt dat de Commissie in het eerste halfjaar van 1995 bij het Europees Parlement, de Raad en het Economisch en Sociaal Comité een verslag indient over *"de coördinatie tussen de diverse communautaire programma's die buiten dit besluit om zijn opgezet en waarvan het belang voor het midden- en kleinbedrijf en het ambacht duidelijk is, alsmede over de initiatieven die op grond van dit besluit zijn genomen"*.

Sindsdien heeft de Commissie op 25 mei 1994 het geïntegreerde programma ten behoeve van het MKB en de ambachtelijke sector⁸ goedgekeurd, voor de uitvoering waarvan de Raad in zijn resolutie van 10 oktober 1994⁹ zijn steun heeft betuigd. Het is de bedoeling dat daarmee de verschillende initiatieven - bestaande en nieuwe - in een algemeen kader worden bijeengebracht, ten einde de samenhang en de zichtbaarheid ervan te garanderen. In het programma wordt een versterkt partnerschap voorgesteld tussen alle partijen die betrokken zijn bij de ontwikkeling van het MKB¹⁰ - op communautair, nationaal en regionaal niveau - ten einde een grotere convergentie van de acties te bereiken.

Het geïntegreerde programma omvat twee actietypes: de gecoördineerde acties en de bijdrage die de Unie tot de ontwikkeling van het MKB wil leveren.

De gecoördineerde acties, die voortvloeien uit artikel 130, lid 2, van het Verdrag betreffende de Europese Unie, hebben ten doel het onderlinge overleg tussen de Lid-Staten en de onderlinge coördinatie voor zover nodig te bevorderen.

Een van de eerste met de Lid-Staten gecoördineerde acties betreft de verbetering en de vereenvoudiging van het ondernemingsklimaat. In december 1994 werd een Comité ter verbetering en vereenvoudiging van het ondernemingsklimaat opgericht met het doel de beste maatregelen voor het vereenvoudigen van de door de ondernemingen te vervullen formaliteiten aan te wijzen en het wetgevingskader waarin zij opereren te verbeteren. Het heeft overleg gepleegd over de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de Lid-Staten en de Europese Unie die de oprichting, de groei en de overdracht van ondernemingen belemmeren. In dit verband werd in juni 1995 in Parijs een forum georganiseerd waar de wetgevingen en de formaliteiten werden bestudeerd waarmee ondernemingen bij de oprichting en tijdens de eerste jaren van hun bestaan worden geconfronteerd.

⁷ Besluit van de Raad betreffende een meerjarenprogramma van communautaire acties ter versterking van de prioritaire krachtlijnen en ter verzekering van de continuïteit en de consolidatie van het beleid ten aanzien van de ondernemingen, in het bijzonder het midden- en kleinbedrijf, in de Gemeenschap, PB nr. L 161 van 2.7.1993, blz. 68.

⁸ COM(94) 207 van 3.6.1994.

⁹ Resolutie van de Raad van 10.10.1994, PB nr. C 294 van 22.10.1994, blz. 6 tot 8.

¹⁰ Aangezien het ondernemingenbeleid van toepassing is op elke onderneming, ongeacht de bedrijfssector of de rechtsvorm, inclusief coöperaties, onderlinge maatschappijen, verenigingen en stichtingen.

De overige gecoördineerde acties hebben betrekking op de verbetering en de vergroting van de doelmatigheid van de steunmaatregelen ten behoeve van het MKB en de ambachtelijke sector. Daartoe heeft de Commissie voorgesteld thematische forums te organiseren waarbij de Lid-Staten en de Commissie de beste praktijken voor de begeleiding van het MKB kunnen presenteren en vergelijken. De uitwisseling van ervaring tussen de Lid-Staten zal betrekking hebben op de op alle niveaus bestaande steunmaatregelen voor het MKB. De meeste steunmechanismen voor het MKB vallen weliswaar onder de verantwoordelijkheid van de Lid-Staten en de regio's, maar enkele proefacties werden ook op communautair niveau opgezet, en er wordt verwacht dat door een goede uitwisseling van de beste praktijken een positief effect op de uitvoering van de communautaire, nationale of regionale maatregelen kan worden verkregen. In dit verband zal een tweede forum worden gewijd aan de steunmechanismen voor de oprichting van ondernemingen en voor de begeleiding van ondernemingen tijdens de eerste jaren van hun bestaan. Om de van het MKB uitgaande vraag naar informatie, opleiding en advies te stimuleren, heeft de Commissie ook een gecoördineerde actie met de intermediairs van het MKB voorgesteld, ten einde de zichtbaarheid van de aan het MKB aangeboden ondersteunende diensten te vergroten en het MKB aan te moedigen meer gebruik te maken van deze diensten. Om redenen die met de hulpmiddelen verband houden, heeft de Commissie de aanvang van de voorbereidende werkzaamheden moeten uitstellen.

In dit verslag wordt zowel rekening gehouden met de eisen van de Raad als met het door de Commissie in haar geïntegreerde programma voorgestelde kader, waarin de communautaire acties ten behoeve van het MKB zijn opgenomen. Het handelt over de bijdragen die de Unie tot de ontwikkeling van het MKB wil leveren, zowel in het kader van het ondernemingenbeleid als van haar andere beleidsvormen.

Dit rapport is opgebouwd rond twee hoofdlijnen, namelijk de verbetering van het ondernemingsklimaat (hoofdstuk I) en de programma's of maatregelen ter ondersteuning van het MKB (hoofdstuk II). Hoofdstuk III is gewijd aan de coördinatie met de partners van de Commissie, namelijk de Lid-Staten, de beroepsorganisaties en de andere Europese Instellingen, terwijl de eerste twee hoofdstukken hoofdzakelijk betrekking hebben op de coördinatie tussen de diensten van de Commissie.

Het is de bedoeling dat in dit verslag over de coördinatie tussen de verschillende communautaire activiteiten wordt uiteengezet en geanalyseerd op welke wijze de MKB-dimensie is geïntegreerd in de definitie en de uitvoering van de communautaire acties, ten einde beter rekening te houden met de specificiteit van het MKB en de deelneming van het MKB aan de communautaire programma's te vergemakkelijken.

HOOFDSTUK I. VERBETERING VAN HET KLIMAAT VOOR HET MKB

1. VERBETERING VAN HET KLIMAAT VOOR HET MKB IN HET KADER VAN HET ONDERNEMINGENBELEID

1.1 ADMINISTRATIEF, JURIDISCH EN FISCAAL KLIMAAT

1.1.1. OVERLEG TUSSEN DE DIENSTEN OVER DE WETGEVINGSVOORSTELLEN

De rol van de voor het ondernemingenbeleid bevoegde diensten van de Commissie (DG XXIII) bij het overleg tussen de diensten over wetgevingsvoorstellen is ervoor te zorgen dat de Commissie naar behoren rekening houdt met de invloed op het bedrijfsleven, in het bijzonder het MKB, waarvoor de regelgeving vaak een onevenredig zware last vormt, wegens de omvang van deze ondernemingen en hun schaarse middelen. Tevens moet verder niet alleen worden gelet op de kosten voor het naleven van de regelgeving en andere daaraan verbonden lasten, maar ook op de administratieve procedures of vereisten die rechtstreeks uit de regelgeving voortvloeien. Het is de taak van DG XXIII de regelgeving zelf te bekijken en ervoor te zorgen dat met de mening van de MKB-organisaties rekening wordt gehouden. Bovendien moet DG XXIII, indien een beoordeling van het effect voor het bedrijfsleven moet worden verricht, waar nodig zijn goedkeuring verlenen.

Hoewel het aantal wetgevingsvoorstellen afkomstig van andere directoraten-generaal in 1994 is gedaald, hetgeen voor een deel te verklaren is door het feit dat het wetgevingsprogramma voor de interne markt bijna voltooid is, was DG XXIII bij enkele vraagstukken nauw betrokken, zowel wat het overleg tussen de diensten betreft als om ervoor te zorgen dat de effectbeoordelingen naar behoren werden verricht.

Op het gebied van milieuverordeningen bij voorbeeld, zoals die betreffende het milieubeheer- en milieuauditsysteem¹¹ en het systeem voor de toekenning van milieukeuren¹², heeft DG XXIII er tot dusver in nauwe samenwerking met DG XI voor kunnen zorgen dat met de specifieke aandachtspunten van het MKB rekening wordt gehouden. Hoewel beide regelingen in principe op vrijwillige deelneming berusten, kan de druk om deel te nemen in de praktijk zeer groot zijn aangezien de ondernemingen ernaar streven hun concurrentiepositie te handhaven en te verbeteren, of omdat de toeleveranciers vinden dat zij op milieugebied over dergelijke goede papieren moeten beschikken om contracten binnen te halen. In het algemeen beschikt het MKB niet over de nodige menselijke en financiële hulpmiddelen om actief aan deze regelingen deel te nemen, hetgeen verder wordt bemoeilijkt door het feit dat tot dusver geen Europese normen zijn vastgesteld die het MKB zouden helpen om zich erbij aan te sluiten.

¹¹ Verordening nr. 1836/93 van 29.6.1993, PB nr. L 168 van 10.7.1993, blz. 1 tot 18.

¹² Verordening nr. 880/92 van 23.3.1992, PB nr. L 99 van 11.4.1992, blz. 1 tot 7.

Zo moeten bij voorbeeld de milieucriteria waaraan moet worden voldaan om voor een milieukeur in aanmerking te komen, in het bijzonder wat de vereisten inzake beproeving en certificatie betreft, zodanig worden vastgesteld dat het MKB een redelijke kans heeft om deel te nemen. Gezien de behoefte aan positieve maatregelen om deelneming van het MKB aan het milieubeheer- en milieuauditsysteem te vergemakkelijken, overweegt DG XXIII om in 1995 een nieuw Euromanagement-project op te zetten om het MKB hierbij te helpen.

1.1.2. BEOORDELING VAN HET EFFECT VAN DE WETGEVINGSVOORSTELLEN OP HET MKB

Voor al de wetgevingsvoorstellen - een vijftiental in 1994 - die een invloed op de ondernemingen kunnen hebben in de vorm van extra kosten of administratieve procedures, vindt een effectbeoordeling plaats. De kwaliteit van de door de directoraten-generaal opgestelde effectbeoordelingen is geleidelijk verbeterd, hoewel verdere verbeteringen mogelijk blijven. In 1994 was er een brede scala van wetgevingsvoorstellen betreffende diverse sectoren, die een effect op het bedrijfsleven, met name het MKB, konden hebben en waarvoor effectbeoordelingen waren vereist. Voor een aantal wetgevingsvoorstellen, waarvan de goedkeuring door de Commissie in 1994 was gepland, werden effectbeoordelingen opgesteld, maar moest de goedkeuring tot 1995 worden uitgesteld.

De effectbeoordeling die werd opgesteld voor het voorstel van de Commissie over grensoverschrijdende betalingen¹³ (zie punt I.2.1.2.1.) is een goed voorbeeld van een omvattende beoordeling en geeft een beeld van de volledige omvang van de door de Commissie gevolgde overlegprocedures. In de beoordeling wordt erop gewezen dat uitermate positieve resultaten te verwachten zijn indien wordt doorgegaan met het voorstel. De MKB-organisaties werden specifiek geraadpleegd en waren het volledig eens met de principes van het voorstel, maar zouden de voorkeur hebben gegeven aan zelfregulering op voorwaarde dat de effecten ervan op korte termijn konden worden gemeten. Het MKB had ook gewild dat het maximumbedrag voor betalingen als bedoeld in het voorstel werd geschrapt, hoewel de Commissie van oordeel was dat het vastgestelde plafond van 10 000 ecu redelijk goed aan de behoeften van het MKB voldeed, zonder dat het in bedrijfseconomisch opzicht een significante invloed op de banksector had.

Het voorstel van de Commissie voor een verordening van de Raad betreffende de bescherming van Gemeenschapsmodellen¹⁴ is een goed voorbeeld waaruit blijkt hoe de effectbeoordeling de vaak strijdige belangen van verschillende bedrijfssectoren aan het licht brengt. Terwijl de ondernemingen enerzijds slechts één communautaire inschrijving voor elk model hoeven te verkrijgen, werd anderzijds door een aantal MKB-organisaties, die de producenten van auto-onderdelen vertegenwoordigden, aangevoerd dat de criteria voor eigenheid en nieuwheid konden leiden tot een lager beschermingsniveau dan werd beoogd. In haar definitieve voorstel was de Commissie van mening dat een redelijk evenwicht was gevonden tussen de behoefte aan bescherming van de autoconstructeurs en de noodzaak om de onafhankelijke fabrikanten van onderdelen een concurrerende toegang tot de markt te verschaffen.

¹³ COM(94) 436 def. van 18.11.1994.

¹⁴ COM(93) 342 def. van 3.12.1993.

Het resultaat van al de onderhandelingen was dat de Commissie een "herstellingsclausule" vaststelde, waardoor aan derden het recht wordt verleend om na verloop van drie jaar sinds het op de markt brengen van een auto de onderdelen te vervaardigen waarmee het oorspronkelijke uiterlijk van het beschadigde voertuig kan worden behouden. Deze effectbeoordeling vestigde de aandacht op de verschillende punten op basis waarvan de Commissie en vervolgens de Raad en het Europees Parlement een besluit konden nemen in het licht van het effect dat het voorstel waarschijnlijk zou hebben.

Het voorstel van de Commissie voor een richtlijn van de Raad betreffende verpakking en verpakkingsafval bevatte aanvankelijk, toen het door de Commissie in juli 1992 werd ingediend¹⁵, een effectbeoordeling waarin niet alleen de moeilijkheden werden beschreven die sommige bedrijfssectoren konden hebben om te voldoen aan de eisen inzake hergebruik en terugwinning, maar ook de specifieke problemen voor het MKB in de kleinhandel. De Raad heeft slechts overeenstemming bereikt over een voorstel waarin de eisen sterk werden aangepast, hetgeen wijst op de grote bezorgdheid van een aantal bedrijfssectoren. De Lid-Staten wordt verzocht aandacht te besteden aan de problemen die de naleving van de richtlijn voor het MKB kan opleveren, inclusief de noodzaak om gedetailleerde gegevens te verstrekken.

Hierna worden nog andere voorbeelden van wetgevingsvoorstellen gegeven waarvoor effectbeoordelingen werden opgesteld:

- wijziging van Richtlijn 89/655/EEG betreffende minimumvoorschriften inzake veiligheid en gezondheid bij het gebruik van arbeidsmiddelen door werknemers¹⁶, waarin aandacht wordt besteed aan de gevaren die aan bepaalde soorten arbeidsmiddelen zijn verbonden. De beoordeling had betrekking op punten zoals de beginselen voor de inspectie van arbeidsmiddelen in bedrijf en het verzoek aan de Lid-Staten om maatregelen te nemen om de tenuitvoerlegging door de ondernemingen, met name het MKB, te vergemakkelijken;
- voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende normen voor de energie-efficiëntie van huishoudelijke elektrische koelkasten en diepvriezers¹⁷. In de effectbeoordeling werd onder meer gewezen op het verzoek van sommige fabrikanten van huishoudtoestellen om de mogelijkheid van vrijwillige overeenkomsten te onderzoeken, hetgeen uiteindelijk niet werd aanvaard. Er werd aangenomen dat de bezorgdheid van het MKB over de nodige nieuwe investeringskosten zou worden verminderd door een aanpassingsperiode van drie jaar;

¹⁵ COM(92) 278 def. van 15.7.1992.

¹⁶ COM(94) 56 def. van 14.3.1994.

¹⁷ COM(94) 521 def. van 7.12.1994.

- voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende de statistiek van het zeevervoer van goederen en personen¹⁸. Uit de effectbeoordeling is gebleken dat van bij het begin uitvoerig overleg heeft plaatsgevonden met het bedrijfsleven, inclusief de scheepseigenaars en de havens. Er werd met de bezorgdheid van het MKB rekening gehouden aangezien de Lid-Staten over de mogelijkheid beschikken om bepaalde door kleine vaartuigen verrichte activiteiten van het toepassingsgebied uit te sluiten of van de kleinste havens slechts beknopte statistieken te vragen;
- voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende kabelbaaninstallaties voor het personenvervoer¹⁹. De meeste ondernemingen die onder dit voorstel vallen, zijn kleine bedrijven en in de effectbeoordeling wordt melding gemaakt van overleg met een aantal bedrijfsorganisaties, die in grote lijnen tevreden waren over de voorstellen.

1.1.3. RICHTSNOEREN BETREFFENDE HET REGELGEVINGSBELEID

De diensten werken momenteel samen bij het opstellen van richtsnoeren betreffende het communautaire wetgevingsproces en bestuderen de mogelijkheden om het effectbeoordelingssysteem te verbeteren, met name door de invoering van completere evaluatietechnieken die eventueel een kosten-batenanalyse omvatten. Deze samenwerking tussen de directoraten-generaal is voor bepaalde specifieke thema's reeds in de ontwerpfase van de werkzaamheden tot stand gekomen.

1.1.4. AANBEVELING OVER DE BELASTINGHEFFING BIJ KLEINE EN MIDDELGROTE ONDERNEMINGEN

Twee documenten die in 1994 door de Commissie zijn goedgekeurd en die het resultaat zijn van nauwe samenwerking tussen de voor de fiscaliteit bevoegde diensten en de voor het ondernemingenbeleid bevoegde diensten, hebben ten doel het fiscale klimaat voor de ondernemingen en in het bijzonder het MKB te verbeteren. In haar mededeling over de verbetering van het fiscale klimaat voor het MKB²⁰ wijst de Commissie de drie belangrijkste problemen voor het MKB aan: het vermogen om voldoende financiële middelen aan te trekken, het vermogen om ingewikkelde administratieve problemen op te lossen, en ten slotte het probleem van de verandering van eigenaar. De aanbeveling betreffende de belastingheffing bij kleine en middelgrote ondernemingen²¹ beoogt ten eerste een grotere billijkheid in de fiscale behandeling van de ingehouden of weer geïnvesteerde winst tussen eenmanszaken of personenvennootschappen en kapitaalvennootschappen tot stand te brengen, en ten tweede de fiscale belemmeringen voor de omvorming van een personenvennootschap of een eenmanszaak tot een kapitaalvennootschap op te heffen.

¹⁸ COM(94) 275 def. van 4.7.1994.

¹⁹ COM(93) 646 van 31.1.1994.

²⁰ COM(94) 206 def van 25.5.1994.

²¹ C(94) 1305 def. van 25.5.1994, gepubliceerd in PB nr. L 177 van 9.7.1994.

1.1.5. AANBEVELING BETREFFENDE DE OVERDRACHT VAN KLEINE EN MIDDELGROTE ONDERNEMINGEN

Met het oog op het voortbestaan van ondernemingen en het behoud van de ermee verbonden werkgelegenheid heeft de Commissie op 7 december 1994 een aanbeveling betreffende de overdracht van kleine en middelgrote ondernemingen²² goedgekeurd. Deze aanbeveling, die is opgesteld in coördinatie met de diensten die voor de fiscaliteit en het vennootschapsrecht bevoegd zijn, is het resultaat van breed overleg met het bedrijfsleven en de Lid-Staten over de richtsnoeren die de Commissie heeft aangegeven in haar mededeling over de overdracht van ondernemingen: acties ten behoeve van het MKB²³. De Commissie beveelt de Lid-Staten aan de acties met het oog op de bewustmaking en de voorlichting van de ondernemers aan te moedigen, hun een financieel klimaat te bieden dat gunstig is voor het welslagen van de overdracht, alsmede de juridische instrumenten om hen in staat te stellen deze verrichting doeltreffend voor te bereiden, de overdracht aan derden te bevorderen, en ten slotte de belastingdruk bij successie of schenking te verminderen.

1.2 FINANCIËEL KLIMAAT

1.2.1 PARTNERSCHAP BANKEN-MKB

In 1993 werd op initiatief van de voor het ondernemingenbeleid bevoegde Commissaris een Ronde Tafel van prominenten uit de banksector opgericht. De Ronde Tafel, die was samengesteld uit hooggeplaatste vertegenwoordigers van financiële instellingen en van representatieve organisaties voor het MKB, kreeg als opdracht aanbevelingen te formuleren met het oog op de totstandbrenging van een doeltreffender partnerschap tussen de financiële instellingen en het MKB. Deze aanbevelingen zijn vervat in het eindrapport dat de Ronde Tafel op 19 mei 1994 bij de Commissie heeft ingediend, en zij zijn gericht tot de financiële instellingen, het MKB, de Lid-Staten en de Europese Unie. De Ronde Tafel heeft de Europese Unie aanbevolen te zorgen voor een beter gebruik - ten voordele van het MKB - van haar financiële instrumenten zoals met name de activiteiten van de Europese Investeringsbank en die van het Europees Investeringsfonds. Voorts beveelt zij aan de mogelijkheden te bestuderen voor het gebruik van hulpmiddelen voor de certificatie van de kwaliteit van het management van ondernemingen. De Commissie heeft op 28 oktober 1994 een mededeling²⁴ goedgekeurd waarin zij haar opmerkingen over het eindrapport van de Ronde Tafel formuleert.

²² C(94) 3312 van 7.12.1994, waarvan het dispositief is gepubliceerd in PB nr. L 385 van 31.12.1994, blz. 14, en de toelichting in PB nr. C 400 van 31.12.1994, blz. 1.

²³ C(94) 1491 van 29.6.1994, gepubliceerd in PB nr. C 204 van 23.7.1994.

²⁴ COM(94) 435 def van 28.10.1994.

1.2.2. AANBEVELING OVER DE BETALINGSTERMIJNEN BIJ HANDELSTRANSACTIES

Na uitvoerig overleg met de betrokken kringen, de verschillende bevoegde diensten van de Commissie en de uit de vertegenwoordigers van de Lid-Staten samengestelde comités die regelmatig door deze diensten worden geraadpleegd, heeft de Commissie op 12 mei 1995 een aanbeveling betreffende de betalingstermijnen bij handelstransacties²⁵ goedgekeurd. Deze aanbeveling, die gericht is tot de Lid-Staten, heeft ten doel het probleem van de overschrijding van betalingstermijnen aan te pakken door te voorzien in een voor slechte betalers voldoende afschrikwekkend rechtskader en te zorgen voor het behoud van redelijke betalingstermijnen voor transacties waarbij geen evenwichtige contractuele relaties tussen de partners bestaan (in het bijzonder overheidsopdrachten).

In dit verband heeft de Commissie nagedacht over middelen om de ontwikkeling van programmatuur voor het geïntegreerde beheer van de financiële stromen van een onderneming te stimuleren. Het doel van deze actie is de ondernemers aan te moedigen hun financiële stromen beter te beheren en de leveranciers van programmatuur ertoe aan te zetten geschikte produkten aan te bieden waarmee de boekhouding, de financiële analyse en de beheerscontrole kunnen worden geïntegreerd.

1.2.3. ONDERLINGE WAARBORG

Overeenkomstig de richtsnoeren die zij heeft aangegeven in haar mededeling over de rol van onderlinge-waborgsystemen in de financiering van middelgrote en kleine bedrijven²⁶, stimuleert de Commissie de bevordering, de ontwikkeling en de uitbreiding van onderlinge-waborgsystemen in de Europese Unie. Concreet gezien werkt zij samen met de Europese Vereniging van onderlinge-waborgmaatschappijen (AECM), waarvan de activiteiten met name betrekking hebben op: de begeleiding van het samenwerkingsproject met Portugal, waar in 1994 een eerste onderlinge-waborgmaatschappij is opgericht (dit project zal later in het kader van de structuurfondsen worden ondersteund), de verbetering van de risicoweging en van de kwalificatie van de door de onderlinge-waborgmaatschappijen geboden garantie ten aanzien van het Europese bankrecht, en de organisatie van bewustmakingsseminars over de onderlinge waarborg. Ten slotte heeft de AECM ook meegewerkt bij de instelling van het EIF, dat naar verwachting diverse projecten betreffende de herwaarborging van de nationale onderlinge-waborgsystemen zal krijgen.

Hierbij zij eraan herinnerd dat het Economisch en Sociaal Comité in zijn advies van 29 april 1992²⁷ de Commissie steunt in haar streven om de onderlinge waarborg een nieuwe impuls te geven. Het ESC beveelt de Commissie aan beschouwingen en voorstellen voor acties betreffende de financiering van het MKB in te dienen.

²⁵ C(94) 3283 van 30.11.1994, waarvan het dispositief is gepubliceerd in PB nr. L 127 van 10.6.1995, blz. 19, en de toelichting in PB nr. C 144 van 10.6.1995, blz. 3.

²⁶ SEC(91) 1550 van 5.9.1991.

²⁷ Advies van 29.4.1992 over de rol van onderlinge-waborgsystemen in de financiering van middelgrote en kleine bedrijven, rapporteur de heer Muller, gepubliceerd in PB nr. C 169 van 6.7.1992, blz. 7.

1.2.4. EUROPESE KAPITAALMARKT

In het kader van haar ondernemingenbeleid en de bevordering van de werkgelegenheid heeft de Commissie haar steun verleend voor het verrichten van een uitvoerbaarheidsstudie over de totstandbrenging van een Europese kapitaalmarkt die beter is afgestemd op de behoeften van groeiende bedrijven die met ondernemingszin worden geleid. Dit leidde tot de oprichting van de Europese vereniging van makelaars in onroerende goederen (European Association of Securities Dealers, EASD), die samen met andere leden uit de financiële wereld het pad effent voor de spoedige inwerkingtreding van de EASDAQ-effectenbeurs (European Association of Securities Dealers Automated Quotations).

1.2.5. ANDERE INITIATIEVEN DIE EEN INVLOED OP HET FINANCIËLE KLIMAAT VOOR HET MKB HEBBEN

Nog andere initiatieven werden genomen om het financiële klimaat voor het MKB te verbeteren, zoals het voorstel voor een richtlijn betreffende grensoverschrijdende betalingen (zie punt I.2.1.2.1.) of de toepassing van de derde coördinatierichtlijnen op het gebied van verzekeringen (zie punt I.2.1.2.2.).

1.2.6. NIEUWE FINANCIËLE INSTRUMENTEN VOOR HET MKB

Na de bijeenkomsten van de Europese Raad in Edinburgh en Kopenhagen werden twee nieuwe financiële instrumenten ingevoerd: de leningen met rentesubsidie voor werkgelegenheidsscheppende kleine en middelgrote ondernemingen en het Europees Investeringsfonds (zie punt II.2.1.1.).

2. VERBETERING VAN HET KLIMAAT VOOR HET MKB IN HET KADER VAN DE ANDERE BELEIDSVORMEN VAN DE UNIE

2.1. PROGRAMMA VOOR DE INTERNE MARKT

Over het geheel genomen moet het programma voor de interne markt worden beschouwd als een "steunprogramma", dat commerciële mogelijkheden creëert voor ondernemingen die voordien tot de markt van één Lid-Staat beperkt waren, en dat hun aldus nieuwe groeikansen biedt. In het algemeen wordt verwacht dat de interne markt verhoudingsgewijs grotere voordelen zal opleveren voor het MKB dan voor grotere ondernemingen, vooral in sectoren waar er op de markten voor hun produktie veel niet-tarifaire belemmeringen bestonden en in regio's waar de markten door handelsbelemmeringen op kunstmatige wijze waren verdeeld. De kleine en middelgrote ondernemingen zullen er in hun hoedanigheid van afnemers van toeleveringsprodukten ook profijt van trekken doordat zij zich tot een ruimere groep van concurrerende leveranciers kunnen wenden. Het zou echter verkeerd zijn de interne markt te beschouwen als een initiatief dat op zich een oplossing zal bieden voor al de problemen waarmee de ondernemingen in de Unie te kampen hebben.

In de praktijk zal het effect van het programma voor de interne markt het duidelijkst merkbaar zijn in een veertigtal sectoren van de be- en verwerkende industrie (die 50% van de industriële productie voor hun rekening nemen) en in een kleiner aantal belangrijke dienstverlenende sectoren. Bovendien moeten de maatregelen ter voltooiing van de interne markt worden aangevuld met geschikte acties en beleidsmaatregelen op nationaal en communautair niveau, met name wat de tenuitvoerlegging en de toepassing betreft, en bij de toepassing van het concurrentie- en het industriebeleid.

2.1.1. EFFECT OP HET JURIDISCHE KLIMAAT VOOR HET MKB

2.1.1.1. Resultaten van studies

Uit de antwoorden op een vragenlijst die in 1993 door de Waarnemingspost voor het MKB²⁸ werd toegezonden aan een selectie van MKB-deskundigen in alle Lid-Staten van de EU, kan worden geconcludeerd dat het programma voor de interne markt wordt beschouwd als een initiatief dat een gunstig effect op het ondernemingsklimaat voor het MKB heeft. Voorts wordt aangenomen dat het een stimulans is voor de algemene ontwikkeling van de vraag, de hulpmiddelen en het bedrijfsleven, en dat het als gevolg van de uitbreiding van de markt een vermindering van de gemiddelde produktiekosten mogelijk maakt - in het bijzonder in de Lid-Staten waar het MKB een minder grote sector is. Aan de andere kant bestaat de opvatting dat het programma voor de interne markt tot scherpere concurrentie leidt en een grotere druk uitoefent op de kosten en de prijzen als factoren van het concurrentievermogen. Over het geheel genomen kan de voltooiing van het programma voor de interne markt op korte termijn een zekere herstructurering noodzakelijk maken, terwijl de positieve effecten op middellange tot lange termijn merkbaar zullen worden.

Hoewel in de beschrijving hierboven in vrij abstracte termen voor de interne markt wordt gepleit, kunnen de voordelen voor de afzonderlijke onderneming een zeer concrete vorm aannemen. De manier waarop de algemene voordelen van de totstandbrenging van de interne markt resulteren in directe verbeteringen van de kostenstructuur voor kleine en middelgrote ondernemingen is gebleken uit een enquête die eind 1993 begin 1994 is gehouden.

²⁸ De Europese Waarnemingspost voor het MKB, tweede jaarverslag, 31 maart 1994, punt 4-6.

Om een indruk te krijgen van de effecten van de interne markt aan de basis heeft de Commissie een communautair onderzoek naar de ervaringen in het bedrijfsleven m.b.t. de interne markt ondernomen die de periode 1993 en 1994 bestrijkt²⁹. Tot nu toe hebben 240 ondernemingen geantwoord. De studie geeft een interessant beeld van de ondernemingsrealiteit, ook al gebeurt dit via ondernemingen die misschien reeds een sterk Europees bewustzijn hebben ontwikkeld. De studie was vooral gericht op het MKB, dat misschien kwetsbaarder is voor handelsbelemmeringen, aangezien het niet beschikt over de nodige middelen om deze te overwinnen. Maar de hier weergegeven resultaten tonen aan dat zowel het MKB als grotere ondernemingen veel profijt kunnen trekken van de door de interne markt geboden mogelijkheden.

Resultaten van case-studies over de ervaringen van afzonderlijke ondernemingen:

1. Grensoverschrijdend goederenverkeer: het goederenverkeer is door de eengemaakte markt veel gemakkelijker geworden - vrijwel alle respondenten waren het erover eens dat intracommunautaire transacties nu sneller verlopen en minder kosten. Door de afschaffing van de grenscontroles zijn de vertragingen aan de grenzen aanzienlijk verminderd en de ondernemingen hoeven zich niet langer te schikken naar de openingstijden van de douane. Ook de terugzending van goederen met gebreken is thans gemakkelijker. Het was echter interessant te constateren dat verschillende Griekse en Britse ondernemingen niets van deze verbeteringen hebben gemerkt, omdat hun uitvoer grotendeels via het luchtvervoer plaatsvindt. De concurrentie in de vervoersector heeft de kosten blijkbaar sterk doen teruglopen (sommige ondernemingen maken melding van dalingen met wel 50%). In de Lid-Staten waar de vervoerkosten reeds flink onder het EG-gemiddelde lagen, zijn de communautaire vervoerders echter nog steeds duurder dan de plaatselijke ondernemingen. Het nieuwe stelsel van douaneaangifte betekende voor veel ondernemingen een besparing van tijd en geld, hoewel daar voor sommige ondernemingen, namelijk in landen waar de informatie niet volgens een bestaande procedure werd verzameld, enkele geringe andere kosten tegenover stonden.
2. Toegang tot goedkopere en betere toeleveringsprodukten: op financieel gebied juichen verschillende ondernemingen de grotere flexibiliteit op de verzekeringsmarkt toe - zo wijzen bij voorbeeld Britse ondernemingen erop dat zij Franse verzekeringen tegen betere voorwaarden hebben afgesloten. Veel ondernemingen betreuren echter dat de interne markt op het gebied van verzekeringen nog niet is voltooid. De betere toegang tot de kapitaalmarkten vond grote bijval en een aantal ondernemingen heeft buitenlands kapitaal aangetrokken. Sommige ondernemingen hadden cash-flow-activiteiten gecentraliseerd in de landen waar zij produktie-eenheden hebben om wisselkosten te vermijden. Naar het schijnt moeten de voordelen van de liberalisering op bankgebied in talrijke gevallen nog concreet gestalte krijgen. Verschillende ondernemingen wijzen op een daling van de transactiekosten, terwijl andere geen enkele verandering zien, hoewel de eerste van mening zijn dat de kosten van krediettransacties dalen. De meest gehoorde klacht over het financiële aspect van de interne markt betrof echter niet de mislukking van een bestaande structuur, maar wel het ontbreken van een essentieel vereiste - de Economische en Monetaire Unie.

²⁹ IP(94) 228 van 17.3.1994, "De bedrijven zien thans het verschil, een beknopt verslag over het effect van de interne markt op het bedrijfsleven". De resultaten van deze studie worden in 1995 gepubliceerd.

3. Technische harmonisatie: voor velen heeft de vooruitgang inzake technische harmonisatie de uitvoer aanzienlijk vergemakkelijkt en besparingen mogelijk gemaakt op het gebied van beproeving en certificatie - een Belgische onderneming vermeldde een besparing van meer dan 50%. Verscheidene ondernemingen hebben de EN 29000-norm toegepast, hetgeen aanzienlijke financiële en andere voordelen heeft opgeleverd - deze norm is bijzonder nuttig omdat zij een gemeenschappelijke referentie vormt voor ondernemingen die nieuwe contacten willen leggen. Enkele ondernemingen deelden mede dat door de noodzaak om op Europese normen over te schakelen de verwachte daling van de produktiekosten werd vertraagd, maar dit is uiteraard slechts een tijdelijke situatie. Op sommige gebieden leverden de niet-geharmoniseerde nationale voorschriften nog steeds problemen op, en vaak werden als oplossing Europese normen verlangd. Merkwaardigerwijze liepen de ervaringen met de wederzijdse erkenning sterk uiteen. Er waren er evenveel die klaagden over de mislukking van het systeem als die er voordeel bij hadden. Uit de resultaten van de EUROMANAGEMENT-proefactie op dit gebied (zie punt II.1.3.2.) blijkt dat in het MKB de houding ten aanzien van normen en het normalisatieproces nog negatiever was, en dat er tegelijkertijd een gebrek aan informatie was over de basismechanismen van de interne markt en de voordelen die geharmoniseerde normen kunnen opleveren.
4. Overheidsopdrachten: er wordt op gewezen dat met meer succes kan worden doorgedrongen op buitenlandse markten voor overheidsopdrachten, terwijl tevens melding wordt gemaakt van de voordelen die de EG-informatiesystemen voor de aankondiging van overheidsopdrachten inhouden. Enkele problemen bleven bestaan, bij voorbeeld met betrekking tot: informatie over de mogelijkheden om in te schrijven voor opdrachten, de gunning van opdrachten of de korte inschrijvingstermijnen. Verschillende ondernemingen minimaliseren echter de onopgeloste problemen door via partnerschapsovereenkomsten en andere relaties te voorzien in een plaatselijke vertegenwoordiging. Zoals een onderneming aanstipte, gewoon al door mede te dingen naar een overheidsopdracht in een andere Lid-Staat krijgt men een Europese kijk op de zaken en doet men Europese ervaring op.
5. Ondernemingsstrategie en reacties: deze communautaire dimensie van de exportmarkt heeft een sterke invloed gehad op de economische activiteit. Vrijwel alle ondernemingen vinden dat de concurrentie is toegenomen en veel bedrijven werden er daardoor toe aangezet nieuwe produkten te ontwerpen en de efficiëntie te vergroten. Een Britse onderneming zag zich bij voorbeeld genoopt geavanceerdere en efficiëntere versies van haar produkt te ontwikkelen en kon daardoor een contract dat zij had verloren terugwinnen. De activiteiten worden in het algemeen tot andere EG-landen uitgebreid en daarvoor wordt op verschillende manieren te werk gegaan - partnerschap met ondernemingen in andere EG-landen, licentie- en agentuurovereenkomsten, distributieovereenkomsten met ondernemingen in andere landen en toeleveringsovereenkomsten zijn slechts enkele van de maatregelen die worden genomen. In een geval hebben een Franse en een Italiaanse onderneming een gemeenschappelijke dochteronderneming opgericht om zich op een nieuwe markt in te werken. In een ander geval heeft een Belgische onderneming een partnerschap met een andere EG-onderneming tot stand gebracht, waardoor ze haar export van 0% tot ongeveer 60% van haar omzet kon verhogen. Een andere onderneming heeft haar EU-activiteiten van vrijwel geen vóór 1992 zien toenemen tot ongeveer de helft van haar totale uitvoer op dit ogenblik. Verschillende ondernemingen verklaarden dat de nieuwe "exportmentaliteit" en de know-how die op de interne markt werden verkregen, hun de visie en de dynamiek geven om op internationaal niveau te

concurreren - nieuwe kansen werken veranderingen in de ondernemingscultuur in de hand, hetgeen de Europese economie alleen maar ten goede kan komen. De belangrijkste lering uit de enquête is misschien dat de interne markt geen wondermiddel is om alle problemen op te lossen waarmee de Europese ondernemingen worden geconfronteerd, maar veeleer mogelijkheden biedt die te baat moeten worden genomen. Een Franse zakenman stelde het als volgt: "De eengemaakte markt kan als zodanig de ondernemingen niet aanmoedigen om te investeren en zich te ontwikkelen, indien de wil daartoe niet bestaat. Wel biedt zij een omgeving waarin dynamische, innoverende en concurrerende ondernemingen met optimale efficiëntie kunnen presteren en aldus ten volle de vruchten van hun eigen inspanningen kunnen plukken."

2.1.1.2. Regels inzake boekhouding

De Richtlijnen 78/660/EEG (jaarrekening)³⁰, 83/349/EEG (geconsolideerde jaarrekening)³¹ en 84/253/EEG (personen belast met de controle van de jaarrekening)³² voorzien in de mogelijkheid voor de Lid-Staten om kleine en middelgrote ondernemingen die bepaalde drempelbedragen niet overschrijden, vrij te stellen van enkele van de erin opgenomen verplichtingen. Artikel 53, lid 2, van Richtlijn 78/660/EEG bepaalt dat deze drempelbedragen om de vijf jaar worden herzien, rekening houdend met de economische en monetaire ontwikkeling in de Unie.

De recentste van deze herzieningen heeft in maart 1994 plaatsgevonden. Bij Richtlijn 94/8/EG van de Raad van 21 maart 1994³³ zijn de bovengenoemde drempelbedragen met 25% opgetrokken, waardoor de Lid-Staten de mogelijkheid hebben om een groter aantal ondernemingen in aanmerking te laten komen voor de in de vorige alinea bedoelde vrijstellingen.

2.1.1.3. Bescherming van het intellectuele en industriële eigendom

De Commissie is voornemens in 1995 een Groenboek op te stellen over de noodzaak van harmonisatie van de wetgevingen betreffende de gebruiksmodellen - Intellectual Property Rights (IPR), waarmee de eigendom wordt aangeduid die wordt verkregen door het voortbrengen van een oorspronkelijk idee. De gebruiksmodellen zijn een bijzondere vorm van bescherming van innovatie, die door hun specificiteit vooral interessant zijn voor het MKB. Het betreft een soepele en betaalbare vorm van bescherming die goed is aangepast aan kleine en middelgrote ondernemingen die in bepaalde innovatiesectoren werkzaam zijn. Voorts heeft de Commissie een voorstel voor een verordening betreffende de bescherming van Gemeenschapsmodellen³⁴ voorgesteld, die van groot belang voor het MKB kan zijn (zie punt I.1.1.2.).

³⁰ PB nr. L 222 van 14.8.1978, blz. 11.

³¹ PB nr. L 193 van 18.7.1983, blz. 1

³² PB nr. L 126 van 12.5.1984, blz. 20.

³³ PB nr. L 82 van 25.3.1994, blz. 33

³⁴ COM(93) 342 van 3.12.1993.

2.1.2. EFFECT OP HET FINANCIËLE KLIMAAT VOOR HET MKB

2.1.2.1. Grensoverschrijdende betalingen

Een grondige case study over een voorgestelde communautaire richtlijn, die is gepland in het kader van het strategische programma voor de interne markt, geeft een interessant beeld van de manier waarop communautaire wetgeving het MKB ten goede kan komen, en van de mate waarin met de belangen van het MKB rekening wordt gehouden bij de voorbereiding van de wetgeving betreffende de interne markt. Pogingen om de voor grensoverschrijdende betalingen aangerekende commissie te verlagen en het dubbel aanrekenen van kosten te voorkomen door middel van vrijwillige gedragscodes, leverden niets op. Om dit probleem aan te pakken diende de Commissie een voorstel voor een richtlijn van de Commissie in³⁵. De voor dit voorstel opgestelde effectbeoordeling maakt deel uit van het door de Commissie goedgekeurde document³⁶. Daarin worden de verwachte kosten en baten van de maatregel, met name voor het MKB, aangegeven en wordt een beschrijving gegeven van de gevolgde overlegprocedures en van de analyse die de Commissie ertoe heeft aangezet om dit voorstel te doen.

2.1.2.2. Verzekeringssector

Op 1 juli 1994 zijn de derde coördinatierichtlijnen op het gebied van verzekeringen in werking getreden, waardoor de interne markt in deze financiële sector is voltooid³⁷. De voorwaarden voor toegang tot de verzekeringsmarkten en de uitoefeningsvoorwaarden zijn vereenvoudigd door de invoering van de regeling van het "Europese paspoort". Daardoor wordt de toegang tot de verschillende nationale verzekeringsmarkten veel gemakkelijker en minder duur. Bovendien is te verwachten dat de concurrentie tussen de verzekeringsondernemingen zal toenemen en dat de verzekeringsprodukten in sterkere mate zullen worden geïnnoveerd.

Daardoor zouden de kleine en middelgrote ondernemingen toegang moeten krijgen tot de in de Europese Unie beschikbare verzekeringsprodukten en de verzekeringen kunnen afsluiten die volgens hen het best op hun specifieke behoeften zijn afgestemd, en dit tegen de laagst mogelijke prijs. Het gunstige klimaat dat heeft geleid tot de afschaffing van de nationale grenzen in de verzekeringssector, bevordert het aanbod van verzekeringsprodukten die zijn afgestemd op het dekken van specifieke risico's, die heel vaak verband houden met het MKB (de sectoren biotechnologie, informatica, elektronica, enz.). De verzekeraars zijn zich immers bewust van het belang van het MKB in het economische en industriële bestel van de Lid-Staten en steeds meer ontwikkelen zij produkten die op de zeer specifieke behoeften van het MKB zijn afgestemd, zowel wat de eigen ondernemingsrisico's betreft als wat voorzorg en aanvullende sociale bescherming betreft.

³⁵ COM(94) 436 def. van 18.11.1994.

³⁶ COM(94) 436 def. van 18.11.1994.

³⁷ Levensverzekering PB nr. L 360 van 9.12.1992, en niet-levensverzekering PB nr. L 228 van 11.8.1992.

2.1.2.3. Effectenbeurzen

Eén gebied van de activiteiten van de diensten van de Commissie op het gebied van effectenbeurzen heeft specifiek betrekking op het MKB. Punt 5 van artikel 1, lid 1, van Richtlijn 94/18/EG (de "EUROLIST-richtlijn"), die op 30 mei 1994 werd goedgekeurd³⁸, laat ondernemingen op gereguleerde parallelmarkten in bepaalde omstandigheden toe tot de officiële notering zonder dat nieuwe noteringsgegevens worden gepubliceerd. Dit is een vereenvoudiging van de vroegere voorschriften, die voor de desbetreffende kleine en middelgrote ondernemingen een besparing zal inhouden.

2.2. CONCURRENTIEBELEID

2.2.1. EFFECT OP HET JURIDISCHE KLIMAAT: OP DE ONDERNEMINGEN TOEPASSELIJKE MEDEDINGINGSREGELS

Uit het oogpunt van de toepassing van artikel 85 van het EG-Verdrag betreffende overeenkomsten tussen ondernemingen zijn de kleine en middelgrote ondernemingen de voornaamste begunstigden van de bekendmaking van de Commissie inzake overeenkomsten van geringe betekenis³⁹. Deze bekendmaking heeft niet alleen de rechtszekerheid vergroot, maar bovendien heeft zij bijgedragen tot het wegnemen van overbodige administratieve lasten voor het MKB, waardoor zij de samenwerking tussen kleine en middelgrote ondernemingen heeft vergemakkelijkt. Zo zijn samenwerkingsovereenkomsten - die normaliter op grond van artikel 85, lid 1, van het Verdrag zouden moeten worden verboden - toegestaan en hoeven zij niet meer te worden aangemeld indien de betrokken ondernemingen een marktaandeel van minder dan 5% hebben en hun totale omzet gedurende een boekjaar niet meer dan 200 miljoen ecu bedraagt. Deze drempel werd in 1994 verhoogd tot 300 miljoen ecu⁴⁰.

Bovendien wordt in de bekendmaking van de Commissie inzake overeenkomsten, besluiten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen betreffende samenwerking tussen ondernemingen⁴¹ bepaald dat overeenkomsten die uitsluitend ten doel hebben de uitwisseling van meningen en ervaringen, gemeenschappelijk marktonderzoek, en het gemeenschappelijk opstellen van statistieken en calculatieschema's, de concurrentie niet beperken. Bovendien wordt in de bekendmaking van de Commissie betreffende de beoordeling van toeleveringsovereenkomsten⁴² bepaald dat bepaalde beperkingen betreffende de uitvoering van toeleveringsovereenkomsten niet onder artikel 85 vallen.

Het is duidelijk dat de bovenvermelde bepalingen bijdragen tot het openen van ontwikkelingsmogelijkheden voor kleine en middelgrote ondernemingen.

³⁸ PB nr. L 135 van 31.5.1994, blz. 1.

³⁹ PB nr. C 231 van 12.9.1986, blz. 2.

⁴⁰ PB nr. C 368 van 23.12.1994, blz. 20.

⁴¹ PB nr. C 75 van 29.7.1968, blz. 3.

⁴² PB nr. C 1 van 3.1.1979, blz. 2.

Voorts heeft de Raad de Commissie in zijn resolutie van 10 oktober 1994⁴³ verzocht na te gaan over welke mogelijkheden tot samenwerking het MKB beschikt (bij voorbeeld samenwerking in netwerken voor gezamenlijke aan- en verkoop) in het kader van het communautaire mededingingsrecht.

Wat betreft de toepassing van de mededingingsregels in specifieke bedrijfssectoren zoals de distributie en de afzet- en klantenservice inzake motorvoertuigen, zijn door de herziening van verordening 123/85⁴⁴ diverse bepalingen ingevoerd waardoor de dealers, die voor het merendeel kleine en middelgrote ondernemingen zijn, een grotere commerciële onafhankelijkheid ten opzichte van de constructeurs kan worden gegarandeerd. Voorts kon door deze herziening het evenwicht tussen de positie van de fabrikanten en distributeurs van reserveonderdelen en die van de constructeurs worden hersteld.

Op het gebied van onderzoek en ontwikkeling⁴⁵, specialisatie⁴⁶, octrooiligenties⁴⁷ en know-how-licenties⁴⁸ heeft de Commissie in 1992⁴⁹ in de verordeningen tot verlening van vrijstellingen op deze gebieden wijzigingen aangebracht, die met name ten doel hebben de toepassing van deze bepalingen te vergemakkelijken, in het bijzonder bij de overdracht van technologie of voor OTO-projecten, en waarin drempels worden aangegeven ten einde rekening te houden met de geringere concurrentiebeperkende werking van overeenkomsten die worden gesloten tussen ondernemingen die slechts een klein marktaandeel hebben, hetgeen voor het MKB gunstig zou moeten zijn. Bovendien heeft de Commissie op 30 juni 1994 een ontwerp van verordening gepubliceerd met het doel bepaalde groepen overeenkomsten betreffende de overdracht van technologie te vergemakkelijken, waarbij de belanghebbenden werd verzocht haar hun opmerkingen toe te zenden⁵⁰.

Wat de controle op concentraties betreft, valt het MKB gezien de drempels die bij Verordening 4064/89⁵¹ zijn vastgesteld voor het bepalen van de communautaire dimensie van een concentratie, niet onder het toepassingsgebied van de verordening. Ten slotte beschermt artikel 86 het MKB tegen misbruik van machtspositie door grotere concurrenten.

⁴³ PB nr. C 294 van 22.10.1994, blz. 6.

⁴⁴ PB nr. L 15 van 18.1.1985, blz. 16, gewijzigd bij C(95) 1447, goedgekeurd door de Commissie op 21.6.1995.

⁴⁵ PB nr. L 53 van 22.2.1985, blz. 5.

⁴⁶ PB nr. L 53 van 22.2.1985, blz. 1.

⁴⁷ PB nr. L 219 van 16.8.1984, blz. 15, gerectificeerd bij PB nr. L 280 van 22.10.1985, blz. 32.

⁴⁸ PB nr. L 61 van 4.3.1989, blz. 1.

⁴⁹ PB nr. L 21 van 29.1.1993, blz. 8.

⁵⁰ PB nr. C 178 van 30.6.1994, blz. 3.

⁵¹ PB nr. L 395 van 30.12.1989, gerectificeerd bij PB nr. L 257 van 21.9.1990.

2.2.2. EFFECT OP HET FINANCIËLE KLIMAAT: OVERHEIDSSTEUN

De traditioneel positieve houding van de Commissie ten aanzien van overheidssteun voor het MKB heeft concreet gestalte gekregen door de goedkeuring in 1992 van een specifieke kaderregeling⁵², die in 1995 opnieuw zal worden bekeken. Deze kaderregeling stelt de Lid-Staten in staat om binnen bepaalde grenzen steun toe te kennen om de investeringen van het MKB (namelijk de ondernemingen die minder dan 250 werknemers en een omzet van minder dan 20 miljoen ecu hebben en die niet voor 25% of meer in het bezit van een grote onderneming zijn) te stimuleren en hen aan te moedigen hun bekwaamheden door middel van advies en opleiding te vergroten. Om de administratieve procedures in het belang van het MKB te vereenvoudigen, voorziet de kaderregeling voor het eerst in een "de minimis"-regel, waardoor de Lid-Staten worden vrijgesteld van aanmelding bij de Commissie van steun voor zeer lage bedragen, waarvan zij vindt dat hij geen aanzienlijke invloed op het handelsverkeer tussen de Lid-Staten en op de concurrentie heeft. Tegelijkertijd heeft de Commissie een mededeling⁵³ gepubliceerd waardoor het toepassingsgebied van de versnelde goedkeuringsprocedure voor steunregelingen van beperkte omvang wordt uitgebreid tot alle kleine en middelgrote ondernemingen (buiten specifieke sectoren) zoals deze in de kaderregeling worden gedefinieerd.

Ten slotte houdt de Commissie bij de controle op de overheidssteun in het algemeen rekening met de bijzondere situatie van het MKB. Zo staat zij hogere steunplafonds toe **(in het algemeen tien procentpunten boven de normaal toegestane plafonds)** of stelt zij minder strenge eisen wanneer de begunstigden kleine of middelgrote ondernemingen zijn. Deze houding werd recentelijk bevestigd in de in 1993 goedgekeurde nieuwe communautaire kaderregeling inzake staatssteun ten behoeve van het milieu⁵⁴ en in de in 1994 goedgekeurde communautaire richtsnoeren voor reddings- en herstructureringssteun aan ondernemingen in moeilijkheden⁵⁵.

⁵² PB nr. C 213 van 19.8.1992, blz. 2.

⁵³ PB nr. C 213 van 19.8.1992, blz. 10.

⁵⁴ PB nr. C 72 van 10.3.1994, blz. 3.

⁵⁵ PB nr. C 368 van 23.12.1994, blz. 12.

2.3. ENERGIEBELEID

De doelstellingen van het energiebeleid van de Unie hebben een directe invloed op de ontwikkeling en de werking van het MKB, omdat zij erop gericht zijn om tegen zo laag mogelijke kosten te voldoen aan de behoeften van de individuele en industriële verbruikers in omstandigheden waarbij de voorziening veilig wordt gesteld en de milieubescherming wordt gegarandeerd.

Van deze drie doelstellingen is de vergroting van het concurrentievermogen van de economie op wereldvlak het nauwst verbonden met de ontwikkeling van het MKB. De beschikbaarheid van energie tegen zo laag mogelijke prijzen en onder de beste voorwaarden is immers van doorslaggevend belang voor het vergroten van de concurrentiekracht van de economie op wereldvlak en in het bijzonder van het MKB. De tweede doelstelling, namelijk de voorziening veilig stellen, heeft waarschijnlijk ook een aanzienlijke invloed op het MKB, want het vermogen om in de toekomst permanent aan de essentiële energiebehoeften te voldoen zorgt voor een neerwaartse tendens van de prijzen van de verschillende energievormen en garandeert de kwaliteit van de dienstverlening aan de verbruikers. De derde doelstelling is erop gericht een duurzame en niet-inflatoire groei te ontwikkelen met inachtneming van het milieu. Om tot een duurzame ontwikkeling te komen, moeten evenwichtige oplossingen worden gezocht waarbij rekening wordt gehouden met de kosten-batenanalyse, ten einde bij de ontwikkeling van de concurrentiekracht van de communautaire industrie mogelijke distorsies naar buiten toe, maar ook ten aanzien van het MKB te voorkomen.

De verwezenlijking van de doelstellingen van het energiebeleid moet in het kader van de interne markt geschieden en bijgevolg is de totstandbrenging van de interne markt voor energie een noodzakelijke voorwaarde.

Door de toename van het handelsverkeer en de internationalisering van de markten wordt het MKB geconfronteerd met felle concurrentie. Gezien deze toenemende concurrentie is de beheersing van de produktiekosten uiteraard van essentieel belang om op een mondiale markt te overleven.

De energiekosten, die voor sommige van deze ondernemingen een aanzienlijk deel van de totale kosten uitmaken, moeten eveneens worden beheerst. Daarom wordt in de industrie het proces van de totstandbrenging van de interne markt voor energie aandachtig gevolgd. Om het concurrentievermogen van de gehele industrie en dus ook van het MKB veilig te stellen, is het belangrijk er vooreerst voor te zorgen dat energie tegen concurrerende prijzen wordt aangeboden. De verbruikers moeten een keuze kunnen maken uit de verschillende voorzieningsbronnen en uit een groter aantal leveranciers.

Momenteel blijven het grensoverschrijdend energieverkeer en de concurrentie tussen de producenten vrij beperkt wegens technische, juridische (nationale monopolies) en fiscale belemmeringen.

De laatste jaren werd reeds op al deze gebieden vooruitgang geboekt, met name door de normalisatiewerkzaamheden en de eerste fase van de liberalisering van de elektriciteits- en de gassector⁵⁶. Er werden nog andere voorstellen⁵⁷ ingediend, ten einde de verbruikers een ruimere keuze van voorzieningsbronnen en leveranciers te bieden.

De door de Commissie voorgestelde tweede fase van de liberalisering van de elektriciteits- en de gasmarkt voorziet in de intensifiëring van de concurrentie in de sector van de produktie en in de verwezenlijking van de toegang van derden tot het netwerk, waardoor de grote industriële verbruikers en de distributeurs zullen kunnen kiezen uit meerdere leveranciers in de Unie.

Via de distributeurs (die de voordelen zouden doorberekenen in de prijzen voor hun klanten) zal het MKB in deze tweede fase in staat zijn om profijt te trekken van de mogelijkheden die worden geboden door deze sterkere concurrentie, die zal leiden tot een grotere betrouwbaarheid van de voorziening en tot concurrerende prijzen op de markt. In een derde fase zou de toegang kunnen worden verruimd tot andere industriële verbruikers (verlaging van de verbruiksdrempel), zodat sommige kleine en middelgrote ondernemingen vrij over hun voorzieningscontract zouden kunnen onderhandelen met een leverancier in de Unie.

2.4. MILIEUBELEID

In het verslag over het Vijfde actieprogramma inzake het milieu wordt melding gemaakt van initiatieven van de Britse, Deense, Duitse en Nederlandse regeringen, die erop gericht zijn het MKB met deskundig advies en financiële stimuleringsmaatregelen bij te staan om milieuvriendelijker methoden toe te passen en schone technologie te installeren. In het Verenigd Koninkrijk heeft de industrie een commissie opgezet om te helpen schonere technologie die voor grote ondernemingen is ontwikkeld, aan de behoeften van het MKB aan te passen.

In november 1994 heeft de Commissie ook een mededeling over "Economische groei en milieu" ingediend. Hierin wordt sterk de nadruk gelegd op de behoefte aan marktconforme instrumenten voor het milieubeleid en vooral aan economische en fiscale instrumenten zoals milieukeur, milieuaudit, vrijwillige afspraken, belastingprikkels voor milieu-investeringen enz. Er wordt een verschuiving voorgesteld van een "command and control"-beleid naar meer marktconforme instrumenten, zodat de ondernemingen op meer flexibele wijze milieuoverwegingen in hun beleid kunnen integreren. Deze vorm van "deregulering" is vooral voor kleine en middelgrote ondernemingen zeer belangrijk.

⁵⁶ Richtlijn 90/377 van de Raad van 29.6.1990 betreffende de doorzichtigheid van de prijzen van gas en elektriciteit, PB nr. L 185 van 17.7.1990. Richtlijn 90/547 van de Raad van 29.10.1990 betreffende de doorvoer van elektriciteit via de hoofdnetten, PB nr. L 313 van 13.11.1990. Richtlijn 91/296 van de Raad van 31.5.1991 betreffende de doorvoer van aardgas via de hoofdnetten, PB nr. L 147 van 12.6.1991.

⁵⁷ Richtlijnvoorstellen betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en aardgas, COM(93) 643 van 7.12.1993.

HOOFDSTUK II. PROGRAMMA'S EN MAATREGELEN TER ONDERSTEUNING VAN HET MKB

1. PROGRAMMA'S EN MAATREGELEN TER ONDERSTEUNING VAN HET MKB IN HET KADER VAN HET ONDERNEMINGENBELEID

1.1. HET NETWERK VAN EURO INFO CENTRES

Door hun bevoorrechte positie op lokaal niveau dragen de EIC's ertoe bij de belangstelling van de ondernemingen in hun regio te wekken voor de verschillende bestaande communautaire programma's en beleidsvormen. Zij verstrekken informatie aan de ondernemers en zorgen ervoor dat informatie terugstroomt naar de verschillende diensten van de Commissie, zodat deze rekening kunnen houden met de bijzondere problematiek van het MKB.

De gedetailleerdere kwalificatie van de voorlichtingstaak van de EIC's is grotendeels tot stand gekomen dank zij de **bevoorrechte relaties die zich hebben ontwikkeld tussen de diensten van de Commissie en de EIC's in het kader van gespecialiseerde werkgroepen**. Zo werden sinds 1992 gespecialiseerde werkgroepen opgericht op de volgende belangrijke gebieden (deze werkgroepen werden op hun beurt in subgroepen onderverdeeld): interne markt (informatie over de markten van de andere Lid-Statens, overheidsopdrachten, BTW en kwaliteit), OTO, buitenlandse betrekkingen en communautaire programma's (milieu, opleiding en structuurfondsen). Het gaat in hoofdzaak om sectoren die tot dan toe voor het MKB moeilijk toegankelijk waren. Dank zij deze toenemende specialisatie van de EIC's kunnen de voorlichtingsacties worden uitgebreid en wordt de uitwisseling van goede praktijken vergemakkelijkt.

1.1.1. DE EIC'S ALS VERSPREIDERS VAN NUTTIGE EN GERICHTE INFORMATIE NAAR DE ONDERNEMINGEN

In hun streven om aan de reële behoeften van de ondernemingen te voldoen, trachten de EIC's steeds meer een "infodienst" aan te bieden, d.w.z. een op de onderneming afgestemde en complete diagnose-, advies- en follow-up-dienst, die zoekt naar optimale oplossingen voor de onderneming.

In 1994 hebben de EIC's in ruime mate bijgedragen tot de organisatie van de Weken van de interne markt, die in alle Lid-Statens van de Europese Unie hebben plaatsgevonden en door de deelnemende kleine en middelgrote ondernemingen zeer positief werden beoordeeld.

Op het gebied van overheidsopdrachten hebben de EIC's zich intensief beziggehouden met de verspreiding van informatie over aanbestedingen, met name dank zij de gegevensbank TED. Er werd programmatuur (TENNIS en TEDAUTOMATA) ontwikkeld die op de specifieke behoeften van het MKB is afgestemd en die deze ondernemingen in staat stelt om deze zeer complexe markten beter te begrijpen en te exploiteren.

Dank zij de steun van de desbetreffende diensten van de Commissie hebben de EIC's een actieve rol gespeeld bij de bevordering van de communautaire OTO-programma's, in het bijzonder CRAFT, bij het MKB. Zij hebben de kleine en middelgrote ondernemingen met name geattendeerd op de nieuwe kansen die uit het vierde kaderprogramma voortvloeien door middel van opleidingsseminars en brochures, zoals onder meer een gids over het beheer van projecten.

Op vervoergebied hebben de diensten van de Commissie samengewerkt om een uitsluitend voor het MKB in de vervoersector bedoelde bewustmakingsactie uit te voeren, die in augustus 1994 heeft geleid tot de publikatie van een folder. In de folder wordt niet alleen een beknopte beschrijving gegeven van de diensten en de programma's die de Commissie ter beschikking van het MKB stelt (EIC's, BC-NET, BSO en EUROPARTENARIAT), met name ter bevordering van de transnationale samenwerking, maar bovendien wordt voor elk ervan een concreet voorbeeld gegeven waarbij een of meer vervoerbedrijven betrokken zijn, alsmede een lijst met nuttige adressen per land.

Op milieugebied werden de EIC's door de diensten van de Commissie gekozen om ten behoeve van het MKB een informatie- en bewustmakingscampagne over milieuvraagstukken op te zetten, ten einde deze ondernemingen aan te moedigen de op vrijwillige basis berustende regelgeving inzake milieubeheer en milieuaudit (EMAS - "Eco-Management and Audit Scheme") toe te passen. In de praktijk bestond de bijdrage van de EIC's in het opstellen van een gids (op papier en in elektronische vorm) voor de zelfbeoordeling van de prestaties op milieugebied, bestemd voor ondernemers, met name van kleine en middelgrote ondernemingen waarvan de meeste nog geen specifieke strategie op dit gebied hebben toegepast, omdat zij daarin meer bedreigingen dan mogelijkheden zien.

1.1.2. DE EIC'S ALS ORGANISATOREN VAN FEED-BACK

De diensten van de Commissie worden er zich steeds meer van bewust dat de EIC's zich door hun voorlichtings- en adviestaak in een bevoorrechte positie bevinden om hun de specifieke problemen te melden waarmee het MKB bij de uitvoering van de Gemeenschapswetgeving of de deelneming aan bepaalde communautaire programma's wordt geconfronteerd. Deze feed-back is bijzonder waardevol omdat daardoor een beter inzicht in de praktijk wordt verkregen en op die manier eventueel de wetgeving of de programma's in kwestie kunnen worden aangepast.

Tot dusver hebben de diensten van de Commissie deze feed-back gestructureerd door de EIC's ofwel rechtstreeks te raadplegen, ofwel hen de opdracht te geven specifieke studies te verrichten op basis van vragenlijsten die aan de kleine en middelgrote ondernemingen van hun regio werden toegezonden.

Het significantste voorbeeld van de eerste methode is de deelneming van sommige EIC's aan de opgerichte BTW-gespreksgroep. De EIC's hebben actief aan de vergaderingen deelgenomen en kregen bovendien de opdracht om in 1995 een onderzoek naar het effect van de overgangsregeling voor de BTW te verrichten.

Op dezelfde wijze werd te werk gegaan voor de interne markt. Zo konden aan de hand van een vragenlijst en gestructureerde gesprekken met de economische subjecten zowel kwantitatieve als kwalitatieve elementen over het effect van de interne markt, alsmede talrijke "success stories" uit het MKB worden bijeengebracht (zie punt I.2.1.1.).

De analyse van deze gegevens diende als basis voor het opstellen van het jaarverslag over de interne markt⁵⁸ en bij de uitvoering van het strategische programma⁵⁹ werd er rekening mee gehouden.

Voorts wordt, wat het indienen van klachten betreft, een nauwere samenwerking met andere diensten van de Commissie bestudeerd ten einde de procedures voor de ondernemingen te verbeteren.

1.1.3. DE EIC'S ALS PARTNERS OP LOKAAL NIVEAU

Deze dubbele functie, namelijk de verspreiding van informatie en het organiseren van de feed-back ten behoeve van de verschillende diensten van de Commissie, bevestigt de positie van de EIC's als kostbaar kanaal voor rechtstreekse contacten met het bedrijfsleven en de andere actoren voor lokale ontwikkeling en is een concreet voorbeeld van de toepassing van het subsidiariteitsbeginsel.

Dank zij de partnerschapsrelaties die de EIC's hebben ontwikkeld met alle betrokken partijen op lokaal niveau, hetzij openbare of particuliere organisaties (kamers van koophandel, regionale raden en organisaties ter bevordering/verspreiding van technologieën), kan een completere dienst aan de economische subjecten worden aangeboden. Zo kunnen EIC's technische dossiers naar meer gespecialiseerde organisaties doorsturen. Bovendien zijn sommige EIC's erin geslaagd om door de Gemeenschap opgezette programma's die in het kader van de structuurfondsen worden gefinancierd, te coördineren en zelfs mede te leiden.

In andere sectoren verkozen de diensten van de Commissie een beroep te doen op de diensten inzake voorlichting/advisering van en samenwerking tussen ondernemingen die het EIC-netwerk hun kon verlenen, veeleer dan hun eigen netwerk op te richten, zowel om redenen van efficiëntie als geloofwaardigheid ter plekke. Zo zijn op het gebied van OTO enkele EIC's aangewezen als Value Relay Centra met als opdracht te zorgen voor de bevordering in het MKB van de overdracht van innovaties die uit communautaire programma's voortvloeien.

De verschillende diensten van de Commissie hebben ook een beroep gedaan op de EIC's als leden van een netwerk dat in de Europese Unie en binnenkort in de Europese Economische Ruimte stevig gevestigd is en dat in de landen van Midden- en Oost-Europa en van het Middellandse-Zeegebied correspondenten heeft aangewezen. Op dit ogenblik overwegen de diensten van de Commissie tevens de mogelijkheid om een beroep te doen op in derde landen (in Azië of Latijns-Amerika bij voorbeeld) gevestigde organisaties die reeds werkrelaties met sommige EIC's hebben aangeknoopt, ten einde Europese ondernemingen te helpen die op zoek zijn naar marktkansen en afzetmogelijkheden.

⁵⁸ COM(94) 55 def. van 14.3.1994.

⁵⁹ COM(93) 632 def. van 22.12.1993.

1.2. DE NETWERKEN EN DE PROGRAMMA'S VOOR SAMENWERKING

Een van de prioritaire gebieden van het ondernemingenbeleid is de samenwerking tussen ondernemingen. De Commissie heeft netwerken voor het zoeken van partners opgericht, het Business Cooperation Network (BC-NET) en het Bureau voor samenwerking tussen ondernemingen (BSO), en heeft de programma's Europartenariat en Interprise opgezet.

In 1994 hebben de 461 correspondenten van het BSO-netwerk 7 629 samenwerkingsprofielen opgesteld. Wat de onder de doelstellingen 1, 2 en 5b vallende regio's betreft, is de activiteit van het netwerk verdeeld als volgt:

- doelstelling 1: 92 correspondenten hebben 919 samenwerkingsprofielen opgesteld;
- doelstelling 2: 167 correspondenten hebben 2 156 samenwerkingsprofielen opgesteld;
- doelstelling 5b: 15 correspondenten hebben 184 samenwerkingsprofielen opgesteld.

De 533 adviseurs van het netwerk BC-Net hebben 10 349 samenwerkingsprofielen opgesteld. Voor de onder de doelstellingen 1, 2 en 5b vallende regio's is de activiteit verdeeld als volgt:

- doelstelling 1: 96 correspondenten hebben 1 085 samenwerkingsprofielen opgesteld;
- doelstelling 2: 142 correspondenten hebben 3 624 samenwerkingsprofielen opgesteld;
- doelstelling 5b: 28 correspondenten hebben 560 samenwerkingsprofielen opgesteld.

In 1994 werden 49 INTERPRISE-evenementen georganiseerd, waarvan er 31 (of 63%) betrekking hadden op regio's van de doelstellingen 1, 2 en 5b.

Het Europartenariat-evenement - dat in 1994 in Bilbao heeft plaatsgevonden - heeft de 479 geselecteerde ondernemingen in 7 Spaanse regio's in de gelegenheid gesteld om tijdens meer dan 9 000 afspraken meer dan 2 000 ondernemingen te ontmoeten.

Bovendien werken de verschillende diensten van de Commissie samen om de internationale samenwerking te bevorderen door de netwerken van partners en de partnerschapsprogramma's open te stellen voor derde landen. Zo stelt het ondernemingenbeleid zijn instrumenten en zijn know-how ter beschikking van de andere beleidsvormen van de Unie, zodat met name de landen van Midden- en Oost-Europa, de derde landen in het Middellandse-Zeegebied en andere derde landen er profijt van kunnen trekken (zie punt II.2.4.4.).

Het partnerschapsevenement Europese Unie/Midden-Oosten, dat in december 1994 in Caïro heeft plaatsgevonden, heeft bij voorbeeld 600 ondernemingen uit de regio (Egypte, Israël, Palestijnse Gebieden en Jordanië) en meer dan 400 ondernemingen uit Europa bijeengebracht. **Het aantal vooraf vastgestelde ontmoetingen wordt geraamd op 10 000 en het aantal spontane ontmoetingen tussen ondernemingen op 5 000.**

In 1994 hebben drie Med-Interprise-evenementen plaatsgevonden in de Middellandse-Zee-landen Marokko, Libanon en Cyprus. De diensten van het ondernemingenbeleid verzorgen de technische bijstand voor de afdeling samenwerking van het Med-Invest-programma, terwijl de financiële middelen worden verstrekt door de diensten die voor buitenlandse betrekkingen bevoegd zijn.

Op het gebied van toelevering werken de diensten van het ondernemingenbeleid samen met de diensten van het industriebeleid, met name voor de organisatie van Europese forums zoals die welke in 1994 werden georganiseerd in de kleding- en de bouwsector, en voor samenwerkingsacties ter vergroting van het concurrentievermogen van de ondernemingen.

In dit verband heeft de Commissie overeenkomstig het verzoek van de Raad (in zijn resolutie van 22 november 1993⁶⁰) en de voorstellen van het geïntegreerde programma de formule uitgeprobeerd van de zogenaamde "salons inversés" (contactbeurzen voor toeleveranciers) die op initiatief van de opdrachtgevers worden georganiseerd om contacten te leggen met toeleveranciers in het kader van nieuwe interindustriële partnerschapsbetrekkingen. Zo werd in november 1994 in Turijn het evenement VETIS georganiseerd waarbij ten behoeve van de functies "inkoop" en "techniek" van de autoconstructeurs en de grote wederverkopers in de automobielsector ontmoetingsruimten beschikbaar werden gesteld waar zij in contact konden treden met leveranciers van onderdelen of diensten. Deze actie had ten doel duurzame relaties van wederzijds belang tussen de constructeurs, de wederverkopers en de toeleveranciers tot stand te brengen op de gebieden kwaliteit ("zero defects"), service, prijs (betaalbaar en concurrerend) en tijd ("Just In Time, Time to Market").

Bovendien beoogt het geïntegreerde programma de steunmaatregelen voor de ondernemingen te versterken, met name op het gebied van samenwerking. De leden van de netwerken (BC-NET en BSO) hebben als lokale actoren die rechtstreeks in contact staan met de ondernemingen, een fundamentele rol te spelen bij de uitvoering van de voorgestelde acties die op drie gebieden betrekking hebben: de samenwerking tussen de kleine en middelgrote ondernemingen stimuleren door steun die verder gaat dan de eerste fase waarin partners worden gezocht, toegang tot overheidsopdrachten, en toegang tot de nieuwe informatietechnologieën.

1.3. PROEFACTIES

In het kader van het ondernemingenbeleid voert de Commissie een aantal acties uit op gebieden die voor de ondernemingen van bijzondere betekenis zijn, namelijk toegang tot onderzoek en technologische ontwikkeling (OTO), toegang tot overheidsopdrachten, normalisatie en certificatie, handel en distributie, en ten slotte het ambacht en de kleine ondernemingen. Bij de uitvoering van deze acties wordt in de meeste gevallen tussen verschillende diensten samengewerkt.

⁶⁰ PB nr. C 326 van 3.12.1993, blz. 1.

Op het gebied van OTO is bij voorbeeld een interdepartementale werkgroep opgericht ten einde de acties voor het MKB beter te coördineren. Deze coördinatie heeft vruchten afgeworpen in het kader van de actie Euromanagement OTO II en vooral in het kader van het vierde kaderprogramma inzake OTO, waarbij de CRAFT-procedures en de uitvoerbaarheidspremies tot alle OTO-programma's konden worden uitgebreid (zie punt II.2.2.3.). In het kader van Euromanagement OTO II heeft DG XXIII voor het eerst de Lid-Staten betrokken bij de selectie van de deelnemers en de begunstigde kleine en middelgrote ondernemingen alsmede bij het beheer van de actie. Door deze samenwerking kunnen de Lid-Staten worden aangemoedigd om in de toekomst zelf soortgelijke acties op te zetten.

1.3.1. AMBACHT EN KLEINE ONDERNEMINGEN

Wat het ambacht betreft zal de Commissie in aansluiting op een in 1994 uitgeschreven aanbesteding haar steun verlenen aan de oprichting van 7 transnationale bureaus die als taak hebben ambachtelijke en kleine ondernemingen te helpen om grensoverschrijdende activiteiten te ontwikkelen en de bestaande belemmeringen te overwinnen. Zij heeft tevens opdracht gegeven tot een reeks studies over de problematiek van de grensgebieden.

Met het oog op de Tweede Europese Conferentie over het ambacht werden in de Lid-Staten 12 voorbereidende conferenties over specifieke thema's georganiseerd met het doel een debat en een uitwisseling van ervaring over de rol van de kleine en de ambachtelijke ondernemingen in de interne markt op gang te brengen. Aan het eind van deze Tweede Europese Conferentie betreffende het ambacht en de kleine ondernemingen, die op 26 en 27 september 1994 in Berlijn heeft plaatsgevonden en handelde over het thema het ambacht en de kleine ondernemingen: sleutel tot groei, innovatie en werkgelegenheid, werden conclusies voorgelegd over nieuwe acties, opdat deze ondernemingen ten volle zouden kunnen profiteren van de voordelen van de interne markt en van de communautaire programma's. De Commissie is voornemens overeenkomstig het door de Raad in zijn resolutie van 10 oktober 1994⁶¹ gedane verzoek gevolg te geven aan de geformuleerde aanbevelingen door voor eind 1995 een mededeling over de follow-up in te dienen.

Ten slotte heeft de Commissie in oktober 1994 een oproep tot het indienen van voorstellen gepubliceerd ten einde de transnationale samenwerking met de steun van de intermediairs te bevorderen⁶². Met deze actie zal de Commissie samenwerkingsverbanden ondersteunen tussen kleine en ambachtelijke ondernemingen van twee Lid-Staten, die door intermediairs zullen worden begeleid ten einde hun onderlinge samenwerking in de hand te werken.

⁶¹ PB nr. C 294 van 22.10.1994, blz. 6.

⁶² PB nr. C 282 van 8.10.1994, blz. 14.

1.3.2. EUROMANAGEMENT

Op het gebied van normalisatie, certificatie, kwaliteit en veiligheid op het werk had de Commissie in 1993 een Euromanagement-actie opgezet die in 1994 is beëindigd en die **het mogelijk heeft gemaakt om 842 kleine en middelgrote ondernemingen te evalueren**. Uit het rapport dat werd opgesteld door de coördinator van de actie, AFNOR (Association Française pour la Normalisation), blijkt dat de principes van de interne markt en de harmonisatiebegrippen (Europese richtlijnen en normen) nog onvoldoende bekend zijn, hetgeen sterk verband houdt met de moeilijkheden om toegang te krijgen tot informatie en met de geringe deelneming van het MKB aan de normalisatiewerkzaamheden op Europees, maar ook op nationaal niveau (het gebrek aan personele en financiële middelen lijkt een van de oorzaken te zijn). Wat de kwaliteit betreft, hebben veel kleine en middelgrote ondernemingen er in hun commentaar op gewezen dat zij een verbetering van de kwaliteit van hun organisatie en een vergroting van hun concurrentiekracht verwachten dank zij systemen voor kwaliteitsborging. De invoering van dergelijke systemen verloopt echter moeilijker in kleine en middelgrote ondernemingen dan in grote ondernemingen. Uit het rapport blijkt dat kleine en middelgrote ondernemingen het moeilijk hebben om het referentiesysteem EN ISO 9000 te begrijpen en toe te passen en met name om hun streven naar kwaliteit te formaliseren. Aangezien zij niet vertrouwd zijn met de in normen gehanteerde taal, voelen zij zich afhankelijk van een externe adviseur en vaak weten zij niet hoe zij te complexe interpretaties van de normen en de invoering van te omslachtige en dure systemen kunnen vermijden. Wat certificatie betreft, wordt in het rapport geconstateerd dat er nog heel wat te doen valt voor de voltooiing van de interne markt, zoals met name de totstandbrenging van de wederzijdse erkenning. De kleine en middelgrote ondernemingen vermelden in hun commentaar duidelijk dat zij daarvan aanzienlijke positieve effecten verwachten. In veel gevallen zijn deze ondernemingen echter niet op de hoogte van het EG-merk en voor hen vormen de kosten voor het verkrijgen van certificaties (van produkten en/of kwaliteitssystemen) een probleem. Ten slotte is het MKB slecht geïnformeerd over de veiligheid en gezondheid op het werk. Ongeveer een vijfde van de kleine en middelgrote ondernemingen kan de bestaande normen inzake veiligheid van de werknemers opnoemen.

1.3.3. PROEFACHTIE INZAKE STARTKAPITAAL

De Commissie (met name de diensten die bevoegd zijn voor het ondernemingenbeleid en die welke bevoegd zijn voor het regionale beleid) heeft in 1989 een experimentele actie opgezet ter "stimulering van de oprichting van startkapitaalfondsen". In dit verband heeft zij haar steun verleend voor de samenstelling en de installatie van 23 "startkapitaalfondsen", die als voornaamste opdracht hebben ondernemingen die zich in het embryonale stadium van hun bestaan bevinden, kapitaal ter beschikking te stellen dat zij doorgaans alleen met enorme moeilijkheden op de markt kunnen verkrijgen.

Per 1 januari 1995 hadden de 23 fondsen 41 miljoen ecu aan kapitaal bijeengebracht, waarvan 27 miljoen ecu werd geïnvesteerd in 228 nieuwe ondernemingen (gemiddelde participatie van 26% in het kapitaal) die 2 085 directe arbeidsplaatsen hebben gecreëerd.

De deelneming aan het scheppen van een arbeidsplaats in het kader van de proefactie kost de Commissie 1 260 ecu. Voor het bedrag van 8,76 miljoen ecu dat door de Commissie in de vorm van terugvorderbare voorschotten (6,085 miljoen ecu) en bijdragen in het kapitaal (2,675 miljoen ecu) werd geïnvesteerd, werd door de fondsen van de proefactie 41 miljoen ecu aan kapitaal bijeengebracht (waarvan 58% uit particuliere bronnen), zodat van een grote hefboomwerking kan worden gesproken.

1.3.4. HANDEL EN DISTRIBUTIE: ACTIE COMMERCE 2000

De Europese conferentie over de strategieën voor een modern distributienetwerk in Europa, die op 2 en 3 juni 1994 in Athene heeft plaatsgevonden, heeft de Commissie verzocht het experimentele programma Commerce 2000 voort te zetten en te intensifiëren. Dit programma heeft ten doel de bevordering van samenwerkingsrelaties tussen kleine en middelgrote ondernemingen aan te moedigen door de toepassing van moderne managementmethoden en nieuwe technologieën. In het kader van een tweede aanbesteding, die eind 1993 werd uitgeschreven, konden in 1994 52 projecten voor uitvoerbaarheidsstudies en 6 proefprojecten worden geselecteerd, waarvan de resultaten in de loop van 1995 zouden moeten bekend zijn.

1.3.5. COÖPERATIES, VERENIGINGEN EN ONDERLINGE MAATSCHAPPIJEN

Over het meerjarenprogramma voor communautaire acties ten behoeve van coöperaties, onderlinge maatschappijen, verenigingen en stichtingen in de Europese Unie⁶³, dat in februari 1994 door de Commissie is goedgekeurd, heeft het Europees Parlement in maart 1995 advies uitgebracht. Dit programma voorziet in een formeel kader voor communautaire actie op basis van innovatie, partnerschap, netwerkvorming en transnationale dynamiek. Het heeft ten doel de verscheidenheid van de sector te handhaven, de solidariteit aan te moedigen en de ondernemingen van de sociale economie te helpen om aan de dubbele doelstelling van economische ontwikkeling en sociale vooruitgang van de Europese Unie te beantwoorden.

De ondernemingen van de sociale economie zijn in diverse opzichten betrokken bij het proces van toewijzing van de structuurfondsen op Europees, nationaal, regionaal en lokaal niveau. Hun inschakeling in partnerschappen vertoont echter weinig samenhang en hun ervaring blijft erg versnipperd. De uitwisseling van de beste praktijken wordt aangemoedigd, ten einde het MKB een zo groot mogelijke bijdrage te laten leveren tot het scheppen van arbeidsplaatsen, beroepsopleiding, regionale ontwikkeling, het lokale initiatief en stadsvernieuwing.

Enkele van de ondersteunde acties zijn het Euro Info Centre van de sociale economie, bekend onder de naam ARIES, het Europese financiële mechanisme SOFICATRA voor de financiering van de ondernemingen van deze sector met eigen kapitaal, het Europese netwerk inzake opleiding voor de derde sector, en het netwerk van deskundigen op het gebied van dienstverlening in de directe omgeving.

⁶³ COM(93) 650 van 16.2.1994.

Voorts is de Commissie, die het toenemende belang van verenigingen in Europa erkent, bezig met het opstellen van een witboek over verenigingen en stichtingen. Verenigingen werden steeds meer betrokken bij het verlenen van diensten die tot dusver door overheidsdiensten werden verstrekt, alsmede bij een aantal belangrijke Europese programma's.

1.3.6. STATISTIEKEN

Ten einde de beschikbare statistische informatie te verbeteren, heeft Eurostat in samenwerking met de statistiekbureaus van de Lid-Staten een inspanning gedaan om alle beschikbare economische informatie over de ondernemingen te verzamelen met het doel het belang van het MKB voor de produktie van de Lid-Staten en voor de werkgelegenheid te onderstrepen. Zo heeft Eurostat in samenwerking met DG XXIII met regelmatige tussenpozen het rapport "Enterprises in Europe" gepubliceerd, waarvan de derde editie dateert van 1994. Dit rapport bevat gedetailleerde informatie over alle ondernemingen in de Europese Unie naar bedrijfssector en naar grootteklasse volgens aantal werknemers: aantal, aantal werknemers, omzet.

2. PROGRAMMA'S EN MAATREGELEN TER ONDERSTEUNING VAN HET MKB IN HET KADER VAN DE ANDERE BELEIDSVORMEN VAN DE UNIE

Het valt niet te ontkennen dat het grootste deel van de communautaire steun voor het MKB hoofdzakelijk in het kader van de financiële instrumenten van de Unie wordt verleend, en in het bijzonder de structuurfondsen, alsmede de communautaire programma's zoals met name het programma inzake onderzoek en technologische ontwikkeling en het programma inzake beroepsopleiding. In deze context is een nauwe coördinatie van de verschillende beleidsvormen van essentieel belang, ten einde de daadwerkelijke deelneming van het MKB aan deze programma's te vergemakkelijken.

2.1. DE FINANCIËLE INSTRUMENTEN VAN DE UNIE (EIB EN STRUCTUURFONDSEN) EN HET MKB

2.1.1. DE EUROPESE INVESTERINGSBANK, HET EUROPEES INVESTERINGSFONDS EN HET MKB

De Europese Investeringsbank, die in 1958 werd opgericht om door middel van op de kapitaalmarkten geleende middelen de financiering van investeringen te vergemakkelijken die de evenwichtige ontwikkeling van de Gemeenschap en de Europese integratie bevorderen, werkt actief mee aan de ondersteuning van de communautaire beleidsvormen. Bovendien draagt zij bij tot het samenwerkingsbeleid ten aanzien van derde landen (de landen in Afrika, het Caribische gebied en de Stille Oceaan, de landen van het Middellandse-Zeegebied en de landen van Midden- en Oost-Europa).

De EIB financiert in de eerste plaats investeringen die de regionale ontwikkeling ondersteunen. Zij draagt tevens bij tot de versterking van de Europese communicatienetwerken, de milieubescherming, de verbetering van het leefmilieu en de vergroting van het concurrentievermogen van de industrie.

Om de internationale concurrentiekracht van de industrie te vergroten en de integratie van de industrie op communautair vlak te bevorderen, financiert de EIB grootschalige investeringen door middel van individuele leningen, en kleinschalige investeringen, in het bijzonder van het MKB, indirect door middel van globale leningen.

2.1.1.1. De globale leningen van de EIB

De globale leningen worden afgesloten met bemiddelende financiële instellingen op nationaal, regionaal of zelfs lokaal niveau, die de kredieten in overleg met de Bank en volgens haar economische, technische en financiële criteria gebruiken. Dank zij deze gedecentraliseerde aanpak die zeer nauw aansluit bij de plaatselijke omstandigheden, is **de EIB in staat om investeringen van kleine en middelgrote omvang te ondersteunen die hoofdzakelijk door het MKB worden verricht** en die om redenen van doelmatigheid van beheer niet door middel van individuele leningen zouden kunnen worden gefinancierd. Momenteel werkt de EIB samen met meer dan honderd partners, financiële instellingen of handelsbanken.

Met het oog op de aanpassing aan de ontwikkeling van de behoeften en de diversifiëring van de communautaire beleidsvormen werd het toepassingsgebied van de globale leningen geleidelijk uitgebreid. Zij beantwoorden meestal aan meerdere doelstellingen van het communautaire beleid en hebben betrekking op:

- investeringen van kleine en middelgrote ondernemingen in de industrie, de diensverlenende sector (met name het toerisme) en de landbouw;
- kleine infrastructuurprojecten die tot de verwezenlijking van de communautaire doelstellingen bijdragen, op het gebied van regionale ontwikkeling, milieubescherming, energie of vervoer.

Uit de cijfers in tabel 1 blijkt het belang van de rol van de EIB bij de ondersteuning van de investeringen in het MKB.

Tabel 1

DE EUROPESE INVESTERINGSBANK

De EIB in cijfers:

Waarde van de door de EIB toegekende leningen:

in 1994: 19,9 miljard ecu, waarvan 17,7 miljard ecu in de Gemeenschap en 2,2 miljard ecu in het kader van het samenwerkingsbeleid ten aanzien van derde landen;

in 1993: 19,6 miljard ecu;

in 1992: 17 miljard ecu.

De EIB en de regionale ontwikkeling:

1994: 12 miljard ecu (88% in de regio's die in aanmerking komen voor bijstand van de structuurfondsen - doelstellingen 1, 2 en 5b);

1993: 12,5 miljard ecu;

1992: 11,8 miljard ecu.

Van 1989 t/m 1994 heeft de EIB voor 59 miljard ecu bijstand verleend ten behoeve van de regionale ontwikkeling. 54 miljard ecu hiervan was bestemd voor de actiezones van de structuurfondsen (doelstellingen 1, 2 en 5b).

De EIB en het MKB:

In 1994 heeft de EIB globale leningen afgesloten voor een totaal bedrag van 3 281 miljoen ecu. In 1993 was dit 3 598 miljoen ecu. In 1994 werden in totaal 7 712 kredieten op lopende globale leningen toegekend voor een bedrag van 2 763 miljoen ecu (6 023 kredieten en 3 258 miljoen in 1993).

60% van dit bedrag diende ter ondersteuning van 6 776 kleine en middelgrote ondernemingen, waarvan negen tiende minder dan 50 werknemers had en meer dan 60% van de toegekende kredieten heeft ontvangen. Nagenoeg 70% van deze ondernemingen is in regionale ontwikkelingsgebieden gevestigd.

Ongeveer 35% van de kredieten is toegekend voor kleine en middelgrote investeringen in de sector infrastructuur (milieu, communicatie, energie), die meestal door lagere overheden werden uitgevoerd. De rest bestaat uit investeringen van kleine en middelgrote ondernemingen ter verbetering van het milieu en ter bevordering van het rationele energiegebruik.

De kredieten die de EIB in de Gemeenschap heeft toegekend ter ondersteuning van de concurrentiepositie van de ondernemingen, bedroegen:

in 1991: 3,3 miljard ecu, waarvan 2,3 miljard ecu voor 9 548 kleine en middelgrote ondernemingen;

in 1992: 2,6 miljard ecu, waarvan 2,1 miljard ecu voor 7 223 kleine en middelgrote ondernemingen;

in 1993: 2,7 miljard ecu, waarvan 1,5 miljard ecu voor 5 257 kleine en middelgrote ondernemingen;

in 1994: 1,8 miljard ecu, waarvan 1,7 miljard ecu voor 6 776 kleine en middelgrote ondernemingen. Italië (595 miljoen ecu), Frankrijk (947 miljoen ecu), Duitsland (342 miljoen ecu) en België (116 miljoen ecu) waren de belangrijkste begunstigden van kredieten op globale leningen. Daarnaast steunt de EIB investeringen van het MKB op het gebied van het milieu of rationeel energiegebruik.

Sinds 1990 heeft de EIB in aanzienlijke mate bijgedragen tot de financiering van het MKB. Bijna 36 000 kleine en middelgrote ondernemingen hebben geprofiteerd van kredieten voor een totaal bedrag van meer dan 9,4 miljard ecu, ofwel bijna 45% van de financieringen die aan de industrie en de dienstensector zijn toegekend. Meer dan 4/5 van deze ondernemingen heeft minder dan 50 werknemers en 97% minder dan 250. Meer dan 23 000 verrichtingen (6,2 miljard ecu aan kredieten) hadden betrekking op investeringen in de steungebieden en ongeveer 13 000 projecten werden buiten deze gebieden uitgevoerd.

Vanwege de ervaring van de EIB op het gebied van financiering van het MKB en haar nauwe betrekkingen met het Europese bankwezen werd de EIB op de bijeenkomsten van de Europese Raad in Edinburgh (december 1992) en Kopenhagen (juni 1993) verzocht haar activiteiten op dit gebied te intensifiëren.

In het kader van het groei-initiatief werd de EIB verzocht niet alleen de financiering van infrastructuurprojecten, met name de transeuropese netwerken, te bespoedigen, maar ook de werkgelegenheidsscheppende kleine en middelgrote ondernemingen te helpen.

2.1.1.2. De MKB-faciliteit: leningen met rentesubsidie ten behoeve van werkgelegenheidsscheppende kleine en middelgrote ondernemingen

In april 1994 werd door de Raad van Ministers een mechanisme voor rentesubsidies uit de begrotingsmiddelen van de Europese Unie voor een bedrag van **een miljard ecu aan globale leningen** van de EIB ten behoeve van het MKB goedgekeurd⁶⁴. Op 14.6.1994 werd tussen de Europese Commissie en de EIB een overeenkomst gesloten betreffende de toepassing van het subsidiemechanisme door de EIB. De Commissie heeft op 19.11.1994 een verslag over de toepassing van dit besluit goedgekeurd⁶⁵.

Voor dit mechanisme komen kleine en middelgrote ondernemingen in aanmerking waarvan de netto vaste activa niet meer dan 75 miljoen ecu bedragen en die maximaal 500 werknemers hebben; bij ten minste 60% van de begunstigden zal het echter gaan om kleine en middelgrote ondernemingen die minder dan 250 werknemers hebben en een jaarlijkse omzet van niet meer dan 20 miljoen ecu of totale activa van niet meer dan 10 miljoen ecu.

De **rentesubsidie van 2% per jaar** wordt gedurende 5 jaar verleend op een maximaal leningbedrag van 30 000 ecu per gecreëerde arbeidsplaats, hetgeen neerkomt op een subsidie van 3 000 ecu over vijf jaar per gecreëerde arbeidsplaats. De betaling zal geschieden vanaf 1.8.1995, zodra de begunstigde heeft bewezen dat de nieuwe arbeidsplaatsen sinds ten minste 6 maanden bestaan. Met de MKB-faciliteit zouden meer dan 30 000 arbeidsplaatsen moeten kunnen worden geschapen.

⁶⁴ Besluit 94/217/EG van de Raad van 19 april 1994, PB nr. L 107 van 28.4.1994, blz. 57.

⁶⁵ COM(94) 434 def. van 19.11.1994, Verslag van de Commissie betreffende de toepassing van het Besluit betreffende de toekenning van communautaire rentesubsidies op leningen voor kleine en middelgrote ondernemingen die door de Europese Investeringsbank in het kader van haar tijdelijke leningsfaciliteit worden verstrekt (de MKB-faciliteit).

Na besluit van de Raad werd dit mechanisme in september 1994 in toepassing gebracht en eind april 1995 was 48% van het miljard aan globale leningen toegekend voor ongeveer 2 100 ondernemingen en meer dan 23 000 geplande nieuwe arbeidsplaatsen. 96% van het totale leningbedrag werd toegekend aan kleine en middelgrote ondernemingen met minder dan 250 werknemers. Het aantal bemiddelaars van de EIB bij de toepassing van dit mechanisme varieert naar gelang van de Lid-Staat van 1 tot 25 (in Italië). Er werd een informatiebrochure op grote schaal verspreid, vooral via de Euro Info Centres. De betrokken diensten van de Commissie volgen aandachtig de toepassing van dit mechanisme.

2.1.1.3. Het Europees Investeringsfonds: garanties op leningen ten behoeve van het MKB

Op de bijeenkomst van de Europese Raad in Edinburgh werd in het kader van het Europese groei-initiatief besloten een **Europees Investeringsfonds** op te richten met het oog op het verstrekken van leninggaranties voor projecten betreffende de transeuropese netwerken alsmede ten behoeve van het MKB. Dit instrument, waarvoor een kapitaal van 2 miljard ecu beschikbaar is gesteld waarop is ingeschreven door de EIB (40%), de Commissie (30%) en een zestigtal financiële instellingen (30%), kan garanties verstrekken voor een totaal bedrag dat uiteindelijk maximaal achtmaal het bedrag van het geplaatste kapitaal kan belopen, d.w.z. 16 miljard ecu. Later kan het EIF deelnemingen verwerven in het kapitaal van ondernemingen die gespecialiseerd zijn in de financiering van het kapitaal van kleine en middelgrote ondernemingen.

Het EIF besteedt vooral aandacht aan gebieden waar het een aanvulling kan vormen op bestaande financieringsbronnen. Het neemt gezonde principes van bankbeleid in acht bij het aanbieden van de volgende twee soorten financiële produkten:

- financiële garanties: het niveau en de omvang van de garanties hangen af van de aard van het project; verschillen in de hoogte van de gelopen risico's komen tot uiting in gedifferentieerde garantieprovisietarieven. Er kunnen niet alleen garanties worden verstrekt voor projecten die door aandeelhouders van het EIF worden gefinancierd, maar ook voor projecten van derden. In het algemeen dekken deze garanties ten hoogste de helft van de projectkosten en zij kunnen te zamen met die van andere borgen worden aangeboden;
- deelnemingen: wanneer het kleine en middelgrote ondernemingen betreft, zal het EIF alleen via bevoegde bemiddelaars deelnemingen of quasi-deelnemingen verwerven (indirecte faciliteit). Het Fonds kan echter kleine directe deelnemingen verwerven in projecten voor transeuropese netwerken (TEN's) in de aanloopfase. Tijdens de twee jaar durende aanlooperperiode zullen de activiteiten van het EIF bestaan in het verstrekken van garanties. Het zal pas na verder onderzoek en een besluit van de Algemene Vergadering deelnemingen verwerven;
- het aanvankelijke plafond inzake de totale verplichtingen van het Fonds is vastgesteld op driemaal het bedrag van het geplaatste kapitaal. Dit plafond kan bij besluiten van de organen van het Fonds eerst tot vijfmaal en vervolgens tot maximaal achtmaal het bedrag van het geplaatste kapitaal worden verhoogd, zodra een voldoende grote reserve is aangelegd.

Het Fonds verstrekt normaliter geen directe garanties aan afzonderlijke kleine en middelgrote ondernemingen. Het werkt via geschikte financiële bemiddelaars in de Lid-Staten en verstrekt garantielijnen voor geselecteerde portefeuilles van MKB-projecten of garanties op de financieringsbronnen die door de bemiddelaars voor hun MKB-leningen worden gebruikt (d.w.z. globale leningen en obligatieleningen van de EIB).

Tot en met 2.2.1995 had het Fonds 4 garantieverrichtingen ten behoeve van kleine en middelgrote ondernemingen goedgekeurd (naast 8 ten behoeve van TEN's), waarvan er reeds een is ondertekend. Deze MKB-garantielijnen aan financiële instellingen in Portugal en Frankrijk betreffen een bedrag van meer dan 165 miljoen ecu dat in de komende 1 à 3 jaren zal worden opgevraagd. Nog andere verrichtingen worden momenteel onderzocht, onder meer met wederzijdse garantieregelingen, die het niet alleen mogelijk zouden maken om de toegang tot krediet via garanties te vergemakkelijken, maar ook om het volume van de aan kleine en middelgrote ondernemingen toegekende leningen te vergroten.

2.1.2. DE SPECIFIEKE ACTIES VAN HET REGIONALE BELEID TEN BEHOEVE VAN HET MKB

De Commissie, die zich bewust is van de rol van het MKB bij de totstandbrenging van de economische en sociale samenhang, verwezenlijkt een echt beleid van steun aan het bedrijfsleven met het oog op de regionale economische ontwikkeling. De hervorming van 1988 heeft een versterking van de acties voor plaatselijke ontwikkeling mogelijk gemaakt, zowel door middel van traditionele als innoverende vormen van bijstandsverlening. Artikel 1, sub c), van de EFRO-verordening⁶⁶ geeft aan dit Fonds immers de opdracht tot "ontsluiting van het eigen potentieel van de regio's door stimulering en ondersteuning van plaatselijke ontwikkelingsinitiatieven en van activiteiten van kleine en middelgrote ondernemingen".

In dit deel zullen de belangrijkste richtsnoeren van de Commissie voor de programmeringsperiode 1994-1999 worden uiteengezet, hetgeen een aanvulling zal zijn op de vorige verslagen waarin uitvoerig werd ingegaan op de grote principes van de structurele actie van de Gemeenschap ten behoeve van het MKB, de daarvoor gebruikte instrumenten en de wijze van financiering, en een balans van de periode 1989-1993 werd opgemaakt⁶⁷.

⁶⁶ Verordening (EEG) 2083/93 van de Raad van 20.7.1993, PB nr. L 193 van 31.7.1993, blz. 34.

⁶⁷ COM(94) 221 def. van 7.9.1994 en Vijfde jaarverslag over de hervorming van de structuurfondsen, COM(95) 30 van 20.3.1995.

2.1.2.1. De communautaire bestekken

In het kader van de communautaire bestekken (CB's) en de enige programmeringsdocumenten (DOCUP's) wordt gemiddeld 10% van de **totale middelen van het EFRO op specifieke wijze bestemd voor op het MKB gerichte maatregelen ter stimulering en verbetering van het economische klimaat**. Aangezien de begrotingsmiddelen voor het EFRO zijn verdubbeld voor de periode 1994-1999, komt dit percentage vrijwel neer op een verdubbeling in relatieve waarde vergeleken met de periode 1989-1993. Deze kwantitatieve vooruitgang is grotendeels te danken aan de inspanningen van de Commissie tijdens de onderhandelingen. Er is ongetwijfeld een sterkere stijging voor de gebieden van de doelstellingen 2 (achteruitgang van de industrie) en 5b (plattelandsgebieden) - **waar dit percentage gemiddeld 15 à 20% bedraagt** - dan voor de gebieden van doelstelling 1. In deze laatste gebieden zou het niet meer dan 8% bedragen, behalve voor Portugal, hoofdzakelijk dank zij het programma voor de modernisering van de Portugese economische structuur (met name PEDIP II), het programma voor de modernisering van de handel (PROCOM) en de programma's inzake plattelandontwikkeling en plaatselijke ontwikkeling en regionale steunmaatregelen, en voor Frans en Belgisch Henegouwen, Flevoland en de desbetreffende regio's van het Verenigd Koninkrijk (met name Highland and Islands en Merseyside). Hierbij dient erop te worden gewezen dat het programma ten behoeve van de Griekse industrie een subprogramma voor het MKB bevat.

De ondernemingen kunnen informatie over de operationele programma's verkrijgen bij de Europese Commissie, of rechtstreeks bij de bevoegde nationale of regionale autoriteiten, of bij de Euro Info Centres.

De steunmaatregelen van het EFRO zijn in te delen in twee grote categorieën acties:

- steun voor de aanmoediging van de vraag naar diensten vanuit het MKB door de medefinanciering van regionale steunregelingen van Lid-Staten of regio's: subsidies voor werkgelegenheidsscheppende investeringen, voor de indienstneming van jongeren, voor installaties met het oog op de modernisering van de onderneming of de bescherming van het milieu zijn de belangrijkste door de Unie medegefinancierde maatregelen. Voorts kan ook steun worden verleend voor de uitvoering van kleine economische infrastructuur (industriezones, technologieparken, starterscentra, onroerend goed voor ondernemingen in het algemeen);
- ondersteuning van het aanbod van diensten aan het MKB die bestaan in het creëren, ontwikkelen of ondersteunen van structuren ter verbetering van hun immateriële werkklimaat.

Zo worden mechanismen gefinancierd die beantwoorden aan de voornaamste door het MKB geformuleerde behoeften:

- advies en innovatie: technologiecentra, managementwinkels, bedrijfsinnovatiecentra, certificatie- en normalisatie-instellingen, diensten "ondernemingen" van kamers van koophandel en fabrieken, consultantsbureaus;

- financiering: mechanismen op het gebied van financiële engineering⁶⁸ in de meest uiteenlopende vormen: garantiefondsen, startkapitaalfondsen, risicokapitaalfondsen, participerende leningen, onderlinge-waarborgmaatschappijen, huurkoop, factoring;
- internationalisering: maatregelen ter ondersteuning van internationale acties van het MKB op collectieve wijze (gegroepeerde deelneming aan beurzen en tentoonstellingen, gemeenschappelijke exportdiensten) of op individuele wijze (aanpassing van een produkt aan normen, verpakking van een produkt, gespecialiseerd advies of marktonderzoek).

De door de Commissie aangegeven richtsnoeren laten een duidelijke voorkeur blijken voor de steunmaatregelen ter bevordering van het aanbod van diensten, waarbij wordt aangedrongen op een sterke integratie: **advies en begeleiding zorgen immers voor een aanzienlijke verbetering van de overlevingskansen van pas opgerichte kleine en middelgrote ondernemingen en van de prestaties van kleine en middelgrote ondernemingen in ontwikkeling**. Deze diensten zijn dus uiteindelijk nauw verbonden met de toegang van het MKB tot krediet en met de kosten ervan, aangezien deze laatste rechtstreeks afhangen van de beoordeling van het risico dat de financiële instellingen lopen.

2.1.2.2. De communautaire initiatieven

De Commissie maakt gebruik van haar initiatiefrecht door diverse "communautaire initiatieven" voor te stellen die speciaal op de kleine en middelgrote ondernemingen zijn gericht en waartoe deze toegang krijgen via de bevoegde autoriteiten op regionaal of nationaal niveau, die als taak hebben projecten te verzamelen en te selecteren die in overeenstemming zijn met de algemene oriëntaties van operationele programma's.

Het communautaire MKB-initiatief⁶⁹, waarvoor een bedrag van een miljard ecu voor de periode 1994-1999 is uitgetrokken - waarvan 800 miljoen bestemd is voor de regio's van doelstelling 1 - is afgestemd op het hele pakket acties die in het kader van het geïntegreerde programma ten behoeve van het MKB en de ambachtelijke sector worden ondernomen, evenwel volgens de methoden en de procedures van de structuurfondsen. In dit initiatief zijn met name de vroegere initiatieven bijeengebracht: TELEMATICA, PRISMA en STRIDE.

Rekening houdend met het in het MKB aanwezige potentieel om arbeidsplaatsen te scheppen en de concurrentiekracht te vergroten en met de bijzondere kenmerken van deze ondernemingen in de regio's van doelstelling 1, heeft het communautaire MKB-initiatief in overeenstemming met de richtsnoeren van het Witboek over groei, concurrentievermogen en werkgelegenheid ten doel bij te dragen tot de internationalisering van het MKB en de vergroting van hun concurrentiekracht te bevorderen.

⁶⁸ Zie de Guide to financial engineering techniques used by the European Commission in the context of regional policy, op aanvraag verkrijgbaar bij de Europese Commissie.

⁶⁹ PB nr. C 180 van 1.7.1994, blz. 10 tot 14.

Daartoe werden zeven prioritaire gebieden aangewezen: verbetering van het produktiesysteem en de organisatie, milieu en rationeel energiegebruik, samenwerking met onderzoekcentra, toegang tot nieuwe markten, netwerken voor samenwerking, verbetering van de beroepskwalificaties, en verbetering van de toegang tot het financiële systeem.

Dit initiatief zou op significante wijze moeten bijdragen tot de vergroting van de concurrentiekracht van het MKB in de Unie en tot de verbetering van hun werkklimaat en hun know-how. De door de Lid-Staten ingediende voorstellen bevatten maatregelen zowel op het gebied van de samenwerking tussen kleine en middelgrote ondernemingen - waarbij met name wordt gestreefd naar internationalisering van deze ondernemingen en een betere toegang tot de interne markten en de overheidsopdrachten - als op het gebied van toelevering, de toepassing van de strategie van de integrale kwaliteitszorg, samenwerking met onderzoekcentra, toegang tot nieuwe technologieën, marketing, financiering, verbetering van de organisatie en het beheer van ondernemingen, of milieubeheer. De programma's, die bedoeld zijn voor de kleine en middelgrote ondernemingen in de industriële sector en de dienstensector, omvatten in enkele gevallen ook expliciet de handelssector, waarbij bij voorbeeld in Spanje en Portugal met specifieke subprogramma's wordt gewerkt. Zij bevatten tevens voorstellen ten behoeve van micro-ondernemingen (Portugal) of kleine ondernemingen (Ierland).

De 12 andere communautaire initiatieven (INTERREG II, LEADER II, REGIS II, WERKGELEGENHEID, ADAPT, RECHAR II, RESIDER II, KONVER, RETEX, TEXTIEL-PORTUGAL, URBAN en PESCA), waarover de mededelingen aan de Lid-Staten op 1 juli 1994 zijn gepubliceerd⁷⁰, kunnen eveneens bijdragen tot de ontwikkeling van het MKB. Dit kan aan de hand van enkele voorbeelden worden geïllustreerd:

REGIS: dat hoofdzakelijk gericht is op de diversificatie van de produktiestructuur van de ultraperifere gebieden van de Europese Unie met het doel hun MKB volledig aan de grote interne markt te laten deelnemen;

URBAN: dat ten doel heeft vervallen stadswijken nieuw leven in te blazen door middel van een omvattende en gecoördineerde strategie. De voorgestelde programma's bevatten vaak maatregelen om arbeidsplaatsen te behouden en te creëren door de vestiging van industriële en dienstverlenende kleine en middelgrote ondernemingen, met name handelsondernemingen, te bevorderen ten einde de bevolking voldoende commerciële voorzieningen aan te bieden.

RETEX: dat ten doel heeft bijstand te verlenen aan ondernemingen in de textielsector in de regio's die het zwaarst door de internationale concurrentie worden getroffen, ten einde hun concurrentievermogen te vergroten zodat het MKB ten volle aan de grote interne markt kan deelnemen.

ADAPT: dat gericht is op de aanpassing aan de gewijzigde omstandigheden in het bedrijfsleven en de vergroting van de concurrentiekracht van de ondernemingen (zie punt II.2.1.3.2.). De Commissie hecht bijzonder belang aan de coördinatie van dit onder het Europees Sociaal Fonds ressorterende initiatief met het MKB-initiatief.

⁷⁰ PB nr. C 180 van 1.7.1994.

2.1.2.3. De innoverende vormen van bijstandsverlening

De innoverende vormen van communautaire bijstandsverlening omvatten globale subsidies en proefacties.

- a) De globale subsidie voor ontwikkeling, die in 1988 is ingevoerd⁷¹, wordt door de Gemeenschap toegekend aan een bestaande of nieuw opgerichte instantie, die wordt aangeduid als "bemiddelende instantie", voor de verwezenlijking van een strategie inzake territoriale ontwikkeling die zij heeft ontworpen, uitgewerkt, na onderhandelingen met de Commissie in een contractuele overeenkomst vastgelegd, en die zij op eigen verantwoordelijkheid ten uitvoer legt.

Artikel 6 van de EFRO-verordening⁷² bepaalt dat dit instrument bij voorrang in het kader van de CB's voor plaatselijke ontwikkelingsinitiatieven moet worden gebruikt, ten einde met name een gunstig klimaat voor de ontwikkeling van het MKB tot stand te brengen.

Deze financieringstechniek heeft een relatief gestage verspreiding gekend tijdens de periode 1988-1993, waarin 31 overeenkomsten zijn gesloten voor een gecombineerd totaal bedrag van 687 miljoen ecu. 22 van deze overeenkomsten hadden betrekking op bemiddelende instanties in de Italiaanse Mezzogiorno, in de meeste gevallen met het doel diensten ter ondersteuning van het MKB in deze regio's te bevorderen. Tijdens de nieuwe programmeringsperiode zou deze vorm van bijstandsverlening sterker tot ontwikkeling moeten komen, met name in Italië en Spanje, waar momenteel 9 overeenkomsten in voorbereiding zijn, tegenover 2 in de vorige periode.

- b) De communautaire proefacties omvatten beproefde programma's:

De in 1984 opgezette "Europese bedrijfsinnovatiecentra" (BIC's) zijn partnerschapsstructuren (openbaar-particulier) voor de opsporing en selectie van ondernemers en projecten die de onderneming het compleetste gamma diensten aanbieden en de onderneming tijdens de aanloopfase begeleiden. Op dit ogenblik hebben de BIC's, waarvan er op het grondgebied van de Unie ongeveer 70 volledig operationeel zijn, reeds bijgedragen tot de oprichting van bijna **2 800 ondernemingen die goed zijn voor 16 000 directe arbeidsplaatsen**. Dit netwerk is bekend onder de naam "Europees Netwerk van Bedrijfsinnovatiecentra" (ENB).

⁷¹ Verordening (EEG) nr. 2081/93 van de Raad van 20.7.1993, PB nr. L 193 van 31.7.1993, blz. 9 en Verordening (EEG) nr. 2082/93 van de Raad van 20.7.1993, PB nr. L 193 van 31.7.1993, blz. 25.

⁷² Verordening (EEG) nr. 2083/93 van de Raad van 20.7.1993, PB nr. L 193 van 31.7.1993, blz. 37.

Op het gebied van samenwerking tussen ondernemingen is Europartnariat - dat door de diensten van de Commissie bevoegd voor het ondernemingenbeleid en die voor het regionale beleid gezamenlijk wordt georganiseerd - een duidelijk op het MKB gericht initiatief. Tussen de kleine en middelgrote ondernemingen van de "gastregio" (Ierland in 1988, Andalusië in 1989, Wales in 1990, Portugal en de nieuwe Duitse deelstaten in 1991, Griekenland en de Mezzogiorno in 1992, Noordoost-Frankrijk en Schotland in 1993, Polen en 7 regio's in Noordwest-Spanje in 1994) en die van de andere regio's van de Gemeenschap worden op die manier immers contacten gelegd die hen in staat stellen om onderlinge overeenkomsten op technisch, commercieel en financieel gebied te sluiten: zo zijn tot dusver dank zij Europartnariat duizenden ondernemingen met elkaar in contact gebracht, hetgeen tot talrijke samenwerkingsovereenkomsten heeft geleid.

Deze inmiddels beproefde methode wordt ook voor meer sectorale of geregionaliseerde activiteiten gebruikt naar het voorbeeld van "Inter-partnariat DOM" in juni 1994, dat eveneens in het kader van het partnerschap tussen de diensten werd georganiseerd.

Andere proefacties op het gebied van samenwerking tussen ondernemingen hebben ten doel:

- regionale producenten, inclusief ambachtelijke producenten, te groeperen en in nauwer contact te brengen met de actoren van de distributiesector (marketing van regionale kwaliteitsprodukten);
- de samenwerking tussen grote ondernemingen en netwerken van toeleveranciers, ook op het gebied van grote infrastructuurwerken, te bevorderen en de oprichting van industriële bedrijven te ondersteunen (Eurospin);
- ten slotte beogen de nieuwe richtsnoeren die op het gebied van modelprojecten (art. 10 van de EFRO-verordening) zijn voorgesteld, in het algemeen de ondersteuning van de ontwikkeling van het endogene potentieel van de regio's, waarbij tevens wordt gepleit voor de toegang van de ondernemingen, met name het MKB, tot OTO en de door de informatiemaatschappij geboden mogelijkheden. In het gedeelte van deze modelprojecten dat betrekking heeft op interregionale samenwerking, zal het accent worden gelegd op de invoering van gemeenschappelijke middelen die bedoeld zijn om de kleine en middelgrote ondernemingen in de regio's in staat te stellen hun toegang tot de interne markt te verbeteren, met name door ondersteuning van het aanbod van gemeenschappelijke diensten en van hun gecoördineerde acties voor internationale bevordering.

2.1.3. HET EUROPEES SOCIAAL FONDS EN HET MKB

2.1.3.1. De communautaire bestekken

Kleine en middelgrote ondernemingen worden beschouwd als belangrijke bronnen van nieuwe werkgelegenheid. De oprichting van nieuwe en de ontwikkeling van bestaande kleine en middelgrote ondernemingen is van cruciaal belang bij het zoeken naar nieuwe arbeidsplaatsen. Daarom besteedt de Commissie bijzondere aandacht aan vraagstukken zoals de bijdrage van verschillende soorten ondernemingen **tot het scheppen van arbeidsplaatsen en de aanmoediging van het ondernemerschap ten einde de oprichting van meer kleine en middelgrote ondernemingen te stimuleren.**

De grondige herziening van de ESF-verordening in juli 1993⁷³ heeft van het ESF een veel flexibeler en beleidgestuurd instrument gemaakt. De communautaire bestekken die thans met betrekking tot de verschillende door de structuurfondsen nagestreefde doelstellingen zijn overeengekomen of voorgesteld, geven blijk van een coherentere en strategische aanpak inzake de ontwikkeling van menselijke hulpbronnen en de verbetering van de arbeidsmarkt. Er werd rekening gehouden met de drie prioriteiten voor het ESF die de Commissie in het Witboek over het sociale beleid⁷⁴ heeft geformuleerd:

- verbetering van de toegang tot en de kwaliteit van het onderwijs en de initiële beroepsopleiding, en ontwikkeling van het menselijk potentieel op het gebied van onderzoek, wetenschap en technologie;
- verbetering van het concurrentievermogen en voorkoming van werkloosheid door aanpassing van de beroepsbevolking aan het probleem van de verandering door middel van een systematische aanpak van de bij- en herscholing;
- verbetering van de kansen op werk van personen die langdurig werkloos zijn en uitgesloten zijn van de arbeidsmarkt, door middel van de ontwikkeling van een pakket maatregelen die een manier voor herintegratie vormen.

De nadruk werd gelegd op de totstandbrenging of verbetering van bedrijfsopleidingssystemen, inclusief het opstellen van bedrijfsopleidingsplannen, managementontwikkeling en mechanismen om te anticiperen op trends op de arbeidsmarkt. De bijzondere **moeilijkheden die kleine en middelgrote ondernemingen ondervinden om intern aan hun opleidingsbehoeften te voldoen**, werden eveneens onderstreept en er werd aangemoedigd tot verbetering van de kwaliteit en de relevantie van het externe opleidingsaanbod en tot bevordering van technieken voor afstandsonderwijs, ten einde kosteneffectieve en flexibele opleidingsmogelijkheden ter beschikking te stellen. In Griekenland bij voorbeeld worden gedecentraliseerde erkende opleidingscentra opgericht voor het verstrekken van voortgezette beroepsopleiding.

⁷³ Verordening (EEG) nr. 2084/93 van 20.7.1993, PB nr. L 193 van 31.7.1993, blz. 39.

⁷⁴ COM(94) 333 van 27.7.1994.

Dit betekent dat zowel de belangrijke rol die kleine en middelgrote ondernemingen te spelen hebben bij het scheppen van werkgelegenheid, als de bijzondere moeilijkheden die zij ondervinden bij de ontwikkeling van hun personeel algemeen worden erkend. Aan de bevordering van een systematischer aanpak van de voortgezette beroepsopleiding zal naar verwachting ongeveer **6 miljard ecu worden besteed in de periode 1994-1999 of ongeveer 14% van de totale kredieten van het Sociaal Fonds**. De acties zijn grotendeels, maar niet uitsluitend, gericht op regio's die een achterstand hebben in hun algemene economische ontwikkeling of die ernstig getroffen zijn door de achteruitgang van de industrie of de plattelandsactiviteit (doelstellingen 1, 2 en 5b). Voorts worden in de gehele Unie maatregelen genomen om de aanpassing van de werknemers aan de veranderingen in het bedrijfsleven en in de produktiesystemen te vergemakkelijken (doelstelling 4 en communautaire initiatieven).

De nieuwe doelstelling 4 van het Europees Sociaal Fonds is gericht op de "vergemakkelijking van de aanpassing van werknemers (m/v), met name werknemers (m/v) die werkloos dreigen te worden, aan de gewijzigde omstandigheden in het bedrijfsleven en de ontwikkeling van de produktiestelsels". Het is de bedoeling dat bij de acties in het bijzonder rekening wordt gehouden met de specifieke behoeften van het midden- en kleinbedrijf. Er zijn drie grote actieterrains:

- het anticiperen op ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en op de behoeften aan beroepskwalificaties;
- opleiding, omscholing, beroepskeuzevoorlichting en advies;
- steun die het ontwikkelen en verbeteren van adequate opleidingssystemen mogelijk maakt.

Acties die onder doelstelling 4 vallen zijn in de gehele Europese Unie van toepassing. Er wordt gekozen voor een "horizontale" aanpak in tegenstelling tot een werkwijze waarbij een bepaalde economische sector wordt bevorderd. Doelstelling 4 bevordert tevens de methode van het "verruimde partnerschap", d.w.z. de deelneming van de relevante economische en sociale partners en van de opleidingsinstellingen. Het niveau en de mate van deelneming van de partners hangen af van de institutionele gebruiken in de respectieve Lid-Statens.

Een van de gemeenschappelijke maatregelen die de Lid-Statens hebben goedgekeurd is de **ontwikkeling van het vermogen van managers in het MKB om veranderingen te beheersen** (nieuwe technologieën, processen, markten). Een ander belangrijk thema dat door de Lid-Statens is ontwikkeld, is de omscholing van werknemers van wie de vaardigheden verouderd zijn. Dit leidt tot de ontwikkeling van opleidingsprogramma's die het aanleren van meerdere vaardigheden aan werknemers en hun actieve deelneming op verschillende punten van de produktie en de organisatie binnen een onderneming ondersteunen.

De verbetering van opleidingssystemen in ondernemingen wordt eveneens beklemtoond. Enkele landen hebben bij voorbeeld besloten de samenwerking tussen ondernemingen te bevorderen ten einde (onder meer) opleidingsplannen voor de werknemers te ontwikkelen.

Wat betreft anticipatie en de deelneming van ten minste enkele grote ondernemingen zijn Frankrijk en Duitsland al een eind gevorderd, terwijl andere Lid-Staten minder goed opschieten. Frankrijk is bij voorbeeld van plan om ongeveer 228 miljoen ecu van het totale aan doelstelling 4 toegewezen bedrag van 300 miljoen ecu te besteden aan de opleiding van werknemers in ondernemingen. **70% van dit voor opleiding bestemde bedrag (160 miljoen ecu) zal worden gebruikt voor werknemers in kleine en middelgrote ondernemingen.** Voor de meeste landen zijn nog geen precieze gegevens over de besteding van de middelen beschikbaar. Verwacht wordt echter dat **een aanzienlijk gedeelte van de middelen ten goede van het MKB zal komen.**

De totale uitgaven van de Gemeenschap voor doelstelling 4 buiten de regio's met een ontwikkelingsachterstand (doelstelling 1) bedragen iets meer dan een miljard ecu voor de periode 1994-1996. Over het geheel genomen wordt verwacht dat de particuliere ondernemingen, de Lid-Staten en de Gemeenschap elk een derde zullen bijdragen in de financiering van de maatregelen (zodat dat ene miljard met drie mag worden vermenigvuldigd).

2.1.3.2. Het communautaire initiatief ADAPT

ADAPT is een nieuw transnationaal communautair initiatief dat specifiek ten doel heeft de werknemers te helpen bij de aanpassing aan de veranderende behoeften op de arbeidsmarkt. ADAPT is vooral gericht op de ontwikkeling van de menselijke hulpbronnen van ondernemingen via opleidings- en scholingsplannen, waardoor het bijdraagt tot de vergroting van het concurrentievermogen van de industrie, de diensten en de handel. De begunstigden van ADAPT zullen **grotendeels kleine en middelgrote ondernemingen en hun werknemers zijn.** ADAPT heeft vier grote actieterreinen:

- opleiding, beroepskeuzevoorlichting en -advies;
- anticipatie, bevordering van netwerken en nieuwe kansen op werk (werkgelegenheid en veranderingen in het bedrijfsleven, behoeften aan kwalificaties en opleiding);
- aanpassing van structuren en systemen voor ondersteuning;
- informatie, verspreiding en bewustmakingsacties.

De ADAPT-acties zullen een aanvulling zijn op die van het communautaire MKB-initiatief. Het MKB-initiatief heeft, evenals ADAPT, fundamenteel te maken met de bevordering van de aanpassing aan de veranderingen in het bedrijfsleven, maar bij het MKB-initiatief ligt het accent op de invoering van nieuwe productie- en organisatiesystemen in ondernemingen (zie punt II.2.1.2.2.).

In de eerste helft van 1995 moet in elke Lid-Staat het kader van de nationale programma's gereed zijn. De selectie van projecten, waarvoor de nationale regeringen verantwoordelijk zijn, moet in de tweede helft van 1995 plaatsvinden.

Er is in totaal 1,4 miljard ecu beschikbaar voor de financiering van het communautaire initiatief ADAPT over de periode 1995-1999. Van dit bedrag zal 400 miljoen ecu worden gereserveerd voor acties in regio's met een ontwikkelingsachterstand (doelstelling 1). Maatregelen in het kader van ADAPT worden door de Gemeenschap medegefinancierd: met het "extra" geld van de Lid-Staten en de particuliere ondernemingen zou het totale bedrag dat voor ADAPT wordt uitgegeven, ten minste driemaal zo hoog moeten zijn. **Gezien de aard van ADAPT zou een groot gedeelte van de uitgaven het MKB ten goede moeten komen.**

2.1.3.3. Lokale ontwikkeling en werkgelegenheid

De communautaire acties voor lokale ontwikkeling en werkgelegenheid hebben vaak betrekking op het MKB, met name op micro-ondernemingen en de ambachtelijke sector⁷⁵.

Op de bijeenkomst van de Europese Raad in juni 1994 werd speciaal de nadruk gelegd op de lokale ontwikkeling en op de rol van het MKB, de micro-ondernemingen en de ambachtelijke bedrijven bij de ontwikkeling van de werkgelegenheid⁷⁶. Dit heeft de Commissie ertoe gebracht om op de bijeenkomst van de Europese Raad in Essen in december 1994 een inventaris van de communautaire acties ter bevordering van de lokale ontwikkeling en de werkgelegenheid⁷⁷ voor te leggen. In dit verslag worden de door de Europese Unie aangeboden instrumenten beschreven en wordt een evaluatie gegeven van het gebruik dat van deze instrumenten wordt gemaakt. Er worden voorstellen geformuleerd om de doeltreffendheid en de samenhang van de communautaire acties te verbeteren op basis van experimenten, de overdracht van goede methoden en de versterking van de Europese netwerken voor informatie en samenwerking. Ten slotte wordt in het verslag voorgesteld een debat en een gedachtenwisseling op Europees niveau op gang te brengen ten einde het partnerschap tussen de Lid-Staten en de Unie te herstellen ten behoeve van de lokale initiatieven. Dit verslag werd aangevuld met een enquête in de Europese Unie over de plaatselijke ontwikkelings- en werkgelegenheids-initiatieven⁷⁸.

⁷⁵ Een gedetailleerde presentatie van de programma's ILE en LEDA wordt gegeven in het verslag COM(94) 221 van 7.9.1994, punt III.5.

⁷⁶ Bulletin EU 06/1994, punt I.6, blz. 11.

⁷⁷ SEC(94) 2199 van 19.12.1994.

⁷⁸ SEC(95) 564 van 4.4.1995.

Ten slotte heeft de Europese Raad in Essen op basis van het voorstel van de Commissie⁷⁹ (en als aanvulling op de besluiten die zijn genomen op de vorige twee bijeenkomsten van de Europese Raad in Brussel en in Korfoe) vijf grote prioritaire actiegebieden op het gebied van werkgelegenheid⁸⁰ vastgesteld, die gebaseerd zijn op het Witboek over groei, concurrentievermogen en werkgelegenheid en die een gunstige invloed op de ontwikkeling van het MKB zouden moeten hebben:

- 1) verbetering van de kansen op werk voor arbeidskrachten door de bevordering van investeringen in de beroepsopleiding;
- 2) vergroting van het werkgelegenheidseffect van de groei, met name door:
 - een meer flexibele organisatie van het werk waarbij ingespeeld wordt op de wensen van de werknemers alsook op de eisen van de concurrentie;
 - een loonbeleid dat werkgelegenheidscheppende investeringen in de hand werkt;
 - de bevordering van initiatieven, vooral op regionaal en plaatselijk gebied, waardoor arbeidsplaatsen worden geschapen die in overeenstemming zijn met nieuwe behoeften, bij voorbeeld op het gebied van milieu en sociale diensten;
- 3) verlaging van de indirecte loonkosten om de indienstneming van werknemers, meer bepaald ongeschoolde werknemers, te vergemakkelijken;
- 4) verbetering van de effectiviteit van het arbeidsmarktbeleid;
- 5) maatregelen ten behoeve van groepen die in bijzondere mate door de werkloosheid getroffen worden, met name jongeren, langdurig werklozen, oudere werknemers en werkloze vrouwen.

Overeenkomstig deze conclusies heeft de Commissie een mededeling betreffende de invoering van een Europees mechanisme voor de ondersteuning en de stimulering van de werkgelegenheid (ESSEN) bij de Raad ingediend, waarin onder meer aandacht wordt besteed aan de ondersteuning van de ontwikkeling van de plaatselijke ontwikkelings- en werkgelegenheidsinitiatieven, inclusief de rol van de micro-ondernemingen en de ondernemingen van de sociale economie^{80a}.

In het initiatief van Essen wordt de noodzaak erkend om de schepping van arbeidsplaatsen te stimuleren - wat voor een deel in het MKB zal gebeuren - op de volgende gebieden: gezinshulp, kinderopvang, nieuwe informatie- en communicatietechnologieën, hulp aan probleemjongeren, betere huisvesting, veiligheid, plaatselijk vervoer, vernieuwing van openbare ruimten in steden, lokale winkels, toerisme, audiovisuele diensten, cultureel erfgoed, plaatselijke culturele ontwikkeling, afvalbeheer, watervoorziening, bescherming en behoud van natuurgebieden en bestrijding van milieuvervuiling.

⁷⁹ "Actie om groei om te zetten in banen", Actieplan van Brussel (tweede fase) van 28.11.1994.

⁸⁰ Bulletin EU 12/1994, punt I 3.

^{80a} COM(95) 250 van 13.06.1995.

2.1.4. HET EOGFL-ORIËNTATIE EN HET MKB

De bijstand van het EOGFL-Oriëntatie heeft betrekking op de doelstellingen 1, 5b en 5a.

Wat de regio's van doelstelling 1 betreft, verleent het EOGFL-afdeling Oriëntatie hoofdzakelijk bijstand in de vorm van operationele programma's, waarbij het kan gaan om eenfonds- of meurfondsprogramma's, en communautaire initiatieven waaronder LEADER. De vastleggingskredieten voor 1993 bedragen in totaal 866 miljoen ecu voor de operationele programma's (zonder de bedragen die voor de horizontale maatregelen van doelstelling 5a zijn bestemd).

Voor de nieuwe periode is het nog te vroeg om de maatregelen ten behoeve van het MKB aan te geven, aangezien een groot aantal operationele programma's nog moet worden goedgekeurd.

De structurele kredieten voor LEADER II⁸¹ bedragen 1,4 miljard ecu, waarvan 900 miljoen ecu voor de regio's van doelstelling 1, voor 1994-1999. Aangezien de onderhandelingen nog aan de gang zijn, is het onmogelijk om het voor het MKB bestemde gedeelte te vermelden. **Het is echter waarschijnlijk dat het MKB net zoals bij LEADER I een aanzienlijk deel van de bijstand zal ontvangen.**

Doelstelling 5b heeft betrekking op 50 gebieden in 9 Lid-Staten. Zij betreft 5% van de bevolking en 17% van het communautaire grondgebied. Uit hoofde van deze doelstelling zijn 73 operationele programma's goedgekeurd voor een bedrag van 2 607 miljoen ecu. Op 31.12.1993 waren ten aanzien van het totale bedrag van de voor deze doelstelling bestemde kredieten verplichtingen aangegaan. Een gedetailleerde analyse van de communautaire bijstand uit hoofde van doelstelling 5b voor de periode 1989-1993 is vervat in het verslag COM(94) 221 van 7.9.1994 (punt I.1.1.). De beschikbare kredieten voor doelstelling 5b voor de nieuwe periode 1994-1999 bedragen 6 667 miljoen ecu. Deze begrotingskredieten gelden voor een bevolking van 28,523 miljoen inwoners of 8,24% van de bevolking van de Unie. Hierbij zij opgemerkt dat de bevolking van de gebieden van doelstelling 5b met 72% is toegenomen vergeleken met de in de periode 1989-1993 bestreken bevolking. Aangezien de programmeringsfase voor deze gebieden nog niet is afgelopen, konden de maatregelen ten behoeve van het MKB nog niet worden geïdentificeerd.

In het kader van doelstelling 5a verleent het EOGFL-Oriëntatie bijstand om de aanpassing van de landbouwstructuren te bespoedigen en de voorwaarden inzake verwerking en afzet van landbouw- en bosbouwprodukten te verbeteren:

- a) structurele steun ten behoeve van de modernisering van landbouwbedrijven

De communautaire regelgeving voorziet in de mogelijkheid structurele steun te verlenen aan landbouwers en/of groepen landbouwproducenten. In 1993 bedroegen de betalingsverplichtingen van het EOGFL-afdeling Oriëntatie ongeveer 1 059 miljoen ecu. Zij waren hoofdzakelijk bestemd voor de medefinanciering van de volgende drie maatregelen:

⁸¹ PB nr. C 180 van 1.7.1994, blz. 48.

- steun voor investeringen, bestemd voor telkens ongeveer 50 000 nieuwe landbouwers per jaar, ter bevordering van de diversificatie van de activiteiten en ter verbetering van de milieuzorg;
- compenserende vergoedingen in de achtergebleven regio's voor meer dan 1,2 miljoen landbouwers en 55% van het landbouwareaal van de Unie;
- steun voor de vestiging en voor investeringen ten behoeve van jonge landbouwers (noodzakelijk voor de verjonging van de landbouwbevolking, met een gemiddelde van ongeveer 20 000 vestigingen per jaar).

Deze maatregelen hebben vruchten afgeworpen in levensvatbare bedrijven en bij jonge landbouwers, alsmede in de landen die er sinds kort gebruik van maken om hun landbouw te moderniseren, zoals Spanje en Portugal.

- b) steun voor de modernisering van de verwerking en de afzet van landbouw- en bosbouwprodukten

Twee verordeningen voorzien in communautaire steun voor investeringen met het oog op de verwerking en de afzet van landbouwprodukten (Verordening (EEG) nr. 866/90) en bosbouwprodukten (Verordening (EEG) nr. 867/90). In de periode 1991-1993 had ongeveer **65% van de uit hoofde van deze verordeningen medegefinancierde projecten betrekking op kleine en middelgrote ondernemingen, die bijna 58% van de totale steun van het EOGFL van 1 217 miljoen ecu hebben ontvangen.** Geconstateerd kan worden dat het MKB weliswaar de belangrijkste begunstigde is wat het aantal projecten betreft, maar dat deze ondernemingen kleinere projecten indienen en bijgevolg de steun van het EOGFL in verhouding lager is voor het MKB dan voor de grote ondernemingen. Bovendien verschilt het aandeel van de door het MKB ingediende projecten aanzienlijk van de ene Lid-Staat tot de andere, bij voorbeeld 33% van het aantal projecten in Denemarken en 100% in Spanje en Griekenland. De gemiddelde communautaire bijdrage per door kleine en middelgrote ondernemingen uitgevoerd project bedroeg 304 600 ecu (met als uiterste bedragen 65 649 ecu in Nederland en 559 838 ecu in Ierland).

2.1.5. HET GEMEENSCHAPPELIJKE VISSERIJBELEID EN HET MKB

De visserij- en aquicultuursector bestaat hoofdzakelijk uit kleine en middelgrote ondernemingen. Zo bestaat 95% van de communautaire vloot uit schepen van minder dan 24 m en 65% van deze vloot uit schepen van minder dan 12 m en hebben deze laatste 40% van de arbeidskrachten in dienst, wat neerkomt op 1,2 zeelieden per boot⁸². Uit een recente studie die in opdracht van de Europese Commissie is verricht⁸³, blijkt bovendien dat de industrie voor de verwerking van visserij- en aquicultuurprodukten werk biedt aan bijna 90 000 mensen in ongeveer 2 240 bedrijven, wat neerkomt op een communautair gemiddelde van 40 werknemers per onderneming.

⁸² Bron: bestand van de communautaire vloot.

⁸³ Statistical study of the fish and aquaculture processing sector in the European Community, april 1993.

De kleine en middelgrote ondernemingen zijn dus de belangrijkste begunstigden van de structurele bijstand van de Gemeenschap ten behoeve van de visserijsector. Sinds januari 1994 maakt het structurele gedeelte van het gemeenschappelijke visserijbeleid een integrerend deel uit van het systeem van de communautaire structuurfondsen, aangezien de vorige twee financiële instrumenten⁸⁴ zijn samengevoegd tot het Financieringsinstrument voor de Oriëntatie van de Visserij (FIOV)⁸⁵. Zoals voor de overige structuurfondsen wordt het beginsel van de globale meerjarige programmering toegepast en over deze programmering wordt onderhandeld in het kader van het partnerschap met de Lid-Staten.

Met inachtneming van de vereisten van het gemeenschappelijke visserijbeleid, in het bijzonder de doelstellingen inzake herstructurering van de vissersvloot die zijn vastgesteld in de meerjarige oriëntatieprogramma's (MOP), neemt het FIOV deel in de financiering van investeringen en acties op de volgende gebieden:

- herstructurering en vernieuwing van de vissersvloot;
- modernisering van de vissersvloot;
- verbetering van de voorwaarden inzake verwerking en afzet van visserij- en aquacultuurprodukten;
- ontwikkeling van de aquacultuur en inrichting van de kustzones;
- uitrusting van vissershavens;
- marktverkenning.

Het FIOV draagt tevens bij tot de uitvoering van maatregelen tot aanpassing van de capaciteiten en tot de oprichting van tijdelijke samenwerkingsverbanden en gemengde vennootschappen.

De investeringen die voor bijstand van het FIOV in aanmerking komen hebben met name betrekking op de exploitatieomstandigheden aan boord van de vaartuigen, de verbetering van de selectiviteit van de vangsttechnieken en van het vistuig, de verbetering van de kwaliteit van de produkten en de naleving van de communautaire normen inzake de hygiëne van de produkten, inzake gezondheid en veiligheid op de werkplek en inzake milieubescherming.

De communautaire deelneming kan maximaal 75% van de overheidsuitgaven bedragen in de regio's van doelstelling 1 van de structuurfondsen en 50% in de andere regio's. Deze percentages bedragen respectievelijk 50 en 30% voor produktieve investeringen. Het FIOV beschikt over financiële middelen ten belope van 2,7 miljard ecu voor de periode 1994-1999.

⁸⁴ Verordening (EEG) nr. 4028/86 en Verordening (EEG) nr. 4042/89.

⁸⁵ Verordening (EEG) nr. 2080/93 van de Raad van 20.7.1993 tot vaststelling van de criteria en voorwaarden voor de structurele bijstand van de Gemeenschap in de sector visserij/aquacultuur en verwerking/afzet van de produkten daarvan.

Voorts moet nog worden gewezen op de goedkeuring van het communautaire initiatief PESCA⁸⁶, dat een aanvulling op het FIOV vormt. De originaliteit van PESCA ligt in het feit dat dit initiatief ten doel heeft aan te moedigen tot het opzetten van zeer gerichte projecten om de visserijsector te helpen het veranderingsproces te doen slagen, en om de sociaal-economische structuur van de kustgebieden nieuw leven in te blazen. Voor het initiatief PESCA is een bedrag van 250 miljoen ecu uitgetrokken (waarvan 125 miljoen ecu voor de regio's van doelstelling 1) voor de periode 1994-1999.

Ten slotte heeft de Commissie op verzoek van de Raad een verslag ingediend over de sociaal-economische begeleidende maatregelen in verband met de herstructurering van de visserijsector⁸⁷.

2.1.6. COÖRDINATIE TUSSEN HET ONDERNEMINGENBELEID EN DE FINANCIËLE INSTRUMENTEN VAN DE UNIE

Wat de nieuwe financiële instrumenten van de Unie betreft, namelijk de leningen met rentesubsidie van de EIB ten behoeve van het MKB en het Europees Investeringsfonds, werken de diensten van het ondernemingenbeleid samen met de voor financiële zaken bevoegde diensten en met de EIB ten einde de kleine en middelgrote ondernemingen ten volle te laten profiteren van de hun geboden mogelijkheden.

De voor het ondernemingenbeleid bevoegde diensten werken samen met de voor de structuurfondsen bevoegde diensten in het kader van de uitvoering van de communautaire bestekken (1994-1995) en de begeleidende operationele programma's en van de communautaire initiatieven, met name het MKB-initiatief en het initiatief ADAPT, ten einde de steun aan het MKB doeltreffend en zichtbaar te maken. In dit verband nemen zij deel aan de interdepartementale werkzaamheden en aan de onderhandelingen met de Lid-Staten. Zij zijn lid van de toezichtcomités van de programma's die meer bepaald voor het MKB van belang zijn, zoals de programma's betreffende de industrie en de diensten (Ierland, Italië, Griekenland en Portugal) of de lokale ontwikkeling (Ierland, Portugal) en dit zal uiteraard ook het geval zijn voor de programma's met betrekking tot het MKB-initiatief. In 1995 zullen de onderhandelingen met de Lid-Staten worden afgerond met het oog op de goedkeuring van de operationele programma's betreffende het MKB-initiatief en het initiatief ADAPT, die een sterke invloed op de ontwikkeling van het MKB zouden moeten hebben.

⁸⁶ Mededeling aan de Lid-Staten, gepubliceerd in PB nr. C 180 van 1.7.1994, blz. 1.

⁸⁷ COM(95) 55 van 20.3.1995.

In de periode 1989-1993 werden in de communautaire bestekken (CB) weliswaar aanzienlijke bedragen toegekend voor steun aan de industrie en de diensten (ongeveer 20% van de beschikbare financiële middelen), maar daarvan heeft het MKB niet altijd ten volle geprofiteerd⁸⁸. In de nieuwe CB's die voor de periode 1994-1999 zijn goedgekeurd, wordt meer belang gehecht aan de ontwikkeling van het MKB. In de reeds goedgekeurde operationele programma's zijn immers forse bedragen voor het MKB vastgesteld, waarbij soms MKB-subprogramma's (Griekenland) en zelfs een programma ten behoeve van de handel (Portugal) worden voorgesteld. Nu moet er via de toezichtcomités voor worden gezorgd dat deze maatregelen ten behoeve van het MKB concreet worden verwezenlijkt.

Tot besluit kan worden gesteld dat tussen de diensten van de Commissie een nauwere samenwerking tot stand is gekomen waardoor beter rekening kan worden gehouden met de MKB-dimensie in de programma's. Bovendien kan de steunverlening op die manier beter worden gecoördineerd waardoor de samenhang, de zichtbaarheid en de doeltreffendheid ervan worden vergroot. Dit neemt niet weg dat, zodra de programma's zijn goedgekeurd, wegens de decentralisatie van het beheer van de programma's de rol van de Commissie beperkt is tot toezicht en controle op de uitvoering ervan. Op grond van het partnerschap is het dus zaak om de Lid-Staten, de regionale en lokale autoriteiten alsmede de economische en sociale partners te attenderen op het belang van de rol van het MKB bij de totstandbrenging van de economische en sociale samenhang.

2.2. HET BELEID INZAKE ONDERZOEK EN TECHNOLOGISCHE ONTWIKKELING EN HET MKB

In het vierde kaderprogramma inzake onderzoek en technologische ontwikkeling⁸⁹ zijn grotere inspanningen gedaan om de deelneming van het MKB aan de communautaire onderzoekprogramma's te vergemakkelijken, hetgeen te danken is aan de nauwe coördinatie tussen het ondernemingenbeleid en het OTO-beleid. In dit hoofdstuk wordt niet alleen een retrospectief overzicht van de deelneming van het MKB aan het derde kaderprogramma gegeven, maar worden bovendien de significante nieuwigheden beschreven die in het vierde kaderprogramma zijn opgenomen om de deelneming van het MKB te vergemakkelijken.

⁸⁸ In haar verslag over de coördinatie van de communautaire acties ten behoeve van het MKB en de ambachtelijke sector van 7.9.1994 gaat de Commissie na op welke wijze het MKB profijt heeft getrokken van de bijstand van de structuurfondsen en formuleert zij enkele aanbevelingen om het gebruik van deze fondsen door het MKB te intensifiëren en te verbeteren, COM(94) 221, punt 1.1.5.

⁸⁹ PB nr. L 126 van 18.5.1994, blz. 1.

2.2.1. DEFINITIE VAN KLEINE EN MIDDELGROTE ONDERNEMINGEN

Hoewel er in het kader van de onderzoekprogramma's van de Commissie geen officiële definitie van kleine en middelgrote ondernemingen bestaat, wordt de definitie die voor de CRAFT-actie onder het derde kaderprogramma (KP III) werd gebruikt, behouden als voorlopige definitie om te bepalen of ondernemingen in aanmerking komen voor de MKB-specifieke maatregelen inzake "technologiestimulering" die onder het vierde kaderprogramma ten uitvoer worden gelegd. Volgens die voorlopige definitie wordt een onderneming als kleine of middelgrote onderneming beschouwd indien zij voldoet aan de volgende voorwaarden:

- heeft niet meer dan 500 werknemers;
- heeft een jaaromzet van niet meer dan 38 miljoen ecu;
- is voor niet meer dan 1/3 in het bezit van een organisatie die groter is dan kleine en middelgrote ondernemingen (op basis van omzet en aantal werknemers), tenzij deze organisatie een financiële investeringsmaatschappij is zoals een bank of een risicokapitaalaanbieder.

In de toekomst zou deze voorlopige definitie kunnen worden herzien ten einde een coherente definitie van kleine en middelgrote ondernemingen in alle communautaire programma's in te voeren. De Commissie zal in het bijzonder scherp letten op de deelneming van kleine en middelgrote ondernemingen in de grootteklasse van minder dan 250 werknemers, ten einde na te gaan of in haar programma's voldoende rekening wordt gehouden met de behoeften van deze ondernemingen, die 99,8% van alle ondernemingen in de Europese Unie vertegenwoordigen. Het CRAFT-programma heeft aangetoond dat 90% van de MKB-deelnemers tot de grootteklasse van minder dan 250 werknemers behoort.

2.2.2. Overzicht van de deelneming van het MKB onder het derde kaderprogramma

2.2.2.1. Statistiek

In tabel 2 worden cijfers gegeven betreffende de deelneming van kleine en middelgrote ondernemingen aan de programma's van KP III en de overeenkomstige financiële bijdrage van de EG per programma. **Het totale aantal deelnemende kleine en middelgrote ondernemingen bedroeg 6 368, wat neerkomt op een begrotingsverplichting van 1 035 miljoen ecu of 22% van de totale financiële verplichting van de Gemeenschap.**

Met betrekking tot de gegevens in tabel 2 dient enig voorbehoud te worden gemaakt, aangezien zij alle ondernemingen met minder dan 500 werknemers omvatten, ongeacht enige andere criteria wat omzet of eigendom betreft (dit betekent dat dochtermaatschappijen van grote ondernemingen ook in de cijfers zijn opgenomen).

Tabel 2

Deelneming van het MKB aan programma's onder het derde OTO-kaderprogramma⁹⁰

	Deelneming door KMO's*	% van de totale deelneming*	Financiële verpflich- ting van de EG (in miljoen ecu)	% van de totale financiële ver- plichting van de EG
Industriële en materiaaltechnologieën: Brite-Euram II	3427	56%	219	30%
- Industrieel en gericht fundamenteel onderzoek	652	24%	139	24%
- CRAFT (fase 1)	1304	95%	5	100%
- CRAFT (fase 2)	1203	70%	67	100% ⁹¹
- Uitvoerbaarheidspremies	268	100%	8	100%
ESPRIT	1250	27%	459	31%
RACE	585	41%	185	34%
Telematica en TIDE	411	20,3%	86	23,6%
Niet-nucleaire energie	341	17%	49	21%
Metingen en proeven	44	13%	5	12%
Landbouw en agro-industrie	59	10%	6	3%
Luchtvaart	37	9%	2,5	4%
Mariene W&T	52	7%	7	7%
Milieu	80	3%	10	3%
Biotechnologie	20	2%	2	1%
Kernsplijting	22	2%	1	3%
Biogeneeskunde en gezondheid	7	1%	2	1%
Menselijk potentieel	33	<1%	2	1%

* Dezelfde KMO die aan twee verschillende projecten deelneemt, wordt voor twee geteld.

Bron: Directoraat-generaal voor OTO.

⁹⁰ Statistiek voor de contracten die tot en met 1.11.1994 zijn ondertekend.

⁹¹ Hoewel de OTO-werkzaamheden grotendeels door gespecialiseerde O&O-organisaties worden uitgevoerd, komen de resultaten volledig ten goede aan de MKB-indieners.

2.2.2.2. BRITE-EURAM

a) CRAFT en uitvoerbaarheidspremies

De Commissie heeft in het Brite-Euram-programma (industriële en materiaal-technologieën) **twee MKB-specifieke regelingen ingevoerd, namelijk de Uitvoerbaarheidspremies (1989) en CRAFT (1991)**, ten einde de deelneming van het MKB aan het kaderprogramma zowel kwantitatief als kwalitatief te vergroten. De Uitvoerbaarheidspremies waren bedoeld voor kleine en middelgrote ondernemingen die OTO-capaciteit in huis hadden en zich wilden voorbereiden om een belangrijke of leidinggevende rol te vervullen in een groot project met meerdere partners, terwijl CRAFT gericht was op kleine en middelgrote ondernemingen met weinig of geen OTO-middelen, die door het programma in staat werden gesteld om voor zich OTO-werkzaamheden te laten uitvoeren door derde organisaties die wel over voldoende OTO-middelen beschikten.

De totale cijfers voor BRITE-EURAM in tabel 2 werden uitgesplitst om het effect van de MKB-specifieke acties te tonen. Wanneer de deelnemingscijfers worden gerelateerd aan de omvang van de beschikbare middelen (d.w.z. EG-begrotingsverplichting), blijkt daaruit bovendien het sterke multiplicatoreffect als gevolg van de MKB-specifieke aard van de acties.

Voor CRAFT fase 1 komt de deelname van 1 304 kleine en middelgrote ondernemingen overeen met 391 voor nadere uitwerking geselecteerde ontwerp-voorstellen, waarvan 83% resulteerde in een compleet onderzoekvoorstel. In totaal werden voor CRAFT fase 2 (onderzoek in samenwerkingsverband) 165 voorstellen voor financiering geselecteerd, waarbij zoals aangegeven meer dan 1 200 kleine en middelgrote ondernemingen waren betrokken. Deze prestatie van CRAFT is des te opmerkelijker **daar de grote meerderheid van deze kleine en middelgrote ondernemingen (80%) bestond uit complete nieuwkomers op het gebied van OTO in de EG, terwijl 50% helemaal geen ervaring had met samenwerking op het gebied van OTO.**

Dank zij de CRAFT-actie kon het aantal aan het BRITE-EURAM-programma deelnemende kleine en middelgrote ondernemingen worden verdrievoudigd. Door de aard van de projecten voor "onderzoek in samenwerkingsverband" die in het kader van CRAFT werden gesteund, was de actie bijzonder populair in traditionele bedrijfssectoren zoals textiel, materiaalverwerking, leder, werktuigbouw, bouw, of hout en meubelen. In veel van de projecten worden problemen aangepakt die verband houden met de modernisering van de produktie en processen via de aanpassing van bestaande technologieën.

Gezien het profiel van de aldus bij de actie betrokken typen ondernemingen, is het succes van CRAFT te danken aan een volgehouden campagne van informatieverbreiding en stimulering van het MKB, die grotendeels via een Europees netwerk van officieel aangewezen nationale CRAFT-steunpunten werd gevoerd. Naast specifieke MKB-stimuleringsacties die op sectorale/transnationale basis werden opgezet, hebben de nationale steunpunten en de bijbehorende subnetwerken gefungeerd als gedecentraliseerde bronnen van informatie en advies door te antwoorden op specifieke vragen en op eigen initiatief promotieactiviteiten op te zetten met het doel kleine en middelgrote ondernemingen te helpen bij het opstellen en indienen van voorstellen.

De ontvangers van uitvoerbaarheidspremies en de andere kleine en middelgrote ondernemingen die aan de in de lijst opgenomen specifieke programma's hebben deelgenomen, **behoren meestal tot de high-tech groep binnen het MKB**. Hoewel dergelijke ondernemingen gewoonlijk beter toegerust zijn en beter op de hoogte zijn van de OTO-mogelijkheden in de EG, ondervinden zij toch schaalnadelen in vergelijking met grote ondernemingen. Uit een studie die in het kader van het Brite-Euram-programma werd verricht, is gebleken dat **kleine en middelgrote ondernemingen veel minder profijt trekken van deelneming aan projecten voor industrieel onderzoek in samenwerkingsverband dan grote ondernemingen of MKB-dochtermaatschappijen van grote ondernemingen**. Dit heeft een duidelijke invloed gehad op het soort verbeteringen dat werd aangebracht in de MKB-specifieke acties die onder KP IV zullen worden uitgevoerd.

Beide regelingen zijn in 1994 afgelopen, evenals het derde kaderprogramma (KP III), terwijl het vierde kaderprogramma (KP IV) momenteel in de rails wordt gezet. Deze overgang tussen twee kaderprogramma's is echter van cruciale betekenis wat MKB-specifieke onderzoekacties betreft. Gezien het succes van de CRAFT-actie onder Brite-Euram II werd besloten een nieuwe verbeterde CRAFT-actie op te zetten waarin het idee van de uitvoerbaarheidspremies wordt geïntegreerd en die geldt voor alle specifieke programma's van industrieel belang onder KP IV (zie punt II.2.2.3.).

b) Concrete voorbeelden van typische CRAFT-projecten in BRITE-EURAM II

"Vervaardiging van effen keramische glazuren met grotere slijtvastheid en hardheid"
- Ref. CR - 1001-91

Dit project loopt sinds februari 1993. Het doel is nieuwe formules te ontwikkelen voor glanzende en matte glazuuroppervlakken voor keramische vloertegels met een grotere hardheid en slijtvastheid, waarbij de vuilopnamecapaciteit ervan wordt verlaagd. Aan het project werken in totaal acht kleine en middelgrote ondernemingen mee (2 Duitse, 2 Britse, 2 Spaanse, 1 Ierse en 1 Italiaanse), waarvan er zes werkzaam zijn op het gebied van de fabricage en de distributie van keramische tegels, een glazuurfabrikant is en een in de bouw actief is. Twee onderzoekcentra, een in België en een in Spanje, voeren de onderzoekwerkzaamheden uit voor de projectindieners uit het MKB.

"Ontwikkeling en karakterisering van oppervlaktebehandelingen met eliminatie van door nikkel veroorzaakte allergieën" - Ref. CR - 1076-91

Bij dit project, dat in december 1993 van start is gegaan, wordt een procedure voor het coaten van nikkeloppervlakken ontwikkeld waarbij de allergieproblemen worden vermeden die door nikkel worden veroorzaakt wanneer het in contact met de deklaag komt. Aan het project, dat van bijzondere betekenis is voor de fabrikanten van juwelen en horloges, werken in totaal veertien kleine en middelgrote ondernemingen uit drie landen mee (7 Franse, 2 Spaanse en 5 Italiaanse). Acht van deze ondernemingen zijn galvaniseurs, twee zijn instrumentmakers, een is materiaalleverancier en drie zijn juwelenmakers. Drie onderzoekorganisaties (telkens een in Frankrijk, Spanje en Italië) voeren voor de kleine en middelgrote ondernemingen het onderzoekwerk uit.

2.2.2.3. Onderzoekactiviteiten op het gebied van informatie- en telecommunicatietechnologie (ESPRIT)

Het programma op het gebied van informatietechnologie ESPRIT III, waarvoor een bedrag van 1 532 miljoen ecu is uitgetrokken voor de periode 1991-1994, omvat de volgende gebieden: micro-elektronica, geavanceerde informatieverwerking, computers en netwerken met groot vermogen, geavanceerde informatiesystemen voor ondernemingen en het initiatief voor open microprocessorsystemen, computergeïntegreerde fabricage, en ten slotte fundamenteel onderzoek.

a) Tenuitvoerlegging van ESPRIT III

De OTO-acties werden uitgevoerd door middel van 710 projecten die werden gerealiseerd door consortiums waarvan grote, middelgrote of kleine ondernemingen, alsmede universitaire teams of onderzoekcentra deel uitmaakten. **Ongeveer 920 afzonderlijke kleine en middelgrote ondernemingen uit verschillende Lid-Statens hebben aan het programma deelgenomen.** Bijna een derde van deze ondernemingen heeft aan meer dan een project deelgenomen. **Zij voeren ongeveer 31% van alle onder het programma vallende werkzaamheden uit.** De verschillende inspanningen die in het kader van het programma werden geleverd ten behoeve van het MKB, werden met succes bekroond, want het deelnemingspercentage geeft een sterke stijging te zien ten opzichte van het cijfer dat tijdens de vorige fase van het programma (ESPRIT II, 1 600 miljoen ecu, 1987-1991) werd bereikt, namelijk 21%.

Het programma op het gebied van informatietechnologie speelt een essentiële rol voor kleine en middelgrote ondernemingen die een OTO-project op het gebied van informatietechnologie willen uitvoeren of toegang willen krijgen tot high-tech resultaten. De kleine en middelgrote ondernemingen ontvangen niet alleen financiële hulp, maar nemen bovendien deel aan consortiums die de gewenste kritische massa uit het oogpunt van omvang en vereiste bekwaamheden bezitten. Zij profiteren van een streng systeem voor de evaluatie en de leiding van de projecten, waardoor de validiteit van de uitgevoerde werkzaamheden wordt gegarandeerd. Ten slotte stelt het programma deze ondernemingen in staat om transnationale betrekkingen met andere partners aan te knopen. In dit verband zij erop gewezen dat kleine en middelgrote ondernemingen het in het algemeen zeer belangrijk vinden dat zij snel profijt kunnen trekken van de geleverde OTO-inspanning. Zij spelen dan ook een zichtbare en significante rol bij de industriële exploitatie van de met de projecten verkregen resultaten.

b) Concrete voorbeelden van het effect van het programma op het MKB

Het MKB en het Europees systeem- en software-initiatief (ESSI)

ESSI is een begeleidende maatregel bij het specifieke programma voor onderzoek en technologische ontwikkeling op het gebied van informatietechnologie (1990-1994). Het hoofddoel is optimale werkwijzen inzake SOFTWARE in alle industrieën te bevorderen, ten einde de efficiëntie te vergroten, de kwaliteit te verbeteren en de kosten te verlagen.

Momenteel wordt 70% van alle software in Europa ontwikkeld in industriesectoren die niet in informatietechnologie gespecialiseerd zijn, met een aanzienlijke deelneming door het MKB. Dit betekent dat het MKB een groot deel van de doelgroep van ESSI vormt. Bovendien zijn binnen de industrie van de informatietechnologie zelf de leveranciers van op software gebaseerde technologie voor procesverbetering voor het merendeel kleine en middelgrote ondernemingen.

De proeffase van ESSI ging in 1993 van start met de bedoeling het waargenomen belang van het programma en de doeltreffendheid van het uitvoeringsmechanisme te beproeven. Er werd een bedrag van 30 miljoen ecu beschikbaar gesteld. Bij 45% van alle geaccepteerde voorstellen waren kleine en middelgrote ondernemingen de hoofdindieners. Bovendien zijn deze ondernemingen sterk vertegenwoordigd onder de partners, subcontractanten en leveranciers in de overige geaccepteerde voorstellen. Over het geheel genomen zijn kleine en middelgrote ondernemingen in meer dan 90% van de projecten in de ESSI-proeffase aanwezig als belangrijke gebruikers of als technologieleveranciers.

Er zijn diverse redenen waarom het MKB in ESSI zo sterk aanwezig is. Ten eerste is het MKB zoals reeds gezegd een belangrijke doelgroep voor dit initiatief. Ten tweede wordt met dit initiatief een bredere groep in de industrie aangesproken dan met de traditionele OTO-activiteiten en is het specifiek gericht op vakmensen en gebruikers. Daarom werden eenvoudiger, flexibeler en "lichtere" uitvoeringsmethoden ontwikkeld, waardoor het aantrekkelijker werd voor kleinere organisaties met beperktere middelen. Dit geldt met name voor het opstellen van voorstellen. Ten derde kan de financieringsmethode, die gebaseerd is op het principe van 100% van de marginale kosten, worden aangemerkt als bijzonder aantrekkelijk voor organisaties met vrij lage overheadkosten zoals kleine en middelgrote ondernemingen.

Bijdrage van HPCN tot het concurrentievermogen van de Europese industrie

De goederen- en de dienstensector zijn steeds meer afhankelijk van de informatietechnologie als component en als hulpmiddel. HPCN (High Performance Computing and Networking, computers en netwerken met groot vermogen) maakt functionaliteits- en prestatieniveaus mogelijk die vroeger niet haalbaar of levensvatbaar waren. Daardoor worden mogelijkheden gecreëerd voor een hogere snelheid, efficiëntie en betrouwbaarheid bij het ontwerp, de fabricage, de kwaliteitscontrole en de opslag en het terugzoeken van informatie. Uit strategisch oogpunt is HPCN van cruciaal belang voor het vergroten van het concurrentievermogen van de Europese industrie en moet Europa een toonaangevende positie op het gebied van HPCN-technologie handhaven. ESPRIT en het nieuwe programma op het gebied van informatietechnologie hebben ten doel de ontwikkeling van HPCN-technologie in Europa en de invoering ervan door de Europese industrie als concurrentiewapen te bevorderen. Kleine en middelgrote ondernemingen spelen in dit opzicht een centrale rol als ontwikkelaars en gebruikers van technologie.

GP-MIMD en DESIRE zijn voorbeelden van projecten waarbij HPCN-technologie wordt ontwikkeld.

GP-MIMD heeft ten doel de ontwikkeling van hardware- en software-omgevingen voor parallelle computers te ondersteunen. Het is gebaseerd op architectuur die de modulaire interconnectie van maximaal duizend processors mogelijk maakt. Zo kan de verwerkingscapaciteit meer dan honderden gigaflops bedragen.

Deze geavanceerde technologie wordt momenteel in Europa in toepassing gebracht door een aantal kleine en middelgrote ondernemingen waaronder Meiko, Parsys, Parsytech en Telmat. ESPRIT heeft tot hun succes bijgedragen door te voorzien in financiële middelen voor hun technologie en in een kader voor de totstandbrenging van partnerschappen. Bovendien fungeert ESPRIT als vitrine door te zorgen voor een grotere zichtbaarheid van de resultaten en de verspreiding ervan te vergemakkelijken.

De verkoop door Meiko van een CS-2-computer aan het Amerikaanse ministerie van Energie (de eerste verkoop van een supercomputer aan een laboratorium van de Amerikaanse overheid door een niet-Amerikaanse onderneming) en aan het CERN-laboratorium voor deeltjesfysica in Genève (de eerste maal ooit dat een Europees bedrijf een dergelijke verkoop tot stand brengt) zijn recente voorbeelden van Europese successen die uit dit project voortvloeien.

In het kader van het DESIRE-project maakt een MKB-onderneming, Mental Images, gebruik van parallelle computers voor CAD-toepassingen met het doel de visuele feed-back en de fotorealistische weergave en visualisering beter te maken dan tot dusver mogelijk was. (De weergave van een computerbeeld wordt realistischer door oppervlaktetexturen, reflecties en schaduwen op het weergegeven voorwerp te simuleren.) Een typische toepassing is het ontwerp van autocarosserieën, waarbij een metaalglans en voorruitreflecties worden gesimuleerd.

De weergavetechnologie die in dit project door een MKB-onderneming werd ontwikkeld, werd aan grote industriële eindgebruikers zoals BMW en Mercedes-Benz verkocht. Overeenkomsten met Dassault en Softimage, een Canadese dochteronderneming van de in 3D en visualiseringssoftware gespecialiseerde Advanced Technology Division van Microsoft, zijn een bewijs van de wereldwijde reputatie die deze MKB-onderneming geniet.

c) Het nieuwe programma op het gebied van informatietechnologie

In het nieuwe programma op het gebied van informatietechnologie voor de periode 1994-1998⁹² **zullen de inspanningen met het oog op de aanpassing van het programma aan de specifieke kenmerken van het MKB worden voortgezet en verruimd, zowel met betrekking tot de technische inhoud van het programma als de procedures.**

Om te beginnen zal het accent worden gelegd op verscheidene acties die tegelijkertijd van bijzonder belang zijn voor het MKB en aan de doelstellingen van het programma beantwoorden, met name het doel bij te dragen tot de totstandbrenging van de informatiemaatschappij. Zo is op het gebied van de technologie voor componenten en systemen een actie gepland ter bevordering van het "eerste gebruik" van geïntegreerde schakelingen in specifieke en innovatieve toepassingen.

Op het gebied van softwaretechnologie is tijdens ESPRIT III bij wijze van experiment een eerste reeks acties inzake "optimale werkwijzen" opgezet ten einde het gebruik van de meest geavanceerde softwaretechnologie in concrete toepassingen te bevorderen. Vanwege het succes van dit experiment, met name voor het MKB, zal dit soort acties sterk worden ontwikkeld in het nieuwe programma inzake informatietechnologie, waarmee een brede groep kleine en middelgrote ondernemingen en gebruikers zal kunnen worden bereikt en de verworven know-how zal kunnen worden verspreid.

Met betrekking tot de procedures zijn diverse nieuwe bepalingen gepland, zoals beschreven in het hoofdstuk over de specifieke acties ten behoeve van het MKB in het vierde kaderprogramma, namelijk: projecten in samenwerkingsverband, exploratiepremies en de procedure in twee fasen (zie punt II.2.2.3. hierna).

2.2.2.4. Programma voor de exploitatie van onderzoekresultaten (VALUE)

Het VALUE-programma heeft ten doel de verspreiding en het doelmatige gebruik van de resultaten van wetenschappelijk en technologisch onderzoek te bevorderen en aldus bij te dragen tot het vergroten van het concurrentievermogen van de Europese industrie, met name van het MKB. De steun die wordt verleend aan de contractanten die hebben deelgenomen aan communautair onderzoek, met name kleine en middelgrote ondernemingen, omvat de financiering van marktonderzoek, uitvoerbaarheidsstudies, de voorbereiding van bedrijfsplannen voor kleine en middelgrote ondernemingen die op zoek zijn naar risicokapitaal of andere financieringswijzen. VALUE I (1989-1993), dat beschikte over 38 miljoen ecu, en de gecentraliseerde actie VALUE II (1992-1994)⁹³, waarvoor 66 miljoen ecu was uitgetrokken, zijn inmiddels afgelopen⁹⁴.

Uit tabel 3 over de deelneming van het MKB aan VALUE blijkt dat **kleine en middelgrote ondernemingen voor 69% als contractant, voor 39% als partner en voor 38% als deelnemer bij het programma betrokken waren.**

⁹² SEC(94) 1917 van 15.11.1994.

⁹³ Beschikking 92/272/EEG van de Raad van 29.4.1992, PB nr. L 141 van 23.5.1992, blz. 1.

⁹⁴ Deze programma's worden gedetailleerd beschreven in het verslag COM(94) 221 van 7.9.1994, zie punt II.3.

Tabel 3

Deelneming van het MKB aan het VALUE-programma

Programma	Vastleggings kredieten	Aan het MKB toegekende kredieten*	% *	Projecten **			Partners ***			Deelneming ****		
				Totaal	MKB	%	Totaal	MKB	%	Totaal	MKB	%
VALUE I	7 276 890	2 910 156	40	109	55	50	197	93	47	205	101	49
VALUE II	9 950 000	4 079 500	41	143	98	69	429	166	39	469	180	38

* Extrapolatie voor alle projecten te zamen op basis van de beschikbare gegevens

** Aantal contracten

*** Partners: aan eenzelfde project kunnen meerdere MKB-partners deelnemen

**** Deelneming: een kleine of middelgrote onderneming kan aan meerdere projecten deelnemen

Bron: Directoraat-generaal Telecommunicatie, informatiemarkt en exploitatie van onderzoekresultaten

2.2.3. MKB-SPECIFIEKE ACTIES ONDER HET VIERDE KADERPROGRAMMA (KP IV)

Op basis van de ervaring met het Brite-Euram-programma werden in 12 OTO-programma's onder KP IV **technologiestimulerende maatregelen voor het MKB** opgenomen, waarbij de volgende regelingen worden toegepast:

- voorstellen kunnen in twee fasen worden ingediend en beoordeeld: ontwerp-voorstellen die in fase 1 worden ingediend, kunnen leiden tot toekenning van een exploratiepremie om de kosten te dekken voor het opstellen van een compleet voorstel voor indiening in fase 2;
- een projecttype onder de naam "onderzoek in samenwerkingsverband" is in de meeste programma's beschikbaar uitsluitend voor kleine en middelgrote ondernemingen met weinig of geen OTO-capaciteit; voorstellen voor onderzoek in samenwerkingsverband kunnen direct of indien nodig via de procedure in twee fasen worden ingediend;
- voorstellen voor onderzoek in samenwerkingsverband en met het oog op het verkrijgen van een exploratiepremie worden ingewacht in het kader van een permanent open oproep, hetgeen betekent dat op elk moment voorstellen kunnen worden ingediend;
- kleine en middelgrote ondernemingen kunnen op nationaal en regionaal niveau een beroep doen op een netwerk van steunpunten voor gedecentraliseerde informatie, advies en bijstand.

De uitvoering van deze maatregelen is reeds volop aan de gang en begin 1995 zijn de eerste voorstellen ingediend.

Bovendien is er een **informatiepakket over "technologiestimulerende maatregelen voor het MKB"** dat voor 10 programma's geldt, en is een **nieuwe MKB-eenheid** bij de voor OTO bevoegde diensten van de Commissie opgericht om ervoor te zorgen dat de uitvoering van de MKB-specifieke maatregelen voor alle relevante programma's op geharmoniseerde wijze geschiedt. Binnen de verschillende programma's zijn specifieke begrotingen voor specifieke MKB-maatregelen vastgesteld voor een totaal bedrag van meer dan 700 miljoen ecu, wat neerkomt op 9 % van de totale begroting voor deze programma's.

Het deel van de KP IV-begroting dat het MKB ten goede zal komen, zal echter meer dan 700 miljoen ecu bedragen, aangezien het MKB ook zal deelnemen aan andere acties binnen de hoofdgroep van onderzoekprogramma's.

Tot besluit kan worden gesteld dat grote vooruitgang is geboekt bij de inspanningen om de toegang van het MKB tot communautaire OTO-programma's te vergemakkelijken.

2.2.4. PROGRAMMA INZAKE INNOVATIE EN OVERDRACHT VAN TECHNOLOGIE (SPRINT)

De uitvoering van het strategisch programma voor innovatie en overdracht van technologie (SPRINT) werd tot 31 december 1994 verlengd⁹⁵. De goedgekeurde maatregelen hebben ten doel de innovatie en de overdracht van technologie te bevorderen, met name in het MKB. Voor de continuïteit van deze maatregelen zal worden gezorgd in het kader van de derde activiteit van het vierde kaderprogramma inzake OTO⁹⁶. De voor SPRINT voor de periode 1989-1994 beschikbaar gestelde middelen bedroegen 113 miljoen ecu.

De door SPRINT bevorderde activiteiten die op het MKB betrekking hebben, zijn ingedeeld in drie acties:

2.2.4.1. Europese infrastructuur voor innovatiediensten

In 1994 waren de acties er veeleer op gericht de netwerken te consolideren dan ze verder te ontwikkelen. De innovatie in het MKB werd gestimuleerd door middel van de volgende netwerken:

a) Netwerken van consultants op het gebied van technologie en innovatie-management

Deze netwerken hebben ten doel de transnationale technologische samenwerking tussen hun MKB-klanten te bevorderen. Eind 1994 subsidieerde SPRINT meer dan 150 netwerken waarvan meer dan 350 organisaties deel uitmaken. Het aantal tot stand gekomen technologische overeenkomsten waarbij telkens twee kleine of middelgrote ondernemingen betrokken waren, werd op 750 geraamd. Deze overeenkomsten betreffen de verschillende contractuele vormen van technologieoverdracht zoals: octrooi- of know-how-licenties, industriële franchise, technische samenwerking, technische bijstand en ontwikkeling van gemeenschappelijke activiteiten ("joint venture").

SPRINT heeft in 1994 ook het accent gelegd op de uitwisseling van ervaring en de verspreiding van "goede werkwijzen" op het gebied van technologiemarket in het MKB. Door een activeringscampagne in alle Lid-Staten werd aan de reeks van 20 Dagen voor technologieoverdracht van SPRINT ten behoeve van het MKB een krachtige impuls gegeven en konden **meer dan 2 000 kleine en middelgrote ondernemingen en hulporganisaties** bewust worden gemaakt van het belang van technologisch advies.

⁹⁵ PB nr. L 6 van 8.1.1994, blz. 25.

⁹⁶ Beschikking 94/917/EG van 15.12.1994 houdende aanneming van een specifiek programma voor de verspreiding en exploitatie van de resultaten van de activiteiten inzake onderzoek en technologische ontwikkeling, inclusief demonstratie, PB nr. L 361 van 31.12.1994, blz. 101.

b) Netwerken van onderzoek- en technologieorganisaties (RTO's)

Meer dan 60 RTO-netwerken met ongeveer 300 leden werden ondersteund. De werkprogramma's van deze projecten zijn gericht op de verspreiding van technologieën in het MKB, hetzij in traditionele industrieën (bouw, textiel of hout), hetzij in sleuteltechnologieën zoals bij voorbeeld laser of CAD/CAM. Geraamd wordt dat **ongeveer 50 000 kleine en middelgrote ondernemingen hebben geprofiteerd van de door deze netwerken uitgevoerde activiteiten inzake technologieverspreiding.**

2.2.4.2. Intracommunautaire verspreiding van technologische hulpbronnen

a) Intracommunautaire technologieoverdracht

Er werd steun verleend voor specifieke projecten voor intracommunautaire technologieoverdracht. Van het veertigtal projecten waarvoor in de definitiefase financiële steun werd verleend, waren er eind 1994 eenentwintig in uitvoering. Zij hebben ten doel beproefde technologieën aan te passen en van de ene regio of sector naar de andere over te dragen.

b) Bewustmakingsacties op het gebied van innovatiemanagement ten behoeve van het MKB

De toenemende complexiteit van de technologie leidt tot grondige veranderingen in de ondernemingen. Door de toepassing van managementtechnieken (zoals kwaliteitszorg, industriële vormgeving, waardeanalyse of het beheer van intellectueel eigendom) wordt de integratie van nieuwe technologieën in de ondernemingen vergemakkelijkt. Om het MKB beter bewust te maken van de toegang tot en het gebruik van de nieuwe technieken op het gebied van innovatiemanagement, heeft SPRINT het MINT-initiatief genomen. MINT (het beheersen van de integratie van nieuwe technologieën) werd als communautair experimenteel programma voor advies en diagnose ontwikkeld en **verleent financiële steun aan ongeveer 1 500 kleine en middelgrote ondernemingen** in de Lid-Staten en in enkele EVA-landen die deel uitmaken van de Europese Economische Ruimte. Deze ondernemingen krijgen advies met het doel hun de invoering van nieuwe technologieën te vergemakkelijken door de geïntegreerde toepassing van managementtechnieken.

Naast het MINT-programma werden diverse initiatieven genomen om de uitwisseling van ervaring te bevorderen tussen degenen die in de Europese Unie beroepshalve werkzaam zijn op sleutelgebieden die verband houden met **innovatiemanagement en de verspreiding van deze technieken in het MKB.**

Tot deze initiatieven behoort de organisatie van de 4de Europese Design-Prijs. Uit **het zeer hoge aantal inschrijvingen uit het MKB (meer dan 1 200)** blijkt dat dit initiatief zeer geschikt is om het MKB bewust te maken van de voordelen van design als managementtechniek.

Met de activiteiten ter bevordering van de kwaliteit en de waardeanalyse (publicatie van "success stories" of het opstellen van gebruikshandleidingen) worden **elk jaar meer dan 10 000 kleine en middelgrote ondernemingen bereikt, met name in de sector van de traditionele industrieën.**

c) Activiteiten op het gebied van innovatiefinanciering

In het kader van SPRINT werden twee programma's voor de financiering van innovatie opgezet. Het eerste programma, "Transnationale investeringsforums", brengt innoverende en in volle groei verkerende kleine en middelgrote ondernemingen die op zoek zijn naar financieringsbronnen, in contact met financiers die op zoek zijn naar investeringsmogelijkheden. Voor 1994 en 1995 is de organisatie van een twaalfstal forums gepland als ontmoetingsplaats voor **ongeveer 500 innoverende kleine en middelgrote ondernemingen en meer dan 1 000 kapitaalverschaffers**, voor het grootste gedeelte risicokapitaalvennootschappen uit de gehele Unie.

Het tweede programma, dat bekend staat onder de naam "Regeling inzake technologiefinanciering met rendementsafhankelijke terugbetaling" (TPF), beoogt de bevordering van de aanschaf van nieuwe technologieën door ondernemingen, met name in het MKB, door de liquiditeit te verbeteren en de concurrentiepositie van de Europese leveranciers van nieuwe technologieën te versterken.

2.2.4.3. Betere kennis omtrent innovatie en nauwer overleg Lid-Staten/Commissie

Het Europees systeem voor het volgen van het innovatiegebeuren (EIMS) van het SPRINT-programma heeft een kennisbank opgezet en onderzoekcapaciteit op het gebied van innovatie en technologieoverdracht op communautair niveau ontwikkeld.

Een van de in 1994 lopende studies met betrekking tot het MKB is de communautaire enquête over innovatie (CIS), een gezamenlijk initiatief van SPRINT en EUROSTAT, dat een gegevensbank heeft samengesteld over **40 000 ondernemingen, voor het merendeel uit het MKB**, die 200 variabelen in elke onderneming omvat. Dit onderzoek zal het mogelijk maken om de innovatiecapaciteiten en -strategieën van het Europese MKB alsmede de verspreiding van de technologieën en technieken op het gebied van innovatiemanagement te analyseren.

Behalve de verschillende studies die in 1994 door het EIMS zijn aangevat om een **analytisch en empirisch overzicht van de huidige stand van de innovatie in het Europese MKB** te geven, heeft SPRINT in 1994 ten behoeve van het MKB een reeks forums over sleutelthema's voor het innovatiebeleid bevorderd (regionale innovatie-infrastructuren, de financiering van innovatie, de ontwikkelingsstrategieën van de onderzoek- en technologieorganisaties, medezeggenschap van de werknemers inzake innovatie, en ten slotte de thema's van het innovatiebeleid).

In tabel 4 is voor de verschillende maatregelen het geraamde aantal ondernemingen aangegeven dat direct profijt heeft getrokken van het SPRINT-programma. Geconstateerd kan worden dat in totaal **162 600 kleine en middelgrote ondernemingen profijt hebben getrokken van het SPRINT-programma**, voor de aanschaf of het testen van of het verkrijgen van informatie over nieuwe technologieën, met name dank zij de transnationale netwerken.

2.2.5. ACTIE EUROTECH CAPITAL

De actie EUROTECH CAPITAL heeft ten doel de financiering van transnationale high-tech projecten met particulier kapitaal te stimuleren. Zo heeft de Commissie Europese financiële organisaties erkend die erin gespecialiseerd zijn kleine en middelgrote ondernemingen van eigen middelen te voorzien. Deze financiële organisaties, die een investeringscapaciteit van minimaal 50 miljoen ecu hebben, stemmen ermee in **ten minste 20% daarvan te reserveren voor participaties in kleine en middelgrote ondernemingen** die transnationale high-tech projecten ontwikkelen of milieusparende technologieën gebruiken.

In 1994 maakten 13 leden deel uit van het EUROTECH CAPITAL-netwerk dat de meeste Lid-Staten bestrijkt. De leden **hebben zich ertoe verbonden een bedrag van in totaal 202 miljoen ecu te investeren in transnationale high-tech projecten**, wat in verhouding tot de vastlegging van 8 miljoen ecu op de communautaire begroting neerkomt op een **hefboomwerking van 2 500%**.

Tabel 4

**Raming van het aantal kleine en middelgrote ondernemingen
dat direct profijt heeft getrokken van SPRINT**

I. Europese infrastructuur van diensten voor innovatie	Aantal KMO's die een nieuwe technologie of andere hulpbronnen verkregen hebben	Aantal KMO's die de nieuwe technologie getest of geëvalueerd hebben	Aantal KMO's die geïnformeerd zijn over de nieuwe technologie
1.1. Transnationale technologische samenwerking tussen kleine en middelgrote ondernemingen via transnationale netwerken van consultants op het gebied van innovatietechnologie en -management en dagen voor technologieoverdracht (sinds 1989) ◆ 750 <u>overeenkomsten</u> tussen telkens twee KMO's. Voorbeelden van overeenkomsten: productie- of distributielicenties, overeenkomsten voor OTO en productie in samenwerkingsverband; ◆ voor elke gesloten overeenkomst hebben gemiddeld 10 KMO's de technologie geëvalueerd of getest; ◆ voor elke gesloten overeenkomst werden ongeveer 30 KMO's over de nieuwe technologie geïnformeerd; ◆ KMO's die aan de dagen voor technologieoverdracht hebben deelgenomen. 1.2. Verspreiding van nieuwe technologieën via de netwerken van onderzoek- en technologieorganisaties 300 onderzoek- en technologieorganisaties met gemiddeld 750 MKB-kanten hebben aan deze actie deelgenomen. ◆ 2% van de MKB-kanten heeft een <u>nieuwe technologie</u> aangeschaft als direct resultaat van de activiteiten van deze netwerken; ◆ 8% van de MKB-kanten heeft een nieuwe technologie geëvalueerd of getest als direct resultaat van de activiteiten van deze netwerken; ◆ 20% van de MKB-kanten is over de nieuwe technologie geïnformeerd.	1 500	7 500	22 000 2 000
II. Intracommunautaire verspreiding van technologische hulpbronnen	Aantal direct betrokken ondernemingen		
2.1. Specifieke projecten voor de intracommunautaire overdracht van innovaties (21 projecten van dit type waarbij telkens 5 KMO's betrokken zijn) ◆ KMO's die aan de specifieke projecten deelnemen ◆ KMO's die over de nieuwe technologie zullen worden geïnformeerd bij de verspreiding van de specifieke projecten 2.2. Bewustmakingsacties op het gebied van innovatiemanagement ten behoeve van het MKB ◆ MINT-programma ◆ KMO's die op de voordelen van de technieken voor innovatiemanagement zijn geattendeerd 2.3. Activiteiten op het gebied van innovatiefinanciering ◆ 12 forums met telkens een veertigtal innoverende KMO's, afkomstig uit de verschillende landen en op zoek naar financiering	100 1 500 500		10 000 10 000
III. EIMS - Communautaire enquête over innovatie			40 000
TOTAAL	8 100	25 500	129 000

Bron: Directoraat-generaal Telecommunicatie, informatiemarkt en exploitatie van onderzoekresultaten

2.2.6 HET PROGRAMMA THERMIE EN HET MKB

Gezien het belang en de rol van het MKB voor de economische ontwikkeling van de Europese Unie vormen de kleine en middelgrote ondernemingen een belangrijke doelgroep voor het energiebeleid. Het THERMIE-programma, een van de pijlers van dit beleid, beantwoordt op doeltreffende wijze aan de behoeften van het MKB op het gebied van innoverende energietechnologieën met hoog rendement, omdat het door middel van demonstratie voor continuïteit van de OTO-werkzaamheden op de markt zorgt.

2.2.6.1 Het programma THERMIE 1990-1994

Na de eerste oliecrisis in 1973 heeft de Commissie programma's ten uitvoer gelegd ter ondersteuning van energiedemonstratie en van de koolwaterstoftechnologieën om op een doeltreffende wijze het hoofd te bieden aan de gevolgen van de crisis, met name voor het MKB, dat op dat moment voor de dubbele uitdaging stond om enerzijds de concurrentiekracht te handhaven en anderzijds de produktiekosten te beheersen. **Tussen 1974 en 1989 waren bij 50% van de via deze programma's ondersteunde projecten (in totaal 2 450) kleine en middelgrote ondernemingen betrokken, wat neerkomt op 1,2 miljard ecu financiële steun.**

In 1990 werd het THERMIE-programma⁹⁷ goedgekeurd met een budget van 700 miljoen ecu voor vijf jaar. Dit programma verzekerde de continuïteit met de voorgaande programma's maar voegde daar drie nieuwe dimensies aan toe:

- betere coördinatie en complementariteit met soortgelijke programma's van de Lid-Staten;
- een ruime verspreiding van informatie over reeds ontwikkelde innoverende en marktrijpe energietechnologieën;
- een voorkeur voor projecten waaraan kleine en middelgrote ondernemingen deelnemen.

Dit programma ondersteunt talrijke technologieën die zowel gericht zijn op de produktie als op de omzetting of het gebruik van energie op de volgende gebieden:

- rationeel energiegebruik in de industrie, in gebouwen en in het vervoer;
- duurzame energiebronnen;
- vaste brandstoffen;
- koolwaterstoffen.

⁹⁷ Verordening (EEG) nr. 2008/90 van de Raad van 29.6.1990, PB nr. L 185 van 17.7.1990, blz. 1.

In de periode 1990-1994 werden via het THERMIE-programma 713 projecten met 573 miljoen ecu ondersteund. **Bij 60% van de projecten waren kleine en middelgrote ondernemingen betrokkenen, wat overigens als selectiecriteria voor de beoordeling van de technologische aanbiedingen geldt.** Dit betekent een aanzienlijke vooruitgang in vergelijking met de periode 1973-1989 en wijst erop hoeveel belang het THERMIE-programma aan het MKB hecht.

Dank zij het THERMIE-programma konden tevens begeleidende maatregelen worden uitgevoerd die met de technologieprojecten samenhangen en die de energietechnologieën bij de gebruikers en met name bij het MKB bevorderen. Deze maatregelen worden grotendeels uitgevoerd via het OPET-netwerk ("Organisations for the Promotion of Energy Technologies") dat in 1990 werd opgezet en waaraan 49 openbare en particuliere organisaties in Europa deelnemen. Via dit netwerk werden nauwe banden gesmeed met het bedrijfsleven en met het MKB door middel van een hele reeks voorlichtingsacties, marktstudies, studiebijeenkomsten, workshops en marketingteams. Een van de hoofddoelstellingen van dit OPET-netwerk is het MKB van passende en toegankelijke informatie te voorzien.

2.2.6.2 Het programma THERMIE 1995-1998

Voor de periode 1995-1998 is het THERMIE-programma⁹⁸ opgenomen in het Vierde kaderprogramma voor onderzoek en technologische ontwikkeling, inclusief demonstratie, onder het thema niet-nucleaire technologie.

THERMIE, met een budget van 500 miljoen ecu voor de genoemde periode, is onderverdeeld in twee grote hoofdstukken:

- financiële steun voor projecten voor de toepassing van innoverende energietechnologieën;
- financiële steun voor een reeks aanvullende activiteiten zoals:
 - definiëren van een strategie voor energiedemonstratie;
 - verspreiden van energietechnologieën op de markt;
 - ondersteunende en begeleidende maatregelen;
 - technologiestimulering bij het MKB.

⁹⁸ Beschikking 94/806/EG van de Raad van 23.11.1994, PB nr. L 334 van 22.12.1994, blz. 87.

Het is de bedoeling dat het MKB met dit nieuwe THERMIE-programma nog meer wordt gesteund, zowel in de vorm van projectsteun als van aanvullende activiteiten, waarvan **een van de punten alleen op het MKB betrekking heeft**. Doel is de deelneming van het MKB aan technologieprojecten aan te moedigen en te vergemakkelijken door:

- de kleine en middelgrote ondernemingen te helpen hun behoeften te definiëren en partners te vinden;
- de recent ontwikkelde energietechnologieën aan hun specifieke behoeften aan te passen;
- hun personeel op het gebied van de nieuwe energietechnologieën op te leiden;
- het MKB te helpen aan bestaande energiedemonstratieprojecten deel te nemen.

Ter aanvulling van de activiteiten ten behoeve van de penetratie van de energietechnologieën op de markt heeft de Commissie overigens een aanvullend programma (THERMIE II) voor de periode 1995-1998⁹⁹ voorgesteld waarover momenteel wordt onderhandeld.

2.2.7 ONDERZOEKSACTIVITEITEN OP VERVOERGEBIED

Het EURET-programma (EUropean Research in Transport - onderzoekprogramma op het gebied van het vervoer) werd opgezet bij de Beschikking van de Raad van 21 december 1990¹⁰⁰. Het heeft de volgende drie doelstellingen: optimalisering van de exploitatie van de vervoernetten, logistiek en beperking van schadelijke externe effecten. Aan het programma met een budget van 26,8 miljoen ecu kon het MKB dank zij de oprichting van samenwerkingsverbanden van ondernemingen deelnemen. Hoewel de grote ondernemingen meer dan de helft van de beschikbare middelen (51%) toegewezen kregen, **komt het MKB op de tweede plaats van de begunstigden met 19% van het budget (3,6 miljoen ecu) en 25% van het aantal deelnemers.**

De Beschikking van de Raad tot vaststelling van een specifiek programma voor onderzoek en technologische ontwikkeling, inclusief demonstratie, op vervoergebied (1994-1998)¹⁰¹ voorziet tevens in **technologische stimuleringsmaatregelen ter bevordering en vergemakkelijking van de deelneming van het MKB**. Het programma moedigt de deelneming van het MKB aan door het toekennen van een premie voor het uitvoeren van de exploratiefase van een OTO-activiteit, inclusief het zoeken van partners, en door samenwerkingsonderzoek. Deze premie wordt toegekend op basis van ontwerp-voorstellen die te allen tijde kunnen worden ingediend (zie punt II.2.2.3).

⁹⁹ COM(94) 654 van 20.1.1995.

¹⁰⁰ Beschikking 90/11/EEG van 21.12.1990, PB nr. L 8 van 11.1.1991, blz. 16.

¹⁰¹ PB nr. L 361 van 31.12.1994, blz. 56.

2.3 BEROEPSOPLEIDINGSPROGRAMMA'S EN HET MKB

Op het gebied van de beroepsopleiding heeft de Commissie, naast de aanzienlijke middelen (bijna 20 miljard ecu voor de periode 1989-1993) die via het Europees Sociaal Fonds beschikbaar werden gesteld voor de inpassing in het arbeidsproces van personen die problemen hebben op de arbeidsmarkt, diverse programma's (COMETT, EUROTECNET, FORCE en PETRA) ten uitvoer gelegd die bedoeld zijn om het niveau van de kwalificaties in de hele Gemeenschap op te trekken en zo het proces van economische, technologische, sociale en culturele veranderingen te sturen. Deze programma's liepen eind 1994 ten einde en worden vanaf 1.1.1995 vervangen door het LEONARDO-programma¹⁰², het eerste van de nieuwe generatie beroepsopleidingsprogramma's voor de periode 1995-1999. In dit punt wordt dan ook in de eerste plaats het effect van de voorgaande programma's op het MKB geëvalueerd¹⁰³ en wordt vervolgens ingegaan op de nieuwe vooruitzichten die door het LEONARDO-programma worden geboden.

De programma's EUROTECNET, COMETT en FORCE hebben belangrijke en concrete resultaten opgeleverd voor het leggen van een grondslag voor transnationale samenwerking en maken duidelijk hoeveel belang er in de hele Europese Unie wordt gehecht aan de beroepsopleiding als fundamenteel beleidselement voor de economische groei. De aandacht werd vooral gevestigd op de deelneming van het MKB aan acties die via deze programma's worden ondersteund. In tabel 5 is de deelneming van het MKB in cijfers weergegeven.

¹⁰² PB nr. 340 van 29.12.1994, blz. 8.

¹⁰³ Dit gedeelte is een bijgewerkte versie van de gegevens uit het verslag COM(94) 221 def. van 7.9.1994, punt III. Het verslag van de Commissie over de coördinatie van de activiteiten ten behoeve van het MKB bevat een gedetailleerde analyse van deze programma's met voorbeelden van projecten.

Tabel 5

BEROEPSOPLEIDING

ACTIES TEN BEHOEVE VAN HET MKB IN DE PROGRAMMA'S EUROTECNET, COMETT EN FORCE

PROGRAMMA'S	1993-1994
<u>EUROTECNET</u> (1990-1994)	
. Budget (miljoen ecu)	7,5 miljoen ecu
. Totaal aantal netwerkprojecten	284
. Totaal aantal projecten voor het MKB	46
. % projecten t.b.v. het MKB	18%
<u>FORCE</u> (1991-1994)	
. Budget 91-94	83,1 miljoen ecu
. Totaal aantal projecten (aanbestedingen van 1991 tot 1993)	716
. Aantal contracterende KMO's of KMO's als coördinator van projecten, waaronder combinaties van KMO's	253
. Begunstigde KMO's	Enkele duizenden; combinaties van KMO's kunnen veel, soms tot honderden deelnemers omvatten
– direct	
– via combinaties van KMO's	
– via beroepsorganisaties, bedrijfstakorganisaties enz.	
. Aantal betrokken ondernemingen, waaronder combinaties van KMO's (contractanten, coördinatoren, partners)	3 100
. Aantal direct betrokken KMO's, waaronder combinaties van KMO's (contractanten, coördinatoren, partners)	2 250
Percentage directe deelneming van KMO's en combinaties van KMO's op het totaal aantal ondernemingen	73%

PROGRAMMA'S	1993-1994
COMETT (1990-1994)	
Budget (excl. EVA) (miljoen ecu) (90-92:121) (93-94:79)	200 miljoen ecu
EVA-budget	30 miljoen ecu
Aantal direct begunstigde KMO's, waaronder:	>40 000 - ± 200 000 werknemers
- KMO's waar studenten een opleiding krijgen	>15 000
- KMO-leerlingen die opleidingscursussen krijgen	± 100 000
- KMO-personeel dat van opleidingsprodukten gebruik maakt	± 70 000
Aantal KMO's die als partner bij een project zijn betrokken, waarvan:	>10 000
- Aantal KMO's met < 50 werknemers	>5 000
- Aantal KMO's met 50-200 werknemers	>3 000
- KMO's in samenwerkingsverbanden voor opleiding universiteit/onderneming	>3 000
- KMO's in uitwisselingsprojecten	>4 000
- KMO's als partner in projecten voor permanent onderwijs en permanente opleiding	>2 500
Percentage COMETT-projecten met ten minste 1 KMO-partner	>2 000 (80%)
Schatting van het percentage deelnemende KMO's (<500 werknemers) van het aantal deelnemende ondernemingen	± 75%

Bron: Diensten van de Commissie, DG XXIII

2.3.1 HET PROGRAMMA EUROTECNET

Doel van het programma EUROTECNET (1990-1994)¹⁰⁴ is het bevorderen van de innovatie op het gebied van de beroepsopleiding om rekening te houden met de technologische veranderingen. Overeenkomstig het besluit "**dienen kleine en middelgrote ondernemingen te worden betrokken bij de uitvoering van dit programma en de verspreiding van de verkregen resultaten**". EUROTECNET heeft derhalve vooral veel belang gehecht aan de projecten die kunnen bijdragen tot innoverende oplossingen voor de ontwikkeling van het menselijk potentieel in het MKB. Bij de selectieprocedures in de 12 Lid-Staten werden 284 demonstratieprojecten geselecteerd voor het opzetten van EUROTECNET-projecten. **Hiervan hebben er 46 (ofwel circa 18% van het totaal) betrekking op basis- of voortgezette beroepsopleiding in kleine en middelgrote ondernemingen of ten behoeve van deze ondernemingen.**

2.3.2 HET PROGRAMMA COMETT

Het programma COMETT (1990-1994)¹⁰⁵ was een intracommunautair programma betreffende samenwerking tussen universiteit en onderneming inzake initiële en permanente opleiding op het gebied van met name de geavanceerde technologieën. Een van de algemene doelstellingen van het programma was het inspelen op de specifieke scholingsbehoeften van kleine en middelgrote ondernemingen. Het totaal budget bedroeg 230 miljoen ecu (inclusief de EVA-bijdrage).

Er zij aan herinnerd dat kleine en middelgrote ondernemingen van het COMETT-programma kunnen profiteren als projectpartner, als direct begunstigde van de resultaten van een project (b.v. als leerling in een cursus) of als indirect begunstigde (door toegang tot de opleiding die voortvloeit uit analyses van de behoeften die via het programma worden ondersteund).

Uit een gedetailleerde analyse van de MKB-deelneming aan het COMETT-programma blijkt dat **circa 75% van de ondernemingen die als partner bij een of meer COMETT-projecten betrokken waren kleine en middelgrote ondernemingen (minder dan 500 werknemers) zijn, ofwel 10 000 ondernemingen in 1994, een aantal dat eind 1995 kan oplopen tot 15 000. Van deze 10 000 kleine en middelgrote ondernemingen die direct hebben deelgenomen, hebben 5 000 ondernemingen (ofwel de helft) minder dan 50 werknemers en 3 000 (ofwel een derde) tussen 50 en 200 werknemers in dienst.**

¹⁰⁴ Besluit 89/675/EEG van de Raad van 18.12.1989, PB nr. L 393 van 30.12.1989, blz. 29.

¹⁰⁵ Besluit 89/27/EEG van de Raad van 17.1.1989, blz. 28.

Bij 80% van de COMETT-projecten is ten minste één kleine of middelgrote onderneming betrokken. Dank zij het AUEF-netwerk (Samenwerkingsverbanden op opleidingsgebied tussen universiteit en industrie) en de universiteiten konden kleine en middelgrote ondernemingen aan de COMETT-projecten deelnemen. De rol van de AUEF's is steeds belangrijker geworden dank zij het netwerk en het systeem voor het zoeken van partners. 40% van de produktiebedrijven heeft via een universiteit aan COMETT deelgenomen, tegenover 5% van de opleidingsbedrijven.

Van de kleine en middelgrote ondernemingen die aan COMETT hebben deelgenomen, neemt 33% deel aan de AUEF's, 40% aan de transnationale uitwisselingen en circa 25% aan gezamenlijke projecten voor permanente opleiding.

Naar schatting hebben in totaal **40 000 kleine en middelgrote ondernemingen direct van COMETT II geprofiteerd.** In ten minste 15 000 daarvan kregen studenten uit verschillende landen een opleiding. Met betrekking tot de maatregelen voor permanente opleiding hebben naar schatting **200 000 werknemers uit het MKB** opleidingscursussen gevolgd of opleidingsmateriaal gebruikt. Ten slotte hebben meer dan **duizend intermediaire organisaties van het MKB** (Kamers van Koophandel of beroepsorganisaties) deelgenomen aan COMETT-samenwerkingsverbanden met een multiplicatoreffect voor het MKB.

2.3.3 HET PROGRAMMA FORCE

Doel van het actieprogramma voor de ontwikkeling van de voortgezette beroepsopleiding in de Europese Gemeenschap **FORCE**¹⁰⁶ was het aanmoedigen van investeringen in de voortgezette beroepsopleiding door ondernemingen en met name door het MKB. Door middel van de transnationale maatregelen van het FORCE-programma werden dan ook de synergie bij de innovatie, de uitvoering van Europese branche-enquêtes, de analyse van het contractueel beleid en de prognoses omtrent de ontwikkelingen op het gebied van beroepskwalificaties en beroepen ondersteund.

In 1991, 1992 en 1993 werden 716 projecten geselecteerd (164 in 1991, 263 in 1992 en 289 in 1993). **2 250 kleine en middelgrote ondernemingen of combinaties daarvan namen aan meer dan twee derde van de projecten als partner deel,** direct of indirect via beroepsverenigingen, Kamers van Koophandel of organisaties voor interbedrijfsopleiding.

De detailhandelssector werd uitgekozen om na te gaan welke nieuwe tendensen zich aftekenen in deze sector, waar beroepsopleiding en arbeidsorganisatie van oudsher vaak moeilijk verenigbaar zijn. Daarom werd steun verleend aan een programma voor afstandsonderwijs voor werknemers van kleine en middelgrote handelsondernemingen in drie Lid-Staten.

¹⁰⁶ Besluit 90/267/EEG van de Raad van 29.05.1990, PB nr. L 156 van 21.6.1990, blz. 1.

2.3.4 HET NIEUWE PROGRAMMA LEONARDO DA VINCI (1995-1999)

Op voorstel van de Commissie heeft de Raad een Besluit goedgekeurd tot vaststelling van een actieprogramma voor de ontwikkeling van een beleid van de Europese Gemeenschap inzake beroepsopleiding, LEONARDO da Vinci¹⁰⁷ genoemd. Het programma met een budget van 620 miljoen ecu loopt van 1.1.1995 tot 31.12.1999.

Het LEONARDO-programma beoogt de verbetering van de kwaliteit en het innovatievermogen van de beroepsopleiding. Hiertoe bevat het een gemeenschappelijk kader van doelstellingen, waarin uit kwalitatief oogpunt de achttien doelstellingen worden beschreven die op communautair niveau voor beroepsopleiding zijn geformuleerd. De hierna beschreven communautaire maatregelen zullen op basis van dit gemeenschappelijk kader van doelstellingen worden uitgevoerd.

LEONARDO omvat de drie grote categorieën maatregelen voor transnationale samenwerking waarmee in de voorgaande programma's een aanvang werd gemaakt:

- samenwerkingsproefprojecten;
- uitwisselingsprogramma's;
- enquêtes en analyses.

De grote nieuwigheid van het programma is dat de voorstellen voor deze drie categorieën maatregelen een transnationaal karakter moeten hebben en dat meer het accent moet worden gelegd op de verspreiding en overdracht van de resultaten.

De maatregelen zijn overeenkomstig het doel in drie categorieën ingedeeld:

- Deel I: Steun aan de verbetering van de beroepsopleidingsstelsels en -voorzieningen in de Lid-Staten;
- Deel II: Steun aan de verbetering van de beroepsopleidingsacties, mede door de samenwerking tussen universiteiten en bedrijven, ten behoeve van ondernemingen en werknemers;
- Deel III: Steun aan de ontwikkeling van de talenkennis en de kennis en verspreiding van innovaties op het gebied van de beroepsopleiding.

Voor elk deel zijn specifieke prioriteiten vermeld. Voor de transnationale proefprojecten van deel II, en onverminderd de in artikel 6 van het Besluit bepaalde procedure, moeten deze prioriteiten onder meer het volgende omvatten:

- "de verwerving van de kwalificaties en vaardigheden die nodig zijn om zich aan te passen aan de industriële veranderingen, de ontwikkeling van de produktiestelsels en de verspreiding van nieuwe technologieën, **met name in het MKB en de traditionele industriële sectoren**";
- "de ontwikkeling van opleidingen van managers van ondernemingen op het gebied van technologische innovaties en **de opleiding van bedrijfsleiders en leidende figuren uit het MKB**".

¹⁰⁷ Besluit 94/819/EG van de Raad van 6.12.1994, PB nr. L 340 van 29.12.1994, blz. 8.

Overigens is in het kader van deel III en meer bepaald van de samenwerking met het oog op de verbetering van de talenkennis, voorzien in communautaire steun voor het opzetten van transnationale proefprojecten die tot doel hebben **taalaudits voor ondernemingen, en met name voor het MKB** en de sociaal-economische actoren uit te voeren.

Tevens is in het kader van de enquêtes en analyses op het gebied van de beroepsopleiding voorzien in communautaire steun voor transnationale werkzaamheden om inzicht te verwerven in **nieuwe opleidingsmethoden voor het MKB, ten einde de toegang van de werknemers ervan tot passende opleidingen te verbeteren.**

Alle gebieden van de beroepsopleiding zijn bestreken: initiële beroepsopleiding en de overgang naar het beroepsleven, voortgezette beroepsopleiding, samenwerking tussen universiteiten en bedrijven en met name met het MKB en samenwerking ter ondersteuning van de overdracht van technologische innovaties (deel II). Door middel van het begrip continuüm wil LEONARDO de doelstelling verwezenlijken van transversale samenwerking tussen de opleidingsgebieden, wat beantwoordt aan de politieke doelstelling van een levenslange scholing ("Lifelong Learning").

Alle partijen van de beroepsopleiding zijn bij de maatregelen betrokken: overheden, ondernemingen en met name het MKB, de sociale partners op nationaal en communautair niveau, openbare en particuliere opleidingsinstellingen en universiteiten. Een belangrijk aspect is dat de samenwerkingsverbanden tussen de verschillende partijen worden opgezet om de kwaliteit van de opleiding te verhogen door een betere **afstemming van het aanbod op de behoeften van de ondernemingen en met name van het MKB**. Elk project wordt door de projectcoördinator ingediend en vermeldt duidelijk de partners die er in de diverse Lid-Staten aan deelnemen.

In het LEONARDO-programma wordt sterk de nadruk gelegd op coördinatie met andere communautaire actieprogramma's¹⁰⁸. De in het kader van LEONARDO gesteunde acties hebben voornamelijk betrekking op de voorbereiding van opleidingsacties, het ontwerpen van innovatieve producten en methoden en de verspreiding en overdracht van de resultaten. Het is de bedoeling dat het LEONARDO-programma slechts terzijde steun verleent voor de verwezenlijking van opleidingsacties. Dit is de reden waarom wordt gestreefd naar **complementariteit** tussen dit actieprogramma en de financiële middelen die worden toegewezen in het kader van de Structuurfondsen, met name uit hoofde van het communautair initiatief ADAPT (zie punt II.2.1.3.2) **waarbij het MKB een grote rol zal spelen en het communautair MKB-initiatief (zie punt II.2.1.2.2) dat direct op het MKB is gericht.**

Overigens streven de diensten die zijn belast met Onderwijs, opleiding en jeugdzaken naar een betere coördinatie met de diensten voor het ondernemingsbeleid om te verzekeren dat het LEONARDO-programma in overeenstemming met het Geïntegreerd programma ten behoeve van het MKB (zie "Inleiding" vooraan in dit verslag) wordt uitgevoerd.

¹⁰⁸ Artikel 8, tweede alinea, van het Besluit 94/819/CE van de Raad, PB nr. L 340 van 29.12.1994, blz. 13.

2.4 DE OVERIGE COMMUNAUTAIRE PROGRAMMA'S

2.4.1 MILIEUBELEID

2.4.1.1 Het financieel instrument LIFE

Sinds 1992 kan het MKB steun ontvangen in het kader van het financieel instrument voor het milieu LIFE, opgericht bij Verordening (EEG) nr. 1973/92 van 21.5.1992¹⁰⁹.

In 1993 werden in de Lid-staten in het kader van dit programma 99 demonstratieprojecten medegefinancierd voor een totaal bedrag van 44 653 159 ecu.

Van deze projecten hebben er naar schatting 43 betrekking op kleine en middelgrote ondernemingen, die bijgevolg een medefinanciering hebben genoten van 16 983 627 ecu, ofwel 38% van het totaal toegewezen bedrag. Daarbij waren met name de volgende sectoren betrokken:

1. Schone technologie

- Oppervlaktebehandeling	:	4 projecten
- Textiel	:	3 projecten
- Leerlooierij	:	5 projecten
- Papier	:	3 projecten
- Voedingsmiddelen	:	3 projecten

2. Afvalverwerking, met name door recycling: 17 projecten

3. Bodemsanering: 5 projecten

4. Water: 2 projecten

Het effect op de werkgelegenheid is moeilijk te beoordelen daar het om demonstratieproefprojecten gaat waarmee in het algemeen tijdelijke werkgelegenheid of reeds in de onderneming bestaande werkgelegenheid gemoeid is.

Naar schatting levert een project gemiddeld echter 4 tot 6 arbeidsplaatsen op, zodat **dank zij LIFE circa 200 tot 250 arbeidsplaatsen in het MKB werden gesteund.**

¹⁰⁹ PB nr. L 206 van 22.7.1992, blz. 1.

2.4.1.2 Milieuaudit

Overigens is het MKB evenals de grote ondernemingen onderworpen aan de nationale en de communautaire milieuvoorschriften. De voor het milieubeleid bevoegde diensten hebben een groep gespecialiseerde Euro Info Centres belast met het opzetten van een systeem voor zelfanalyse en voorlichting van het MKB over de regeling inzake milieubeheer en milieuaudit (zie punt II.1.1.1).

Tevens financierde de Commissie (DG XI) in 1994 23 proefprojecten waarbij kleine en middelgrote ondernemingen betrokken waren, en die ten doel hadden de deelneming van kleine ondernemingen aan het bovengenoemde systeem te vergemakkelijken.

2.4.2 HYGIËNE, GEZONDHEID EN VEILIGHEID OP HET WERK

Het Europees jaar voor de veiligheid, de hygiëne en gezondheid op het werk in 1992 was een uitstekende gelegenheid om aandacht te besteden aan voorlichting over en verbetering van de veiligheid en gezondheid in het MKB¹¹⁰, met name via een goede samenwerking tussen de Commissiediensten. Sindsdien werd op dit gebied een aantal acties ten uitvoer gelegd (zie proefactie EUROMANAGEMENT, punt II.1.3.2.).

De Commissiediensten, (DG XXIII en DG V) hebben in samenwerking met het Raadgevend Comité voor de veiligheid, de hygiëne en de gezondheidsbescherming op de arbeidsplaats het document "Risicobeoordeling op het werk"¹¹¹ opgesteld. Het heeft ten doel werkgevers, werknemers en de overige betrokken partijen voor te lichten over de praktische aspecten van de uitvoering van de voorschriften inzake risicobeoordeling, die zijn vastgesteld bij Richtlijn 89/391/EEG¹¹² van de Raad betreffende de tenuitvoerlegging van maatregelen ter bevordering van de verbetering van de veiligheid en de gezondheid van de werknemers op het werk. Hoewel dit document in de eerste plaats over risicobeoordeling gaat, komen er ook bepaalde aspecten van het risicobeheer in aan bod. Een deel heeft specifiek betrekking op de behoeften van het MKB op dit gebied.

Overigens biedt de door de Commissiediensten uitgewerkte auto-auditmethode voor gezondheid en veiligheid op het werk **ondersteuning voor degenen die in kleine en middelgrote ondernemingen verantwoordelijk zijn** voor beoordelingen en beslissingen inzake de gezondheidsbescherming en de veiligheid op het werk. Deze methode zal worden verspreid in de vorm van een **handleiding voor de auto-audit ten behoeve van het MKB**.

De Commissiediensten ontwikkelen in samenwerking met de Wereldgezondheidsorganisatie en het Internationaal Arbeidsbureau veiligheidskaarten over chemische stoffen. Deze kaarten, die voornamelijk bestemd zijn voor het MKB, moeten informatie bieden over de eigenschappen, het toxisch potentieel en de typische reacties van sommige op het werk gebruikte stoffen. Tevens is het de bedoeling een versie van deze kaarten op CD-ROM voor te bereiden.

¹¹⁰ Zie COM(94) 221 van 7.9.1994, punt IV.2.

¹¹¹ Men werkt aan de publicatie van dit document.

¹¹² PB nr. L 183 van 29.6.1989, blz. 1.

De Commissiediensten hebben in samenwerking met de "Health and Safety Authority" op 9 en 10 maart 1995 in Dublin een conferentie georganiseerd onder de naam "Risico's nemen en veilig werken". **Op deze conferentie werden vooral de gezondheids- en veiligheidsaspecten in het MKB besproken.**

Het Europees Agentschap voor de veiligheid en de gezondheid op het werk werd door de Raad op 18 juli 1994¹¹³ opgericht. Het heeft onder meer tot taak technische, wetenschappelijke en economische gegevens te verstrekken over de methoden en hulpmiddelen ten behoeve van preventieve activiteiten, **waarbij in het bijzonder aandacht wordt besteed aan de specifieke problemen van het MKB.** De Commissie zal er sterk op aandringen dat het Agentschap in 1995 zijn werkzaamheden aanvat.

De Commissie heeft onlangs een vierde programma op het gebied van de veiligheid, de hygiëne en de gezondheid op de arbeidsplaats voorgesteld waarin twee van de basisprincipes zijn: dat ervoor moet worden gezorgd dat de acties die op het gebied van veiligheid en gezondheid worden ondernomen, gericht zijn op de ondersteuning van het concurrentievermogen van de ondernemingen, in het bijzonder het MKB, en dat beter onderwijs, betere opleiding en voorlichting van essentieel belang zijn om een betere gezondheid en veiligheid op het werk te verwezenlijken en het MKB daarbij te helpen^{113a}.

Een van de acties in dit voorgestelde programma is het SAFE-programma (Safety Action for Europe). In het kader van SAFE zullen projecten van praktische aard worden gesteund die ten doel hebben de bevordering van verbeteringen op de werkplek, speciaal gericht op veiligheid, hygiëne en gezondheid op het werk, met name in het MKB, alsmede verbeteringen in de organisatie van het werk te demonstreren en houdingen ten aanzien van veiligheid en gezondheid op het werk te beïnvloeden ten einde het aantal arbeidsongevallen en beroepsziekten te verminderen.

¹¹³ Verordening (EG) nr. 2062/94, PB nr. L 216 van 20.8.1994, blz. 1.

^{113a} COM(95) 282 van 12.07.1995.

2.4.3 DE INFORMATIEMARKT

2.4.3.1. Het IMPACT-programma

In het kader van het IMPACT-programma (1991-1995) voor de totstandbrenging van een interne markt voor informatiediensten, werden verscheidene acties ten behoeve van het MKB uitgevoerd. In 1994 werden meer dan 700 voorlichtings- en promotieacties voor elektronische informatiediensten uitgevoerd via een gespecialiseerd netwerk van nationale partners. **De meeste van deze acties waren gericht op kleine en middelgrote ondernemingen** die behoefte hebben aan geavanceerde middelen voor toegang tot en verwerking van informatie, willen zij concurrerend blijven. Voorts **bestaat de industrie die elektronische informatiediensten produceert zelf hoofdzakelijk uit kleine en middelgrote ondernemingen**. De projecten met kostendeling voor de ontwikkeling van nieuwe informatieprodukten en -diensten die door het IMPACT-programma werden gesteund, werden dan ook voor **75% door kleine en middelgrote ondernemingen** uitgevoerd. Ten slotte was de laatste groep projecten die na de in 1994 gedane oproep tot het indienen van voorstellen werden gesteund, specifiek gericht op informatie voor handel en industrie, waarbij meer bepaald met de behoeften van het MKB rekening werd gehouden.

2.4.3.2. Het TEDIS-programma

Electronic Data Interchange (elektronisch berichtenverkeer) of EDI is een krachtig hulpmiddel dat bijdraagt tot de modernisering van de Europese economie en tot de tenuitvoerlegging van beleidsmaatregelen van de Europese Unie ten behoeve van het bedrijfsleven en in het bijzonder het MKB. Het TEDIS-programma (Trade Electronic Data Interchange Systems, datacommunicatie voor de handel met gebruikmaking van communicatienetten) ging in 1988 van start en in 1991 ging de tweede fase in¹¹⁴. Van de 160 ondertekende contracten **zijn de hoofdcontractanten in de helft van de gevallen kleine en middelgrote ondernemingen**. TEDIS bevordert de EDI-normen en attendeert ondernemingen op de toepassing van EDI in hun commerciële transacties en in hun contacten met overheidsdiensten, en heeft toepassingen op het gebied van normen, intellectuele eigendom en telecommunicatie. Voorts coördineert TEDIS sectorale groepen en heeft het een netwerk van 40 voorlichtingscentra in verschillende Europese regio's ontwikkeld ten einde de kennis en de toepassing van EDI te stimuleren en aldus het MKB te helpen.

Er werd een aanbeveling betreffende een EDI-modelovereenkomst voor elektronische gegevensuitwisseling goedgekeurd¹¹⁵ met de bedoeling het verrichten van transacties op basis van EDI te vereenvoudigen en kleine en middelgrote ondernemingen te helpen die hun handelsrelaties met grote ondernemingen en overheidsdiensten langs elektronische weg willen regelen. TEDIS heeft het gebruik van elektronische handtekeningen voor EDI-berichten aangemoedigd als middel om te komen tot eenvoudige en kosteneffectieve oplossingen voor aan het MKB aangepaste EDI-programmatuur.

¹¹⁴ Besluit nr. 91/385/EEG van de Raad van 22.7.1991, PB nr. L 208 van 30.7.1991, blz. 66.

¹¹⁵ Aanbeveling nr. 94/820/EG van 19.10.1994, PB nr. L 338 van 28.12.1994, blz. 98.

Op het gebied van telecommunicatie heeft TEDIS oplossingen ontwikkeld voor de interconnectie van met EDI verband houdende telecommunicatiediensten, zoals een One Stop Administration (het EDIRA-project), dat de elektronische contacten tussen kleine ondernemingen en overheidsdiensten vereenvoudigt.

De meeste kleine ondernemingen zijn per bedrijfssector vertegenwoordigd in de verschillende paneuropese EDI-gemeenschappen die door TEDIS worden gecoördineerd. Voorts is TEDIS actief in verschillende internationale samenwerkingsprojecten waarbij EDI en kleine en middelgrote ondernemingen betrokken zijn, hetzij met ontwikkelde landen, b.v. Canada en G7-proefprojecten ("Global Marketplace for SMEs"), hetzij met landen van het Middellandse-Zeegebied, b.v. Tunesië, of recentelijk met Oost- en Middeneuropese landen.

TEDIS heeft ook de aanzet gegeven tot een project voor elektronische handel in de diensten van de Commissie zelf onder de naam PECANEC (Pilot Experiment in Canada and EC on Electronic Commerce). Dit project is gebaseerd op een TEDIS-project met de naam Fortius, dat ten doel heeft een netwerk van "Centra voor elektronische handel" op te richten waarbij een elektronische catalogus van door kleine ondernemingen aangeboden goederen en diensten wordt gepresenteerd, die door kopers in hun eigen taal en munt via EDI kunnen worden besteld, afgeleverd en betaald. In het geval van PECANEC zijn de kopers de overheidsdiensten zelf en omvatten de in de elektronische catalogi verkrijgbare producten meubilair, computers, kantoorbenodigdheden en expertise op het gebied van gegevensverwerking. Het is de bedoeling aan te tonen dat overheidsopdrachten toegankelijk kunnen worden gemaakt voor kleine ondernemingen en dat deze ondernemingen op internationale markten kunnen opereren door gebruik te maken van EDI en moderne maar eenvoudige technologie.

Tot besluit kan worden gesteld dat TEDIS, dat gebaseerd is op in de handel verkrijgbare technologieën, goed aan het MKB is aangepast, bijdraagt tot de modernisering van zakelijke transacties en diverse ten behoeve van het MKB ontwikkelde Europese beleidsmaatregelen ondersteunt.

2.4.4 INTERNATIONALE SAMENWERKING

De samenwerking tussen ondernemingen is een van de prioritaire doelstellingen van het ondernemingsbeleid. In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de samenwerkingsprogramma's die zijn opgezet ter bevordering en ondersteuning van de samenwerking tussen communautaire ondernemingen en ondernemingen uit derde landen, met name de EVA-landen, de landen in Midden- en Oost-Europa, de GOS-landen en Georgië en de landen in Azië, Latijns Amerika en het Middellandse-Zeegebied.

2.4.4.1 Samenwerking met de landen van de Europese Economische Ruimte (EER)

Sinds de inwerkingtreding van de Europese Economische Ruimte (EER) op 1 januari 1994 nemen de landen die lid waren van de Europese Vrijhandelsassociatie (EVA) met uitzondering van Zwitserland en Liechtenstein (m.a.w. Oostenrijk, Zweden, Finland, Noorwegen en IJsland) deel aan de communautaire activiteiten in het kader van het ondernemings- en het toerismebeleid. Deze landen hebben in 1994 2,5 miljoen ecu bijgedragen om aan de activiteiten van het ondernemingsbeleid te kunnen deelnemen en er zijn dan ook correspondentiecentra opgezet die in juni 1994 volwaardige Euro Info Centres zijn geworden. De leden van de EER maken krachtens Besluit 93/379/EEG van 14.6.1993¹¹⁶ deel uit van het zogenoemde Comité "artikel 4", evenwel zonder stemrecht.

2.4.4.2 Samenwerking met de landen in Midden- en Oost-Europa (LMOE's)

In het kader van het programma PHARE heeft de Commissie **subprogramma's opgezet voor de ontwikkeling van het MKB** door middel van de verlening van technische bijstand aan de volgende landen: Polen, Hongarije, Tsjechië, Slowakije, Bulgarije, Albanië, Slovenië, Roemenië, Litouwen, Letland en Estland. In dit kader heeft de Europese Unie tussen 1990 en 1993 een bedrag van 320 miljoen ecu bijgedragen, dat per land en per maatregel is verdeeld zoals aangegeven in tabel 6. De bijstand is gericht op drie soorten maatregelen: **bijstand aan het MKB** (advies, informatie en opleiding), financiële instrumenten (bankdiensten) en voorlichting inzake het formuleren van een ondernemingsbeleid. Deze programma's worden decentraal beheerd door eenheden die daartoe in ieder land zijn gevestigd.

¹¹⁶ PB nr. L 161 van 2.7.1993.

Tabel 6

Verdeling van de communautaire steun ten behoeve van het MKB in de LMOE's

Land	Totaal mln. ecu	Kennis- overdracht mln. ecu	Financiële instrumenten mln. ecu	Aanvang programma
Estland	3	2	1	1/1993
Letland	3	2	1	1/1993
Litouwen	6	3	3	1/1993
Polen	91	33,7	57,3	1/1991
Tsjechië	35,5	13,5	22	1/1992
Slowakije	22	8,7	13,3	1/1992
Hongarije	59	27,6	31,4	12/1990
Roemenië	10	7,6	2,4	2/1993
Bulgarije	25	6	19	9/1991
Slovenië	1	1	-	1/1993
Albanië	6,5	2,4	4,1	1/1992
TOTAAL	262	107,5	154,5	
Programma, voorbereiden, volgen en evalueren	5,5	5,5		
EU-organisaties	5	5		
JOPP	47,5			12/1991
TOTAAL	320	118	154,5	

In de periode 1990-1993 werd 48,3% van de PHARE-steun voor de ontwikkeling van het MKB besteed aan financiële instrumenten, 36,9% aan kennisoverdracht en 14,8% aan JOPP.

De diensten die verantwoordelijk zijn voor het ondernemingsbeleid zijn nauw betrokken bij de tenuitvoerlegging van de maatregelen ten behoeve van het MKB in het kader van het PHARE-programma. Deze coördinatie speelt zich af op verschillende niveaus met name via technische bijstand voor de ontwikkeling van het MKB in deze landen, via bijstand bij het opstellen, volgen en evalueren van aanbestedingen en via de gezamenlijke organisatie van studiebijeenkomsten. Daarnaast dragen deze diensten bij tot de geleidelijke integratie van nieuwe partners uit de LMOE's in de netwerken voor informatie en samenwerking tussen kleine en middelgrote ondernemingen, namelijk de EIC's en het BC-NET, tot de organisatie van een EUROPARTENARIAT in Gdansk/Polen in 1994 en ten slotte tot de ontwikkeling van de samenwerking en van gezamenlijke ondernemingen in het kader van het programma JOPP ("Joint Venture PHARE Programme")¹¹⁷.

¹¹⁷ Besluit van de Commissie van 30.1.1991 nr. Z91/01, XXVe Algemeen Verslag, nr. 69, blz. 26.

Het JOPP-programma is een specifiek programma binnen het PHARE-programma, met als doel het bevorderen van acties voor steun aan de oprichting van gezamenlijke ondernemingen in de LMOE's tussen kleine en middelgrote ondernemingen in de Lid-Staten en partners in de LMOE's. De acties die worden gesteund, hebben betrekking op haalbaarheidsstudies, kapitaalbreng van de gezamenlijke onderneming, opleiding van het personeel en voorlichting over de oprichting.

Voor JOPP was aanvankelijk voor de periode 1991-1993 een bedrag van 20 miljoen ecu uitgetrokken, **waarvan 17 miljoen ecu direct aan het MKB ten goede kwam**. Later werd voor het JOPP-programma een aanvullend bedrag van 27,5 miljoen ecu uitgetrokken, zodat het programma het hoofd kon bieden aan de voortdurend stijgende vraag vanuit het MKB.

De uitgevoerde maatregelen hebben de communautaire kleine en middelgrote ondernemingen vooral in staat gesteld haalbaarheidsprojecten uit te voeren voor hun projecten voor gezamenlijke ondernemingen, waardoor de administratieve, financiële en juridische belemmeringen die de ontwikkeling van gezamenlijke ondernemingen in de weg staan, konden worden verminderd. Naar aanleiding van deze studies heeft een aantal kleine en middelgrote ondernemingen al diverse geplande gezamenlijke ondernemingen opgericht met financiële bijstand uit het JOPP-programma.

Hoewel de financiële middelen van JOPP aan alle LMOE's ten goede komen, zijn Polen, Tsjechië en Hongarije de belangrijkste begunstigden. De steun is bestemd voor alle produktiesectoren, maar op de eerste plaats komen de industrie en de consumptiegoederen, gevolgd door de voedingsmiddelensector. **Het MKB heeft daadwerkelijk het meest van het JOPP-programma geprofiteerd, daar 66% van de goedgekeurde dossiers werd ingediend door ondernemingen met minder dan 100 werknemers.** Door de oprichting of uitbreiding van gezamenlijke ondernemingen in de LMOE's te bevorderen, **stimuleert dit programma investeringen van het communautair MKB in het buitenland.** De verwachte investeringen bedroegen eind 1994 720 miljoen ecu, waartegenover 39 miljoen ecu betalingsverplichtingen uit de communautaire begroting stonden, **wat een hefboomwerking van 1 800% betekent.**

2.4.4.3 Samenwerking met het GOS en Mongolië

Het programma TACIS is een initiatief van de Europese Unie ten behoeve van het Gemeenebest van Onafhankelijke Staten (GOS) en Mongolië ter bevordering van de ontwikkeling van harmonieuze en voorspoedige economische en politieke betrekkingen tussen de Europese Unie en deze partnerlanden. **In het kader van TACIS werd in 1992 19 miljoen ecu uitgetrokken ter ondersteuning van het MKB, in 1993 20 miljoen ecu en in 1994 12 miljoen ecu, wat voor deze drie jaar 51 miljoen ecu uitmaakt.** De verdeling per land voor deze drie jaar is als volgt: Armenië: 1,6, Azerbajdzjan: 1,3, Georgië: 3,53, Kazachstan: 3,8, Moldavië: 0,8, Mongolië: 2, Russische Federatie: 14,26, Turkmenistan: 1, Oekraïne: 3,9, Oezbekistan: 3,32, Wit-Rusland: 3,4, interstatelijk: 11,5.

Het TACIS MKB-programma was tot dusver gebaseerd op een strategie die uitging van de behoefte om intermediaire organisaties op te richten, wat neerkomt op voortzetting van de technische bijstand voor het opzetten en ondersteunen van organisaties die bijstand kunnen verlenen aan bestaande ondernemingen en aan ondernemers die een bedrijf willen oprichten. Als resultaat van dit MKB-programma zijn in 1992, 1993 en 1994 in het GOS meer dan 40 steuncentra opgericht.

Sinds de start van het TACIS MKB-programma zijn de Commissiediensten die verantwoordelijk zijn voor het ondernemingsbeleid betrokken bij de organisatie van een aantal acties zoals het opstellen van lijsten van geselecteerde inschrijvers en de beoordeling van inschrijvingen. Hoewel de steuncentra in het GOS geen deel uitmaken van de Euro Info Contactcentra, bieden deze Commissiediensten actieve bijstand bij de totstandbrenging van systematische contacten tussen de TACIS-steuncentra en de verbindingcentra die door een aantal Euro Info Centres in het GOS zijn opgezet.

Daarnaast zullen de Commissiediensten geleidelijk de TACIS-steuncentra opnemen in het BSO-netwerk, te beginnen met de centra in de Russische Federatie en Oekraïne. In juni 1994 nam een aantal geselecteerde GOS-ondernemers deel aan het EUROPARTENARIAT in Gdansk/Polen. Sindsdien heeft TACIS de deelneming van het GOS geformaliseerd. In bijna alle GOS-landen zijn nationale adviseurs aangesteld, voor wie een speciaal opleidingsprogramma werd opgezet. Terwijl de Commissiediensten die rechtstreeks verantwoordelijk zijn voor het TACIS-programma de nationale adviseurs financieren, hebben de bevoegde diensten voor het ondernemingsbeleid deze adviseurs betrokken bij alle relevante activiteiten die in verband met het EUROPARTENARIAT worden georganiseerd.

Tevens zullen in Hongarije, Rusland en Oekraïne drie werkgroepen worden opgericht door het Comité voor handel en distributie met de steun van de Eenheid Handel en distributie van DG XXIII, ten einde in deze landen de voorlichting te verbeteren over problemen waarmee ondernemingen worden geconfronteerd die daar zaken willen doen, alsmede technische raad en bijstand te verlenen voor het opzetten van onafhankelijke beroepsorganisaties en van efficiënte distributienetten in deze landen.

Ten slotte werken Commissiediensten permanent en constructief samen bij de tenuitvoerlegging van het TACIS MKB-programma, zodat de diensten die belast zijn met TACIS kunnen profiteren van de ervaring die de Commissiediensten die rechtstreeks voor het ondernemingsbeleid verantwoordelijk zijn, met het MKB-beleid hebben opgedaan.

2.4.4.4 Samenwerking met de ontwikkelingslanden in Azië, Latijns Amerika en het Middellandse-Zeegebied

In een aantal ontwikkelingslanden zijn specifieke programma's ter ondersteuning van de ontwikkeling van het MKB opgezet, met name het programma MED-INVEST voor de derde Middellandse-Zeegebied, het programma AL-INVEST voor de landen van Latijns Amerika en het programma ECIP.

MED-INVEST is een programma ter bevordering van de samenwerking voor de ontwikkeling van het MKB in derde Middellandse-Zeegebied met medewerking van het MKB en de beroepsorganisaties in de EU. Het is de bedoeling in deze landen een gunstig klimaat voor de ontwikkeling van kleine en middelgrote ondernemingen en voor een verbetering van hun concurrentiepositie te bevorderen. MED-INVEST, waarvoor een budget van 12,2 miljoen ecu is uitgetrokken voor een periode van twee jaar (1993-1995), verleent niet-terugbetaalbare steun aan combinaties van ondernemingen, instellingen en organisaties of ontwikkelingsmaatschappijen die over reële bevoegdheden beschikken op het gebied van informatie, samenwerking tussen ondernemingen en steunverlening voor de economische ontwikkeling.

Het Business Cooperation Network (BC-NET) is bij dit programma betrokken om het netwerk in de elf Middellandse-Zeegebieden¹¹⁸ te versterken en uit te breiden, alsmede om de leden van het netwerk op te leiden en bij de economische subjecten voor de nodige begeleidende maatregelen te zorgen. De Commissiediensten die verantwoordelijk zijn voor het ondernemingsbeleid leveren technische bijstand voor de oprichting van samenwerkingsverbanden. Contactcentra die in verbinding staan met het netwerk van Euro Info Centres zijn in 1993 in Israël en in 1994 in Jordanië, Marokko en Tunesië opgericht.

AL-INVEST, het programma voor industriële samenwerking en bevordering van investeringen ten behoeve van Latijnsamerikaanse landen¹¹⁹, met een budget van 18,5 miljoen ecu voor een periode van twee jaar (1993-1995), beoogt het vergemakkelijken van het handelsverkeer, van technologie- en kennisoverdracht en van financiële steunverlening in het gezamenlijk belang van ondernemingen in Latijnsamerikaanse en Europese landen. **Het BSO is eveneens bij dit programma betrokken.**

ECIP ("European Communities Investment Partners") is een financieel instrument ten behoeve van de ontwikkelingslanden in Latijns Amerika, Azië en het Middellandse-Zeegebied, dat in 1988 werd opgezet en waarvan de juridische grondslag dateert van 1992¹²⁰, toen het met een nieuwe proefperiode van drie jaar werd verlengd en het budget als gevolg van het succes werd verhoogd (39,15 miljoen ecu voor 1993).

¹¹⁸ Marokko, Algerije, Tunesië, Jordanië, Bezette Gebieden, Libanon, Syrië, Israël, Turkije, Malta en Cyprus.

¹¹⁹ Verordening (EEG) nr. 443/92 van de Raad van 25.2.1992, PB nr. L 52 van 27.2.1992, blz. 1.

¹²⁰ Verordening (EEG) nr. 319/92 van de Raad van 3.2.1992, PB nr. L 35 van 12.2.1992, blz. 1.

De voornaamste doelstelling van ECIP is het vergemakkelijken van de oprichting van gezamenlijke ondernemingen in de voor steun in aanmerking komende landen om tot de economische ontwikkeling van die landen bij te dragen. ECIP verleent dan ook bijstand gedurende de verschillende fasen van de oprichting van een gezamenlijke onderneming, van het zoeken van geschikte partners en projecten via intermediairs, het uitvoeren van haalbaarheidsstudies en een kapitaalinbreng in de gezamenlijke onderneming, tot de oprichting en het verlenen van technische bijstand. Maximaal kan een bedrag van 1 miljoen ecu voor een gezamenlijke onderneming worden toegekend. ECIP verleent geen steun aan multinationals en stelt als voorwaarde dat de gezamenlijke onderneming ten minste uit een communautaire partner en een partner uit het desbetreffende land bestaat.

Het ECIP-instrument is gericht op het MKB (grote multinationale ondernemingen zijn volgens de Verordening uitdrukkelijk uitgesloten). Alle acties in het kader van Faciliteit nr. 1 (subsidies voor de identificatie van projecten en partners) zijn van nature gericht op het MKB en **84% van het aantal goedgekeurde projecten in het kader van de Faciliteiten nr. 2, 3 en 4 zijn in 1994 ten goede gekomen aan kleine en middelgrote ondernemingen.** Dit is in overeenstemming met de bepalingen van de Verordening die prioriteit verleent aan MKB-toepassingen, zonder uitsluiting evenwel van grotere ondernemingen, met name in geval van bijzondere positieve effecten op de ontwikkeling zoals bij technologieoverdracht.

In 1994 werden 337 projecten voor een bedrag van 42,13 miljoen ecu goedgekeurd, tegenover 271 projecten in 1993. Het instrument werd ingevolge de conclusies van de Raad van 19 april 1994 uitgebreid tot Zuid-Afrika. De bemoedigende resultaten wijzen erop dat dit instrument in Azië, Latijns Amerika en het Middellandse-Zeegebied de plaatselijke economische subjecten er reeds toe aanzet om de Europese Unie als partner voor de ontwikkeling van hun ondernemingen te beschouwen.

2.4.4.5 Samenwerking met China

Als gevolg van een conferentie die in november 1993 in Antwerpen samen met de "China Council for the Promotion of International Trade" werd georganiseerd, werden in 1994 in Parijs en Nanjing twee INTERPRISE-bijeenkomsten belegd om de contacten tussen kleine en middelgrote ondernemingen te bevorderen. Overigens heeft de laatste Gemengde commissie EU-China (Peking, februari 1994) besloten de hoogste prioriteit te verlenen aan de industriële samenwerking tussen Europese en Chinese ondernemingen, met name uit het MKB. In dit verband worden diverse acties voorbereid met het oog op het opstellen van een samenwerkingsprogramma ter zake.

2.4.4.6 Bevordering van de communautaire uitvoer naar Japan

Het programma EXPROM-Japan heeft ten doel de communautaire uitvoer naar Japan te bevorderen. In dit verband organiseert de Commissie:

- opleidingsacties voor leidinggevend personeel op het gebied van communicatie in het Japanse bedrijfsleven; het "Executive Training Programme" (ETP) is in de eerste plaats bedoeld voor middelgrote ondernemingen, maar ook voor kleine ondernemingen die een niche op de Japanse markt hebben ontdekt.
- een driejarige geïntegreerde promotiecampagne, "Gateway to Japan", die logistieke en financiële steun verleent ter aanmoediging van deelneming aan internationale beurzen in Japan en dit voor negen Europese sectoren (voornamelijk industriële sectoren) waarvan de prestaties, gezien hun concurrentiekracht op wereldniveau, in Japan nog onder de maat zijn. **Het is uiteraard de bedoeling dat ook de kleine en middelgrote ondernemingen van deze campagne profiteren**, ook omdat ze zo toegang krijgen tot sectorale marktstudies waarin de enorme veranderingen aan bod komen die zich in Japan hebben voorgedaan, en die ze er alleen maar toe kunnen aansporen hun aandacht opnieuw op deze markt te richten, ingeval zij daarvan eerder hadden afgezien.
- met de Japanse overheid gecoördineerde acties met het oog op de introductie van kleine ondernemingen op de Japanse markt. In het kader van het programma voor commerciële samenwerking dat gezamenlijk door de Commissie en door de Japanse overheid is opgezet, **presenteert de Commissie met name kleine en middelgrote ondernemingen voor deelneming aan "JETRO (Japan External Trade Organization) Export to Japan Study Programme"**.

2.4.4.7 Conclusie

De meeste programma's voor samenwerking met derde landen zoals TACIS, PHARE, EXPROM-Japan, MED-INVEST en ECIP stimuleren de ontwikkeling van het MKB en met name van gezamenlijke ondernemingen. Hoewel de kleine en middelgrote ondernemingen de belangrijkste directe of indirecte (via grote ondernemingen) begunstigen zijn, is de communautaire steun **niet specifiek voor het communautair MKB bestemd** en wordt bij voorbeeld ook in het kader van de programma's PHARE en TACIS bijstand verleend aan **het MKB in de landen die voor communautaire steun in aanmerking komen**. In het geval van gezamenlijke ondernemingen laten beide partijen zich daarentegen leiden door hun gemeenschappelijk belang, waardoor duurzame economische banden kunnen worden gesmeed tussen de partners in de EU en in derde landen.

Alle acties voor samenwerking met derde landen worden goed gecoördineerd door de bevoegde Commissiediensten. Op die manier kunnen deze landen profiteren van de verworven deskundigheid op het gebied van ondernemingsbeleid en van de bestaande netwerken van intermediairs en kan het Europese MKB beter op de hoogte blijven van de mogelijkheden die via communautaire programma's in derde landen worden geboden.

2.4.5 HET ONTWIKKELINGSBELEID TEN AANZIEN VAN DE ACS-LANDEN (AFRIKA, CARAÏBISCH GEBIED, STILLE OCEAAN)

Gezien het belang van de privé-sector voor de ontwikkeling van de landen van Afrika, het Caraïbisch gebieden de Stille Oceaan (ACS) voorziet de Vierde overeenkomst van Lomé¹²¹ in talrijke instrumenten die kunnen worden gebruikt om het MKB in deze landen te steunen. **Heel wat van deze programma's zijn direct of indirect van belang voor het Europees MKB.**

De instrumenten van deze Overeenkomst worden ten uitvoer gelegd door de Commissie door middel van indicatieve programma's die na onderhandelingen met elk ACS-land worden ondertekend, door de EIB of door het Centrum voor industriële ontwikkeling (CIO).

In het kader van deze programma's wordt via "privé-sector"- programma's, die bijgevolg in de eerste plaats voor het MKB van belang zijn, aan een veertigtal ACS-landen technische en financiële bijstand ten bedrage van circa 240 miljoen ecu verleend.

De verdeling per ACS-regio toont het belang aan van westelijk en oostelijk Afrika (inclusief de Hoorn van Afrika), die elk negen landen omvatten en een bedrag van 60 miljoen ecu krijgen toegewezen. **Op het MKB gerichte programma's zijn eveneens ten uitvoer gelegd of in voorbereiding voor landen in het Caraïbisch gebied en in sommige landen die aan Zuid-Afrika grenzen.**

Op basis van de indicatieve programma's kunnen maatregelen voor technische bijstand worden genomen, zoals bij voorbeeld steun aan gespecialiseerde organisaties (Kamers van Koophandel), het sturen van deskundigen naar banken die het MKB financieren maar ook en vooral sedert een tiental jaar de bevordering van "Investeringsforums". In deze Forums, die eerst in West-Afrika (Dakar) en Centraal-Afrika (Libreville) werden opgericht, zijn honderden Europese investeerders verenigd die via ontmoetingen met plaatselijke ondernemers investeringsmogelijkheden opsporen.

De laatste tijd organiseert de Commissie ook "sectorale" Forums (mijnbouwsector in Lusaka). Gezien de moeilijkheden die de ACS-exporteurs op de wereldmarkten ondervinden, worden in overleg met het Europese MKB acties voor handelsbevordering opgezet om de plaatselijke ondernemingen hun concurrentiepositie te helpen verbeteren.

De bijdrage uit de middelen van deze programma's is niet alleen voor technische bijstand bestemd. **De Commissie draagt ook bij aan de financiering van het MKB** door middel van subsidies en onrechtstreeks door middel van kredietlijnen van plaatselijke intermediaire financiers, door invoerprogramma's en door het oprichten van garantiefondsen (onlangs deelneming aan een Fonds voor garanties op leningen van met name Europese banken, in West-Afrika).

¹²¹ Lomé IV, PB nr. L 229 van 17.8.1991.

Daarnaast wordt een bijzondere inspanning geleverd om de problemen van het MKB, vooral in Afrika, bij de wortels aan te pakken door prioriteit te verlenen aan de oprichting van ondernemingen en aan de opleiding van de ondernemers op de werkplek. Dank zij een nieuwe aanpak, waarmee enkele jaren geleden in een aantal Sahellanden is begonnen, zijn honderden micro-ondernemingen opgericht en duizenden nieuwe arbeidsplaatsen gecreëerd. Deze maatregelen worden momenteel ook in andere ACS-landen van de regio toegepast.

De middelen van de EIB, en met name het risicokapitaal, zijn gezien de grote flexibiliteit, vooral aangepast aan de financiering van het MKB. Vanaf de Vierde overeenkomst wordt dit kapitaal ook ter beschikking gesteld van gezamenlijke EU/ACS-ondernemingen in de vorm van deelneming in het kapitaal of van voorwaardelijke leningen (maximale rente 3%). **Een groot deel van het totaal bedrag van dit risicokapitaal (circa 40%) werd direct of indirect toegewezen aan het MKB in de ACS-landen of aan gezamenlijke EU/ACS-ondernemingen, in sommige gevallen in samenwerking met de financiële instellingen van de Lid-Staten.**

Sedert een vijftiental jaar ondersteunt het Centrum voor industriële ontwikkeling (CIO), dat is opgericht bij de Overeenkomsten die de samenwerking tussen de EU en de ACS-landen regelen, de samenwerking tussen Europese kleine en middelgrote industriële ondernemingen en die van de ACS-landen, onder gebruikmaking van instrumenten als joint-venture, managementcontract, licentieverlening of onderaanneming, daarbij gesteund door een netwerk van plaatselijke en Europese bureaus en een nauwe samenwerking met de promotiediensten van de Lid-Staten.

Het CIO ontvangt jaarlijks ongeveer 500 bijstandsaanvragen en beschikt over een budget van 60 miljoen ecu voor **jaarlijks circa 200 directe maatregelen ten behoeve van het MKB in de ACS-landen en in de EU.**

Daar de taken van de Commissie, de EIB en het CIO elkaar ter zake aanvullen, bestaat er tussen deze organisaties een nauwe operationele samenwerking. Het CIO selecteert bij voorbeeld "bankabele" projecten waarvoor gemakkelijker middelen van de EIB verkrijgbaar zijn. Sommige globale leningen van de EIB aan het plaatselijk MKB gaan vergezeld van technische bijstand van de Commissie en van het CIO (b.v. met een regionale bank in West-Afrika).

De lopende onderhandelingen over het tweede deel van de Overeenkomst van Lomé (1995-2000) zullen ongetwijfeld leiden tot een versterking van de interinstitutionele samenwerking rond de steunprogramma's in de privé-sector, waardoor de groei van de plaatselijke ondernemingen en hun samenwerking met het Europees MKB zal worden bevorderd.

HOOFDSTUK III. COÖRDINATIE MET DE PARTNERS

1. OVERLEG MET DE BEROEPSORGANISATIES

De Commissie raadpleegt en informeert regelmatig de organisaties die op Europees niveau het MKB, de ambachtelijke sector, de handel en de sociale economie vertegenwoordigen over de communautaire werkzaamheden die specifiek op het MKB zijn gericht, alsmede over alle onderwerpen die voor hen van belang kunnen zijn (zoals de Structuurfondsen, OTO en wetgevingsvoorstellen). Tegelijkertijd stellen deze organisaties de Commissie in kennis van hun standpunten ten aanzien van alle dossiers die op hen betrekking hebben. Tussen de Commissie en deze organisaties is een zodanige samenwerking ontstaan dat de standpunten van de beroepsorganisaties bekend zijn en dat er in vele gevallen rekening mee kan worden gehouden.

De in juni 1994 georganiseerde conferentie over het thema "De Europese ondernemingen en de definitieve BTW-regeling", die een brede en vruchtbare raadpleging van de verschillende betrokken partijen en met name de representatieve organisaties van het MKB mogelijk heeft gemaakt, is een goed voorbeeld van de door de Commissie gekozen werkwijze.

In de sector handel en distributie raadpleegt de Commissie systematisch het in 1981 ingestelde Comité voor handel en distributie¹²² over alle communautaire maatregelen die op de handel van invloed kunnen zijn.

2. SOCIALE DIALOOG

Op 14 december 1993 diende de Commissie bij de Raad en het Europees Parlement een Mededeling in "inzake de tenuitvoerlegging van het Protocol betreffende de sociale politiek"¹²³ waarin met name op communautair niveau nieuwe procedures voor overleg met de sociale partners worden bepaald, alsmede de voorwaarden waaronder collectieve overeenkomsten zouden kunnen worden gesloten.

In punt 24 van deze mededeling worden de criteria bepaald waaraan de organisaties moeten voldoen die krachtens de bepalingen van artikel 3 van het Protocol betreffende de sociale politiek moeten worden geraadpleegd. In de lijst van sociale partners "overeenkomstig de actuele stand met betrekking tot de criteria van punt 24 van de mededeling", in bijlage II bij de mededeling, wordt uitdrukkelijk verwezen naar de Europese Unie van ambachten en het midden- en kleinbedrijf (UEAPME, EUROPME en andere aangesloten organisaties), in overeenstemming met de conclusies van een studie die door de Commissiediensten werd uitgevoerd, ten einde de representativiteit van de sociale partners te evalueren.

¹²² Besluit 81/428/EEG van de Commissie van 20.5.1981, PB nr. L 165 van 23.6.1981, blz. 24.

¹²³ COM(93) 600 def. van 14.12.1993.

In punt 26 van de mededeling wordt overigens gezegd: "Er bestaan een aantal organisaties die aan de in punt 24 genoemde criteria voldoen en die dus voor raadpleging in aanmerking komen". De Commissie wil in dit opzicht geen restrictieve houding aannemen maar zij is zich ook bewust van de praktische problemen die door het groot aantal mogelijke partners worden veroorzaakt. Alleen de organisaties zelf kunnen hun eigen dialoog- en onderhandelingsstructuren ontwikkelen. De Commissie streeft ernaar de ontwikkeling van verbindingsstructuren tussen alle sociale partners te bevorderen die tot een rationalisering en verbetering van dit proces kunnen bijdragen. In dit verband **wordt speciale aandacht geschonken aan de vertegenwoordiging van het MKB**.

In het kader van de sociale dialoog hadden de Commissiediensten in de loop van 1994 contact met talrijke organisaties die grote belangstelling hadden voor het MKB, zowel op intersectoraal als op sectoraal niveau.

In het bijzonder zij gewezen op de ondersteuning van de nieuwe structuur "UEAPME-EUROPME - Gezamenlijk comité voor de sociale dialoog", die deelneemt aan de vergaderingen van het Permanent comité voor arbeidsmarktvraagstukken. Vóór de laatste vergadering van dit Comité op 22 september 1994 heeft de Commissie bovendien de kosten vergoed van een voorbereidende vergadering die werd georganiseerd door deze structuur die het MKB vertegenwoordigt.

In de sector handel en distributie, die voor meer dan 90% uit ondernemingen met minder dan 10 werknemers bestaat, gaat de Commissie er in haar mededeling van 14.12.1993 vanuit dat EUROCOMMERCE aan de representativiteitscriteria voldoet. De sociale sectorale dialoog die onder het beschermheerschap van de Commissie tussen EUROCOMMERCE en EUROFIET werd gevoerd, heeft al geleid tot gezamenlijke opleidingsprojecten met name voor het MKB in het kader van FORCE (zie punt II.2.3.3) en tot een gemeenschappelijk advies over geweldbestrijding in de handel.

Als gevolg van de Mededeling van de Commissie inzake het Protocol betreffende de sociale politiek hebben de Directoraten-generaal die verantwoordelijk zijn voor de Structuurfondsen daarnaast besloten tot uitbreiding van het overleg uit hoofde van artikel 31, lid 2, van Verordening (EEG) nr. 2082/93 betreffende de coördinatie van de Structuurfondsen tot een beperkt aantal beroepsorganisaties of specifieke organisaties. Het Directoraat-generaal dat verantwoordelijk is voor het regionaal beleid heeft dan ook in het kader van de vergaderingen die zij met de sociale partners organiseert, op de overlegvergadering van de sociale partners op 21 december 1994, behalve de overkoepelende intersectorale organisaties, de volgende organisaties uitgenodigd: UEAPME, EUROCHAMBRES, COPA, COGECA en EUROPECHE. Daaruit blijkt dat de Commissie vastbesloten is om de beroepsorganisaties te raadplegen om te komen tot een dialoog die ertoe leidt dat meer rekening wordt gehouden met de behoeften van het MKB bij de aanwending van de Structuurfondsen.

3. SAMENWERKING MET DE LID-STATEN

Door de goedkeuring van zijn resolutie van 10 oktober 1994¹²⁴ betreffende de vrije ontwikkeling van de dynamiek en het innoverend vermogen van het MKB, met inbegrip van de ambachtelijke sector, in een concurrerende economie, heeft de Raad een duidelijke politiek signaal gegeven voor de tenuitvoerlegging van het Geïntegreerd programma. Hij steunt op die manier de nieuwe aanpak die is voorgesteld in het Geïntegreerd programma (krachtens artikel 130 van het Verdrag betreffende de Europese Unie), die ten doel heeft om door overleg en samenwerking tussen de Lid-Staten en tussen de Lid-Staten en de Commissie, hun acties op het MKB af te stemmen, ten einde het groei- en werkgelegenheidspotentieel van het MKB te mobiliseren. Deze nieuwe methode komt tot uiting in de tenuitvoerlegging van gecoördineerde acties die zowel betrekking hebben op de verbetering van het klimaat voor het MKB als op steunmaatregelen ten behoeve van het MKB (zie Inleiding). Op die manier ontstaat een nieuwe vorm van samenwerking met de Lid-Staten door middel van deze acties die door de Commissie zullen worden opgezet om de maatregelen ten behoeve van het MKB doeltreffender te maken. In zijn resolutie verzoekt de Raad de Commissie verslag uit te brengen over de resultaten van het overleg en over de uitwisseling van informatie, alsmede over het overleg inzake stimulering van de vraag naar aan de ondernemingen aangeboden diensten. Overigens verzoekt hij de Commissie ervoor te zorgen dat het MKB gemakkelijker toegang krijgt tot de specifieke onderzoeksprogramma's binnen het Vierde OTO-kaderprogramma en tot de opleidingsprogramma's en legt hij er de nadruk op dat de instrumenten van de EU moeten worden gecoördineerd.

In de sector handel en distributie bevordert de Commissie het overleg tussen en met de Lid-Staten door middel van vergaderingen van een groep van regeringsdeskundigen op het gebied van de binnenlandse handel en van de directeuren-generaal voor de binnenlandse handel. Dit overleg is nuttig gebleken om de communautaire acties voor de handel en meer bepaald voor de kleine en middelgrote handelsondernemingen in te passen in het door de Lid-Staten gevoerde beleid.

4. SAMENWERKING MET DE OVERIGE INSTELLINGEN

Het Europees Parlement heeft erop gewezen dat het Geïntegreerd programma een gevolg is van de goede samenwerking tussen het Parlement en de Commissie en dat er voortaan een omvattend beleid en een strategie voor het MKB bestaan. In zijn resolutie van 24 oktober 1994¹²⁵ betreffende de tenuitvoerlegging van het Geïntegreerd programma ten behoeve van het MKB en de ambachtelijke sector reageert het Parlement positief op de voorstellen van de Commissie en wordt erop gewezen dat de bestaande programma's ten behoeve van het MKB transparanter moeten worden en dat goede werkwijzen moeten worden uitgewisseld. Het verzoekt de Commissiediensten die bevoegd zijn voor het ondernemingsbeleid de coördinatie met de overige Commissiediensten te verbeteren. Het Europees Parlement heeft overigens door middel van de oprichting van een Parlementaire werkgroep voor handel en distributie zijn belangstelling voor de kleine en middelgrote handelsondernemingen laten blijken.

¹²⁴ Resolutie van de Raad van 10.10.1994, PB nr. C 294 van 22.10.1994, blz. 6-8.

¹²⁵ Verslag-Harrison, PE 184.350, 24.10.1994, PB nr. C 323 van 21.11.1994, blz. 19.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft in zijn advies van 15 september 1994¹²⁶ over het Geïntegreerd programma een aantal vragen gesteld over de reële mogelijkheden van de Commissie om voor een daadwerkelijke integratie van de communautaire acties ten behoeve van het MKB te zorgen. Het Comité is van oordeel dat om de doelstellingen van het Geïntegreerd programma in concrete maatregelen te vertalen een omvattend beleid van de Unie noodzakelijk is. Met het oog daarop stelt het voor de doeltreffendheid van de bestaande maatregelen te evalueren en over te gaan tot een institutionele versterking die het nodige politieke gewicht in de schaal legt voor de tenuitvoerlegging van het communautair beleid ten behoeve van het MKB.

Het Comité van de Regio's heeft op 1 februari 1995¹²⁷ advies uitgebracht over het Geïntegreerd programma, waarin het de voorstellen van de Commissie ondersteunt en onder meer wijst op het belang van de coördinatie tussen de communautaire programma's om het MKB en de ambachtelijke sector beter toegang te bieden tot de onderzoek- en opleidingsprogramma's, met name dank zij voorlichtingsactiviteiten, een vereenvoudiging van de procedures, een grotere deelneming van de organisaties die het MKB vertegenwoordigen en een decentralisatie van de maatregelen naar het regionaal of plaatselijk niveau.

¹²⁶ CES 973/94, Verslag van de heer Lustenhouwer, PB nr. C 393 van 21.12.1994, blz. 221.

¹²⁷ CdR 18/95, advies over het geïntegreerde programma ten behoeve van het MKB en de ambachtelijke sector.

CONCLUSIE

Op verzoek van de Raad heeft de Commissie in dit verslag een overzicht gegeven van de samenhang van en de coördinatie tussen de acties die in het kader van het ondernemingsbeleid en van de andere beleidsvormen van de Unie worden uitgevoerd. Het accent ligt daarbij op de communautaire acties die meer bepaald betrekking hebben op het MKB en op de ambachtelijke sector. Rekening houdend met het Geïntegreerd programma heeft de Commissie de twee grote lijnen gevolgd van het ondernemingsbeleid, namelijk de verbetering van het klimaat voor het MKB en de steunmaatregelen ten behoeve van het MKB. De coördinatie heeft niet alleen betrekking op de programma's die gevolgen hebben voor de begroting (zoals de Structuurfondsen, het onderzoek of de beroepsopleiding) maar ook op de beleidsvormen die een weerslag kunnen hebben op het MKB-klimaat (zoals de verwezenlijking van de interne markt, de fiscaliteit of de concurrentievoorschriften).

De coördinatie van de communautaire activiteiten omvat verscheidene niveaus: in de eerste plaats binnen de diensten van de Commissie, vervolgens met de Lid-Staten en de overige Europese Instellingen en ten slotte met de beroepsorganisaties.

De Commissie zet haar interne coördinatie-inspanningen voort om via haar beleid tot de ontwikkeling van het MKB bij te dragen. Er zij op gewezen dat vrijwel alle communautaire programma's nu ook specifiek op het MKB zijn gericht. Zoals uit het verslag blijkt is aanzienlijke vooruitgang geboekt op het gebied van de Structuurfondsen en in het bijzonder door middel van het communautair MKB-initiatief, het OTO (dank zij de specifieke maatregelen ten behoeve van het MKB binnen het Vierde kaderprogramma) en de beroepsopleiding (met name in het kader van de nieuwe doelstelling 4, het ADAPT-initiatief en het nieuwe programma LEONARDO). De Commissie moet echter wel de tenuitvoerlegging van de programma's volgen om te verzekeren dat de vermelde doelstellingen voor een grotere ondersteuning van het MKB daadwerkelijk in concrete voordelen voor het MKB worden omgezet. De diensten voor het ondernemingsbeleid werken bij de voorbereiding van de programma's en de beleidslijnen en bij de uitvoering ervan met alle overige diensten samen. De reeds geleverde inspanningen moeten dan ook worden voortgezet om deze programma's bekender en doeltreffender te maken.

De overige Instellingen van de Unie - het Europees Parlement, het Economisch en Sociaal Comité, het Comité van de Regio's, de EIB en het EIF - hebben eveneens aanzienlijk bijgedragen tot de ontwikkeling van de kleine en middelgrote ondernemingen en hebben een doorslaggevende rol te vervullen. De Commissie wil de goede samenwerking met deze Instellingen voortzetten.

Toch blijft in overeenstemming met het subsidiariteitsbeginsel en rekening houdend met het feit dat het MKB-beleid hoofdzakelijk onder de bevoegdheid van de nationale of regionale overheid valt, de rol van de Commissie bij de coördinatie van het beleid van de Lid-Staten (artikel 130 van het Verdrag betreffende de Europese Unie) beperkt tot het stimuleren of zelfs organiseren van overleg en samenwerking tussen de Lid-Staten en tussen de Lid-Staten en de Commissie, ten einde de acties doeltreffender en bekender te maken en beter op elkaar af te stemmen. Het Geïntegreerd programma, waarmee het ondernemingsbeleid de tweede generatie ingaat, past duidelijk in dit kader. Het is de bedoeling dat de met de Lid-Staten gecoördineerde acties tot een betere coördinatie van de acties op nationaal, regionaal of plaatselijk niveau bijdragen.

Ten slotte kunnen de genomen maatregelen alleen doeltreffend zijn dank zij een goede coördinatie en een permanente dialoog met de organisaties die het MKB vertegenwoordigen. Wat de vertegenwoordiging van de belangen van het MKB en van de ambachtelijke sector betreft, is met name in het kader van de sociale dialoog aanzienlijke vooruitgang geboekt.

Tot besluit zal de Commissie zorgen voor een betere coördinatie met al haar partners, de Lid-Staten, de Europese Instellingen en de beroepsorganisaties, zodat de inspanningen van de Europese Unie ten behoeve van het MKB in meer groei, concurrentiekracht en werkgelegenheid worden vertaald.

ISSN 0254-1513

COM(95) 362 def.

DOCUMENTEN

NL

08

Catalogusnummer : CB-CO-95-386-NL-C

ISBN 92-77-91890-X

Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen

L-2985 Luxemburg